TOIMINTA JA HALLINTO 2004:13

Oikeusministeriön säädöshankkeet

1.9.2004

OIKEUSMINISTERIÖN TOIMINTA JA HALLINTO 2004:13

Oikeusministeriön säädöshankkeet

1.9.2004

OIKEUSMINISTERIÖ
HELSINKI 2004

ISSN 1458-6436
ISBN 952-466-231-0
Oikeusministeriö
Helsinki

KUVAILULEHTI

O I K E U S M I N I S T E R I Ö

Julkaisun päivämäärä
1.9.2004

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Oikeusministeriö Lainvalmisteluosasto	Julkaisun laji Tilanneraportti Toimeksiantaja Oikeusministeriö Toimielimen asettamispäivä
Julkaisun nimi Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.9.2004	
Julkaisun osat	
Tiivistelmä Katsaus vireillä olevista oikeusministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja toteutuksesta aikatauluineen. Perustuu tilanteeseen 1.9.2004.	
Avainsanat: (asiasanat) lainsäädäntö, lainvalmistelu, säädös, hanke	
Muut tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) OM 16/014/2004	

Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön toiminta ja hallinto 2004:13		ISSN 1458-6436	ISBN 952-466-231-0
Kokonaissivumäärä	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Oikeusministeriö		Kustantaja Oikeusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

J U S T I T I E M I N I S T E R I E T

Utgivningsdatum
1.9.2004

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Justitieministeriet Lagberedningsavdelningen	Typ av publikation Lägesrapport Uppdragsgivare Justitieministeriet Datum då organet tillsattes
Publikation (även den finska titeln) Justitieministeriets lagberedningsprojekt den 1 september 2004 (Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.9.2004)	
Publikationens delar	
Referat En översikt över lagberedningsprojekt som är under arbete vid justitieministeriet samt information om deras mål, bakgrund, centrala innehåll och projektplan med tidsplan för genomförande. Översikten är baserad på läget den 1 september 2004.	
Nyckelord Lagstiftning, lagberedning, författning	
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-numren, andra referensnumren) JM 16/014/2004	

Seriens namn och nummer Justitieministeriet, Verksamhet och förvaltning 2004:13		ISSN 1458-6436	ISBN 952-466-231-0
Sidoantal	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Justitieministeriet		Förlag Justitieministeriet	

JOHDANTO

Oikeusministeriön toiminnan tavoitteista merkittävä osa toteutetaan lainsäädäntöhankkeilla. Näiden valmistelu tapahtuu pääosin ministeriön lainvalmisteluosastolla. Osasto julkaisee kahdesti vuodessa katsauksen vireillä olevista ministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä sekä toteutuksesta aikatauluineen. Säädöshankeluettelon tarkoituksena on antaa informaatiota vireillä olevasta lainvalmistelusta niin ministeriön omalle henkilöstölle ja muille ministeriölle kuin ulkopuolisille sidosryhmille ja kiinnostuneille.

Tämä hankekatsaus perustuu tilanteeseen 1.9.2004. Katsaukseen on sisällytetty ne hankkeet, joissa oikeusministeriö on valtioneuvoston vastuualuejaon perusteella valmisteleva ja esittelevä ministeriö. Hankkeet on jaksotettu oikeusaloittaisesti. EU:n piirissä vireillä olevat ja muut kansainväliset hankkeet on sisällytetty luetteloon siltä osin kuin niiden valmistelu on Suomen lainsäädännön kannalta riittävän konkreettisessa vaiheessa tai niitä koskevat toimenpiteet ovat muutoin ministeriössä vireillä.

Lainvalmisteluhankkeet löytyvät myös oikeusministeriön internet-kotisivulta http://www.om.fi, joskin pienellä viiveellä em. päivityshetkeen nähden. Lähempiä tietoja hankkeista saa hankekuvausten yhteydessä mainituilta oikeusministeriön valmistelijoilta (ks. puhelinnumero ja sähköpostiosoite).

Ylijohtaja Pekka Nurmi

Eteläesplanadi 10, PL 1
00131 Helsinki

Puhelin: 09-18 251
Telekopio: 09-1825 7730

SISÄLLYSLUETTELO

1. VALTIOSÄÄNTÖ 1

1.1 Perustuslakiuudistuksen toimeenpanon seuranta ja perustuslain tarkistaminen..... 1
1.2 Kansalaisten osallistumisen edistäminen..... 2
1.3 Edustuksellisen demokratian toiminnan arviointi ja kehittäminen suomalaisen kansanvallan vahvistamiseksi 3
1.4 Vaalilain vaalipiirien sääntelyn tarkistaminen..... 5
1.5 Valmiuslainsäädännön uudistaminen 6

2. HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ 7

2.1 Hallintolain täytäntöönpano 7
2.2 Julkisoikeudellisia saamisia koskevan yleisen hallinto-oikeudellisen lainsäädännön kehittäminen 8
2.3 Julkisen notaarin tehtävien kehittäminen..... 9
2.4 Uhkasakkolainsäädännön tarkistaminen..... 10
2.5 Oikeudenkäynnin julkisuus hallintolainkäytössä 11
2.6 Toimeentuloturvan muutoksenhakujärjestelmän uudistaminen 12
2.7 Hallintolainkäytön kehittäminen 13
2.8 Valitusten käsittelyn nopeuttaminen yhteiskunnallisesti merkittävissä asioissa..... 15

3. JULKISUUS JA TIETOSUOJA..... 16

3.1 Maksuperusteet julkisuutta toteutettaessa..... 16
3.2 Luottotietolainsäädännön uudistaminen 17
3.3 Selvitys viranomaisten välistä tietojenvaihtoa koskevasta lainsäädännöstä..... 18
3.4 Valtionhallinnon tietohallinnon ohjauksen tehostaminen 18
3.5 Tietosuojalainsäädännön kehittäminen..... 19

4. KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET 20

4.1 Kielilain täytäntöönpano 20
4.2 Maahan ja luontaiselinkeinoihin liittyvien oikeuksien järjestäminen saamelaisten kotiseutualueen valtionmailla 21

5. AHVENANMAA 23

5.1 Asetus valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksista Ahvenanmaan maakunnassa 23
5.2 Asetus Ahvenanmaan maakunnassa suoritetuista ammattikorkeakoulututkinnoista ja asetus toisen asteen sosiaali- ja terveysalan koulutuksesta Ahvenanmaan maakunnassa 23
5.3 Asetus eräiden ulkomaalaislainsäädännön mukaisten tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa 24

6. HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS 25

6.1 Hedelmöityshoidot (Ihmisen keinoalkuinen lisääntyminen) 25

6.2 Perintökaaren uudistamistarpeiden selvittäminen 26
6.3 Suomen kansainvälisen perhelainsäädännön uudistaminen 27
6.4 Veritutkimuslainsäädännön uudistus 27
6.5 Kuolleeksi julistamisesta annetun lain uudistaminen 28
6.6 Bryssel IIa -asetusta täydentävä kansallinen sääntely 29
6.7 EU-Säädös avioeroihin sovellettavasta laista 30
6.8 Lasten suojelua koskeva sopimus 31
6.9 Aikuisten suojelua koskeva sopimus 31
6.10 Lasten oikeuksien käyttöä koskeva eurooppalainen yleissopimus 32
6.11 Oikeusrekisterikeskuksen ja Väestörekisterikeskuksen työnjaon selkiinnyttäminen rekisterien ylläpidossa 33
6.12 Holhoustoimilain uudistaminen 34
6.13 Lapseksiottamista koskevan lain tarkistaminen 35

7. VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA 35

7.1 Rikosvahinkolain kokonaisuudistus 35
7.2 EU-Säädös sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavasta laista (ns. Rooma II) 36
7.3 Sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan Rooman yleissopimuksen tarkistaminen ja muuntaminen EU-Säädökseksi (Rooma I) 37
7.4 Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista 38
7.5 Lentoyhtiöiden vahingonkorvausvastuuta koskevan yleissopimuksen uudistaminen 39
7.6 Saatavien siirto kansainvälisessä kaupassa 40
7.7 Saatavien perinnästä annetun lain tarkistaminen 40
7.8 Asuntokauppalain uudistaminen 41
7.9 Välittäjän hallinnassa oleviin arvopapereihin liittyviin tiettyihin oikeuksiin sovellettavaa lakia koskeva yleissopimus 42
7.10 Sähköisen kaupankäynnin oikeussääntöjen kehittäminen 43
7.11 Rahoituspalvelujen etämyynnistä kuluttajille annetun direktiivin täytäntöönpano 44
7.12 Kuluttajavalituslautakunnan siirtäminen KTM:n hallinnonalalta OM:n hallinnonalalle 45
7.13 EU-Asetusehdotus myynninedistämisestä sisämarkkinoilla 46
7.14 EU-Direktiiviehdotus sopimattomista kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla 47
7.15 EU-Asetusehdotus kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä 48
7.16 EU-Kulutusluottodirektiivin uudistaminen 48

8. YHTIÖOIKEUS 49

8.1 Osakeyhtiölain uudistaminen 49
8.2 Asunto-osakeyhtiölain uudistaminen 50
8.3 Eurooppayhtiö-asetuksen edellyttämät lainsäädäntötoimenpiteet 52
8.4 EU:n direktiiviehdotus pääomayhtiöiden rajatylittävistä sulautumisista (entinen 10. yhtiöoikeudellinen direktiivi) 54
8.5 EU-Asetusehdotus eurooppalaiseksi keskinäiseksi yhtiöksi 55
8.6 EU-Asetusehdotus Eurooppayhdistyksestä 56

9. ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS 57

9.1 Kuljetusvälineitä koskevien kiinnitysjärjestelmien yhtenäistäminen 57

9.2 Kiinteistöjen kirjaamisjärjestelmän kehittäminen 57
9.3 Vesilainsäädännön uudistaminen 59

10. MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ 60

10.1 Vapaaehtoisten velkasovintojen seurantaryhmä 60
10.2 Maksukyvyttömyysjärjestelmien kehittämistarpeiden arvioiminen 61
10.3 Yrityssaneerauslain tarkistaminen 62
10.4 Ulosottolain kokonaisuudistus 63

11. RIKOSOIKEUS 65

11.1 RIKOSLAIN YLEINEN OSA 65

11.1.2 Rikosoikeudellista vanhentumista koskevien säännösten uudistaminen 65
11.1.3 Ehdotus konfiskaatiota koskevaksi EU:n puitepäätökseksi 65
11.1.4 Lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten vanhentuminen ja eräät muut rikoslain muutokset 66

11.2 RIKOSLAIN ERITYINEN OSA 67

11.2.1 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi rasismin ja muukalaisvihan vastaisesta toiminnasta 67
11.2.2 EU:n direktiiviehdotus yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojasta 68
11.2.3 Hallituksen esitys lahjonnan torjumista yksityisellä sektorilla koskevan EU:n puitepäätöksen täytäntöönpanosta 69
11.2.4 Aserikokset 70
11.2.5 YK:n kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen yleissopimuksen ensimmäinen ja toinen lisäpöytäkirja sekä seksuaalipalvelujen ostaminen 71
11.2.6 Ehdotus ihmiskaupan vastaiseksi Euroopan Neuvoston yleissopimukseksi 72
11.2.7 Naamioituminen mielenosoituksessa 73
11.2.8 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi ihmisen elinten ja kudosten laittoman kaupan ehkäisystä ja torjunnasta 74
11.2.9 Sikiön, alkion ja perimän rikosoikeudellinen suoja 75
11.2.10 Pahoinpitelyn toimenpiteistä luopumista koskevan säännöksen kumoaminen 75
11.2.11 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi rikosoikeudellisesta suojasta petollisia ja vilpillisiä menettelyjä vastaan julkisissa tarjouskilpailuissa yhteismarkkinoilla (tarjouspetos) 76
11.2.12 Yhteisöpetossopimuksen toinen pöytäkirja 77
11.2.13 Rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskevan Euroopan Neuvoston yleissopimuksen muuttaminen 78
11.2.14 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä 79
11.2.15 Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan Neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä sekä rikoslain, pakkokeinolain, esitutkintalain ja kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain muuttamisesta 79
11.2.16 Ympäristön suojelua rikosoikeudellisin keinoin koskevan Euroopan Neuvoston yleissopimuksen voimaansaattaminen ja EU:n ympäristörikospuitepäätöksen täytäntöönpano 81
11.2.17 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi alusten aiheuttaman ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä koskevan rikosoikeudellisen kehyksen vahvistamisesta 82
11.2.18 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi laittoman huumausainekaupan rikostunnusmerkistöjen ja seuraamusten vähimmäissäännöksistä 83

11.2.19 Alkoholirikoksia koskevien säännöksien uudistaminen ... 84

12. SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ ... 84

12.1 Vankeusrangaistusta ja tutkintavankeutta koskevan lainsäädännön uudistaminen ... 84
12.2 Vankilaan toimittamista koskevan lainsäädännön kehittäminen ... 86
12.3 Vanginkuljetusta koskeva lainsäädäntö ... 87
12.4 Mielentilatutkimuksessa olevien tutkintavankien ja vankien valvontaa ja kohtelua koskevien säännösten selkeyttäminen ... 89
12.5 Sopimushoito ... 90
12.6 Nuorten seuraamusjärjestelmää koskevan lainsäädännön valmistelutyöryhmä ... 91
12.7 Nuorisorangaistuksen laajentamista ja vakinaistamista koskevan lainsäädännön valmistelu ... 92
12.8 Ajoneuvon haltijan vastuun toteuttaminen ... 93
12.9 Joukkoliikenteen tarkastusmaksu ... 94
12.10 Laittomien öljypäästöjen maksuseuraamusjärjestelmän toteuttaminen ... 95
12.11 Hallituksen esitys perheen sisäisestä lähestymiskiellosta ... 96

13. OIKEUDENKÄYNTI ... 97

13.1 Riita-asioiden oikeuspaikkasäännösten muuttaminen ... 97
13.2 Ryhmäkanne ... 98
13.3 Rikosprosessimenettelyn tarkistaminen ... 99
13.4 Poliisin oikeus peitetoiminnassa osallistua rikolliseen toimintaan anonyymi todistaminen ... 100
13.5 Muutoksenhaku korkeimpaan oikeuteen ja ylimääräinen muutoksenhaku ... 102
13.6 Oikeudenkäynnin julkisuus ... 102
13.7 Immateriaalioikeusasioiden käsittely ... 104

14. OIKEUSLAITOS ... 105

14.1 Laki korkeimmasta oikeudesta ... 105
14.2 Tuomareiden pätevöitymisjärjestelmän kehittäminen ... 105
14.3 Käräjäoikeuslain eräiden säädösten muuttaminen ... 107
14.4 Sovittelu tuomioistuimessa ... 108
14.5 Asianajajien ammatillisen valvonnan kehittäminen ... 109
14.6 Tuomareiden palkankorotusten ja lisäpalkkioiden kohdentaminen eräissä tapauksissa ... 110
14.7 Hallinto-oikeuksien ratkaisukokoonpanojen kehittäminen ... 111

15. KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS ... 113

15.1 Luganon sopimuksen tarkistaminen ... 113
15.2 Riitauttamattomia vaateita koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanomääräyksen käyttöönotto, ehdotus EU:n asetukseksi ... 113
15.3 Oikeusapudirektiivin täytäntöönpano ... 114
15.4 Hallituksen esitys oikeusapuhakemusten toimittamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen lisäpöytäkirjan voimaansaattamiseksi ... 115
15.5 Eurooppalaisen maksusuoritusmääräysmenettelyn käyttöönotto, ehdotus EU:n asetukseksi ... 116
15.6 Hallituksen esitys EU:n vuoden 2000 oikeusapusopimuksen voimaansaattamiseksi ... 117

15.7 Hallituksen esitys EU:n vuoden 2000 oikeusapusopimukseen tehdyn pöytäkirjan voimaansaattamiseksi 117
15.8 Hallituksen esitys EU:n omaisuuden ja todistusaineiston jäädyttämistä koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanosta 118
15.9 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta sakkorangaistuksiin 119
15.10 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi eräistä rikosoikeudellisissa menettelyissä Euroopan unionin alueella noudatettavista oikeuksista 120
15.11 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi omaisuuden menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten täytäntöönpanosta 121
15.12 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi Ne Bis In Idem -periaatteen soveltamisesta 122
15.13 Keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja 123
15.14 Sopimukset EU:n ja USA:n välillä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa 123
15.15 Ehdotus neuvoston puitepäätökseksi eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosoikeudenkäyntejä varten 124

1. VALTIOSÄÄNTÖ

1.1 PERUSTUSLAKIUUDISTUKSEN TOIMEENPANON SEURANTA JA PERUSTUSLAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on marraskuussa 2002 laaditun perustuslakiuudistuksen toimeenpanoa koskevan selvityksen ja eduskunnalle annetun pääministerin ilmoituksen sekä siitä käydyn eduskuntakeskustelun pohjalta jatkaa yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa voimassa olevan lainsäädännön saattamista yhdenmukaiseksi perustuslain kanssa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslakiuudistus 2000. Eripainos. LAVOn julkaisu 3/2000.
Uuden perustuslain seurantaraportti I, 28.2.2001. Oikeusministeriö.
Selvitys perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Perustuslain seurantatyöryhmän mietintö. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:7.
Perustuslakiuudistukseen liittyviä selvityksiä. Perustuslain seurantatyöryhmän mietinnön liite. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:8.
Pääministerin ilmoitus 4/2002 vp
Hallituksen esitys laiksi Suomen perustuslain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 102/2003 vp).

3. Keskeinen sisältö

Hankkeessa arvioidaan, edellyttääkö ennen uuden perustuslain voimaantuloa säädettyjen poikkeuslakien saattaminen yhdenmukaiseksi perustuslain kanssa lainsäädäntötoimia oikeusministeriön toimialalla, sekä avustetaan tarvittaessa myös muita ministeriöitä niiden toimialaan kuuluvia poikkeuslakeja ja muita lakeja koskevissa vastaavissa lainsäädäntötoimissa. Tässä tarkoituksessa on käynnistetty jo valmiuslainsäädännön uudistaminen (ks. kohta 1.5).

Seurantaselvityksessä on ilmaantunut eräitä yksittäisiä kysymyksiä, jotka ovat antaneet aiheen perustuslain tarkistamiseen. Asiasta on 24.10.2003 annettu hallituksen esitys, jossa ehdotetaan muutettavaksi ensimmäistä kertaa vuoden 2000 perustuslakia. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi perustuslain 9 §:n 3 momentin säännöstä Suomen kansalaisen luovuttamisesta tai siirtämisestä vastoin tahtoaan toiseen maahan. Ehdotuksen mukaan tällaisesta luovuttamisesta tai siirtämisestä voitaisiin säätää tavallisella lailla. Lisäksi perustuslain muutoksessa ehdotetaan valittavaksi eduskunnan apulaisoikeusasiamiehille sijainen sekä annettavaksi valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtajalle läsnäolo- ja puheoikeus eduskunnan täysistunnoissa.

4. Organisointi

Valmistelijat:
Niemivuo, Matti, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 1606 7690
Palmgren, Sten, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7745
Pohjolainen, Anna-Elina, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1606 7687

5. Taustatietoja

Uusi Suomen perustuslaki tuli voimaan 1.3.2000. Samaan aikaan tehtiin useita uuden perustuslain voimaantulosta johtuvia tarkistuksia myös muuhun lainsäädäntöön. Oikeusministeriö on seurannut ja koordinoinut uuden perustuslain täytäntöönpanoa sekä avustanut muita ministeriöitä niiden hallinnonalaan kuuluvien lainsäädäntötarkistusten valmistelussa. Oikeusministeriössä laadittiin keväällä 2001 ensimmäinen seurantaraportti perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Syyskuussa 2001 oikeusministeriö asetti työryhmän laatimaan selvitystä perustuslain toimeenpanosta.

Työryhmän mietintö valmistui marraskuussa 2002, jonka jälkeen hallitus antoi asiasta eduskunnalle selvityksen pääministerin ilmoituksen (PI 4/2002 vp) muodossa. Perustuslain seurantatyöryhmän toimeksiannosta laadittiin myös neljä erillisselvitystä eräistä keskeisistä asiakokonaisuuksista.

6. Aikataulu
Perustuslain tarkistamista koskeva hallituksen esitys on perustuslakivaliokunnan käsiteltävänä. Oikeusministeriö antaa suosituksensa poikkeuslakeja koskeviksi toimenpiteiksi vuoden 2004 aikana. Muusta perustuslain seurannasta päätetään myöhemmin.

7. Taloudelliset vaikutukset
Hankkeella ei ole sanottavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot
OM 19/41/2003
OM 005:00/2001

1.2 KANSALAISTEN OSALLISTUMISEN EDISTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Oikeusministeriössä on laadittu katsaus muiden pohjoismaiden demokratia-hankkeista viime vuosikymmeniltä. Tämän lisäksi tarkoituksena on laatia arviomuistio kansanäänestyksen mahdollisista kehittämistarpeista sekä selvitys valtiollisesta kansanaloitteesta. Selvitysten pohjalta päätetään myöhemmin tarvittavista jatkotoimista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Selvitys perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:7.
Suksi, Markku, Kansanäänestys valtiollisen tason osallistumisen muotona. Vertaileva katsaus Euroopan maiden valtiosääntöjen pohjalta. Julkaisussa Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:8, s. 15-80.
Martikainen, Tuomo — Wass, Hanna, Äänettömät yhtiömiehet. Tutkimus osallistumisesta vuosien 1987 ja 1999 eduskuntavaaleihin. Tilastokeskus, Vaalit 2002:1.
Kysymyksiä demokratian kehittämisestä. Kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamiskeinojen kehittäminen sekä demokratia-asioiden hallinto Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa (Oikeusministeriö, Julkaisu 2004:5).

3. Keskeinen sisältö
Perustuslakiuudistuksessa säilytettiin säännökset neuvoa-antavan kansanäänestyksen mahdollisuudesta entisellään. Tuolloin ei pidetty mahdollisena arvioida kokonaisvaltaisesti sääntelyn toimivuutta ja kehittämistarpeita ainoastaan yhden, Suomen liittymisestä Euroopan unioniin järjestetyn kansanäänestyksen perusteella. Valtiollista kansanaloitetta Suomessa ei ole. Kansanäänestysinstituutio on ollut viime vuosina huomion kohteena useissa Euroopan maissa. Perustuslain seurantatyöryhmä katsoikin, että perustuslain ratkaisuja kansalaisten suoran osallistumisen mahdollisuuksista valtiollisella tasolla tulisi arvioida uudelleen pitkällä aikavälillä myös Suomessa ja että asiasta tulisi käynnistää lisäselvitykset lähitulevaisuudessa.

4. Organisointi
Valmistelijat:
Niemivuo, Matti, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 1606 7690
Nordenstreng, Laura, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 1606 7696

5. Taustatietoja
Suomen valtiollinen järjestelmä perustuu edustukselliseen demokratiaan, joka saa merkittävää täydennystä muista kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksista, kuten neuvoa-antavasta kansanäänestyksestä. Viimeaikaisessa keskustelussa on korostunut voimakkaasti tarve kehittää ja tehostaa kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia eri muodoissaan. Keskustelun taustalla on yhtäältä huoli kansalaisten äänestysaktiivisuuden laskusta sekä pyrkimys säilyttää kansalaisten luottamus poliittista päätöksentekojärjestelmää ja hallintoa kohtaan ja toisaalta tavoite kehittää uusia kansalaisten vaikutus- ja toimintatapoja.

Kansalaisten osallistumismahdollisuuksia ja niiden kehittämistä on viime aikoina arvioitu useassa eri yhteydessä niin Euroopan unionissa ja sen jäsenvaltioissa kuin eräissä muissa kansainvälisissä järjestöissä. Suomessa on kiinnitetty huomiota kansalaisten osallistumiseen sekä keskushallinnossa (Keskushallintohankkeen Kuule kansalaista -osahanke) että kunnallishallinnossa (ns. Osallisuus-hanke, Valtioneuvoston selonteko kansalaisten suoran osallistumisen kehittymisestä VNS 1/2002 vp). Valtionhallinnon viestintää pyritään tehostamaan osallistumisen edellytysten parantamiseksi (Valtionhallinnon viestintä 2000-luvulla. VNK julkaisu 2001/5). Kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia on parannettu myös lainsäädännöllä (esim. julkisuus- ja ympäristölainsäädäntö).

Nykyiset perustuslain säännökset neuvoa-antavasta kansanäänestyksestä pohjautuvat kansanäänestyskomitean mietintöön vuodelta 1983 (KM 1983:25).

Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan sisältyy kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma. Sen painopiste on kuitenkin edustuksellisen demokratian kehittämisessä.

6. Aikataulu
Selvitykset valmistuvat vuoden 2004 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset
Hankkeella ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot
OM 2/012/2002

1.3. EDUSTUKSELLISEN DEMOKRATIAN TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN SUOMALAISEN KANSANVALLAN VAHVISTAMISEKSI

1. Tavoite ja tehtävät
Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan sisältyvän kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman puitteissa selvitetään ja arvioidaan edustuksellisen demokratian tilaa ja sen toimintaan liittyviä eräitä periaatteellisia kysymyksiä sekä tehdään kehittämisehdotuksia suomalaisen kansanvallan vahvistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Kansanvalta 2007 -toimikunnan asettamispäätös OM 10/51/2004

3. Keskeinen sisältö
Kansanvalta 2007 -toimikunnan tehtävänä on tehdä kehittämisehdotuksia seuraavista kysymyksistä:

– Suomalaisen politiikan toimintaedellytysten ja sisällöllisten edellytysten vahvistaminen. Miten vahvistetaan puoluejärjestelmän kansanliikeluonnetta? Miten voidaan vahvistaa puolueiden pitkäjänteistä aatepoliittista ohjelmatyötä ja kansalaisten innostamista yhteiskunnalliseen keskusteluun?

– Millä kuntien ja valtiovallan toimilla voidaan nykyistä olennaisesti enemmän vaikuttaa kansalaisten äänestysaktiivisuuteen? Pohdittavana on esimerkiksi tietoisuuden lisääminen vaaleista ja vaikutuskanavista politiikassa sekä vaalien käytännön järjestelyt (mm. äänestyspaikat).

– Onko mahdollista sallia äänestäminen yleisissä vaaleissa muuallakin kuin äänestyspaikassa vaaliviranomaisen edessä, esimerkiksi sähköisesti? Mitä vaikutuksia äänestämismenettelyiden mahdollisella sähköistämisellä olisi vaalien luottamusmiesorganisaatioon?

– Miten kunnallisessa päätöksenteossa voidaan vahvistaa luottamushenkilöiden toimintamahdollisuuksia ja sitä kautta edustuksellisen demokratian toimivuutta?

– Onko nykyinen vaalijärjestelmämme riittävän toimiva äänestäjä-edustajasuhteen näkökulmasta? Vertaillaan eri vaalijärjestelmiä ja punnitaan vaihtoehtoisia tapoja kehittää vaalijärjestelmää.

– Voidaanko yleisiä vaaleja yhdistää toisiinsa? Asiaa arvioidaan erityisesti äänestysaktiivisuuden näkökulmasta.

– Onko europarlamenttivaaleissa mahdollista ottaa käyttöön menettelyitä, jotta Suomesta valittavat edustajat edustaisivat mahdollisimman tasaisesti maan eri osia ja vaalikampanjointikustannuksia voitaisiin pienentää? Onko europarlamenttivaalien ehdokaslistojen enimmäispituus tarkoituksenmukaisella tasolla?

Toimikunnan tehtävänä on lisäksi tarvittaessa koordinoida kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman demokratian vahvistamiseen liittyvien muiden hankkeiden työtä sekä sopia niiden kanssa mahdollisista selvityksistä ja toimeksiannoista.

4. Organisointi

Oikeusministeriö on 27.4.2004 asettanut 1 kohdassa mainittua tehtävää suorittamaan Kansanvalta 2007 -toimikunnan. Toimikunnan kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja
Paasio, Pertti, Turun kaupunginvaltuuston puheenjohtaja

Varapuheenjohtaja
Lankia, Eero, kansanedustaja, puoluesihteeri, Suomen Keskusta r.p.

Jäsenet
Haapoja, Susanna, kansanedustaja, Suomen Keskusta r.p.
Hautala, Heidi, kansanedustaja, Vihreä liitto r.p.
Heinäluoma, Eero, kansanedustaja, puoluesihteeri, Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p.
Kokko, Annika, puoluesihteeri, Suomen Kristillisdemokraatit r.p.
Kumpula, Miapetra, kansanedustaja, Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p.
Ollila, Heikki, A., kansanedustaja, Kansallinen Kokoomus r.p.
Ruuth, Aulis, puoluesihteeri, Vasemmistoliitto r.p.
Sundström, Berth, puoluesihteeri, Ruotsalainen Kansanpuolue r.p.
Tujunen, Taru, pääsihteeri, Kansallinen Kokoomus r.p.

Tarvittaessa toimikunta voi nimetä puolueita edustaville jäsenille varajäsenet.

Asiantuntijat
Borg, Sami, dosentti, Tampereen yliopisto
Harjula, Heikki, johtava lakimies, Suomen Kuntaliitto ry
Nurminen, Pekka, valiokuntaneuvos, Eduskunta
Paloheimo, Heikki, professori, Turun yliopisto
Tarasti, Lauri, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus

Sihteerit (sivutoimisia)
Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7694
Jutila, Karina, erityisavustaja, Eduskunta
Jääskeläinen, Arto, vaalijohtaja, oikeusministeriö, p. 1606 7572
Puhakainen, Päivö, apulaisrehtori, Työväen Akatemia

5. Taustatietoja
Toimikunta on yksi hallituksen kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaan kuuluvista hankkeista. Toimikunnan ehdotusten tulisi olla toteutettavissa vuonna 2007, jolloin tulee kuluneeksi 100 vuotta Suomen ensimmäisistä eduskuntavaaleista.

6. Aikataulu
Toimikunnan tulee saada työnsä valmiiksi 31.5.2005 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 10/51/2004
OM 014:00/2004

1.4. VAALILAIN VAALIPIIRIEN SÄÄNTELYN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Eduskuntavaalien vaalipiirejä koskevassa sääntelyssä siirryttiin valtion aluehallintoa koskevan lainsäädännön uudistamisen yhteydessä vuonna 1997 lainsäädännölliseen ratkaisuun, jossa vaalipiirejä koskevassa pykälässä luetellaan kuhunkin vaalipiiriin kuuluvat kunnat. Voimassa olevassa laissa vaalipiirit ja niihin kuuluvat kunnat luetellaan vaalilain (714/1998) 5 §:ssä. Omaksutusta lainsäädännöllisestä ratkaisusta johtuen pykälää pitää muuttaa jokaisen sellaisen kuntajaon muutoksen yhteydessä, joka merkitsee uuden kunnan perustamista yhdistämällä olemassa olevia kuntia tai jakamalla olemassa oleva kunta, johtaapa muutos vaalipiirin rajojen tarkistamiseen tai ei. Kun maa vaalilain 5 §:n mukaan on jaettu eduskuntavaaleja varten vaalipiireihin maakuntajaon pohjalta, aiheutuu myös maakuntajakoon tehdystä muutoksesta tarve muuttaa myös vaalipiirijakoa koskevaa sääntelyä. Vuoden 2005 alusta voimaan tulevat kuntajaon ja maakuntajaon muutokset aiheuttavat tarpeen muuttaa vaalilain 5 §:ää.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Valtioneuvoston päätökset 899/2002, 677/2003, 155/2004, 156/2004, 387/2004, 469/2004, 548/2004, 549/2004, 559/2004, 560/2004 ja 602/2004

3. Keskeinen sisältö
Päätetyistä kuntajaon ja maakuntajaon muutoksista johtuen vaalilain 5 §:n 3 kohdasta poistetaan Karinaisten ja Loimaan kunnat, 4 kohdasta Kullaan ja Punkalaitumen kunnat, 7 kohdasta

Sahalahden kunta, 8 kohdasta Saaren ja Uukuniemen kunnat, 10 kohdasta Kangaslammin ja Vehmersalmen kunnat, 11 kohdasta Kiihtelysvaaran, Tuupovaaran ja Värtsilän kunnat sekä 12 kohdasta Peräseinäjoen kunta. Päätetystä maakuntajaon muutoksesta johtuen lain 5 §:n 7 kohtaan lisätään Punkalaitumen kunta.

4. Organisointi
Valmistelija:
Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7694

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Lain vaalilain 5 §:n muuttamisesta on määrä tulla voimaan samanaikaisesti sen antamiseen johtaneiden kuntajaon ja maakuntajaon muutosten kanssa vuoden 2005 alusta.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

1.5 VALMIUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Valmiuslain uudistamisen tavoitteena on valmiuslain saattaminen kaikilta osiltaan vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Lisäksi tavoitteena on johdonmukainen ja ajantasainen toimivaltuuksien järjestelmä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Valmiuslakitoimikunnan asettamispäätös OM 32/41/2003
Valmiuslainsäädännön tarkastelua perustuslain näkökulmasta. Valmiuslakitoimikunnan välimietintö (Komiteanmietintö 2004:1)

3. Keskeinen sisältö
Valmiuslakitoimikunnan tehtävänä on laatia ehdotus uudeksi valmiuslaiksi. Erityisesti toimikunnan tulee selvittää, miten valmiuslaki voidaan saattaa perustuslain mukaiseksi. Samalla toimikunnan tulee selvittää toimivaltuussäännöksien ajanmukaisuutta ja tehdä niitä koskevat tarvittavat ehdotukset.

4. Organisointi
Oikeusministeriö on 17.12.2003 asettanut toimikunnan uudistamaan valmiuslainsäädäntöä. Toimikunnan kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja
Lainsäädäntöjohtaja Matti Niemivuo, oikeusministeriö, p. 1606 7690

Varapuheenjohtaja
Lainsäädäntöjohtaja Seppo Kipinoinen, puolustusministeriö

Jäsenet
Alivaltiosihteeri Heikki Aaltonen, valtioneuvoston kanslia

Osastopäällikkö Aapo Pölhö, ulkoasiainministeriö
Hallitusneuvos Esko Koskinen, sisäasiainministeriö
Lainsäädäntöjohtaja Pekka Laajanen, valtiovarainministeriö
Vanhempi hallitussihteeri Salla Rinne, opetusministeriö
Hallitusneuvos Timo Tolvi, maa- ja metsätalousministeriö
Hallitusneuvos Hannu Pennanen, liikenne- ja viestintäministeriö
Vanhempi hallitussihteeri Kari Mäkinen, kauppa- ja teollisuusministeriö
Hallitusneuvos Jaana Koski, sosiaali- ja terveysministeriö
Johtaja Matti Pukkio, työministeriö
Hallitusneuvos Klaus Frösén, ympäristöministeriö

Pysyvät asiantuntijat
Valiokuntaneuvos Risto Eerola, Eduskunta
Professori Kaarlo Tuori, Helsingin yliopisto

Sihteerit
Tutkija Liisa Vanhala, oikeusministeriö, p. 1606 7761
Nuorempi hallitussihteeri Marko Hasari, puolustusministeriö

5. Taustatietoja
Nykyinen valmiuslaki on tullut voimaan vuonna 1991, ja se on voimassa poikkeuslakina. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kahdesti (PeVL 1/2000 vp ja PeVL 57/2002 vp) kiinnittänyt huomiota tarpeeseen selvittää mahdollisuuksia siihen, että valmiuslaissa luovuttaisiin sääntelyn rakentumisesta lainsäädäntövallan delegointiin.

Nykyisessä perustuslaissa perusoikeuksia poikkeusoloissa koskee erityinen säännös, perustuslain 23 §. Sen mukaan perusoikeuksista voidaan säätää tavallisella lailla välttämättömiä poikkeuksia kriisioloissa. Valmiuslain poikkeusolomääritelmä on kuitenkin 23 §:n määritelmää laajempi. Lisäksi ongelmallista on valmiuslain sääntelyn perustuminen valtioneuvoston asetuksille.

6. Aikataulu
Toimikunta on antanut välimietintönsä toukokuussa 2004. Toimikunnan tulee saada työnsä valmiiksi 31.5.2005 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 32/41/2003
OM033:00/2003

2. HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ

2.1 HALLINTOLAIN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on hallintolain täytäntöönpanemiseksi huolehtia siitä, että muu hallinto-oikeudellinen lainsäädäntö muutetaan ensi vaiheessa teknisesti ja pitemmällä aikavälillä myös sisällöllisesti vastaamaan hallintolakia. Tarkoituksena on, että hallintolaista poikkeavia säännöksiä olisi mahdollisimman vähän.

Hallintolain täytäntöönpanoon kuuluu myös huolehtiminen hallintolain edellyttämästä tiedotuksesta, koulutuksesta ja seurannasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Hallintolaki. Eripainos. Oikeusministeriön julkaisu 2003:3

3. Keskeinen sisältö
Oikeusministeriö huolehtii muiden hallinnonalojen kanssa neuvotellen siitä, että muiden ministeriöiden hallinnonaloilla tehdään tarvittavat lainsäädäntömuutokset. Oikeusministeriö seuraa ja yhteensovittaa lainsäädäntömuutosten sisältöä.

Oikeusministeriö organisoi hallintolain seurannan siten, että seuraavan vaalikauden loppupuolella voidaan informoida eduskuntaa hallintolain täytäntöönpanosta.

4. Organisointi
Hallintolain täytäntöönpanosta huolehditaan virkatyönä yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Hallintolain toimivuuden seurantatutkimus annetaan tarjouskilpailun jälkeen oikeustieteellistä tutkimusta harjoittavalle laitokselle tai yliopistolle.

Valmistelija:
Keravuori, Marietta, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1606 7740 (virkavapaana vuoden 2004 loppuun)

5. Taustatietoja
Muut ministeriöt ovat toimittaneet syksyllä 2003 oikeusministeriölle suunnitelmansa tarkistaa oman hallinnonalansa lainsäädäntöä.

6. Aikataulu
Koulutus on aloitettu syksyllä 2002 ja sitä jatketaan tarpeen mukaan.

Lainsäädäntömuutokset toteutetaan mahdollisuuksien mukaan kuluvan vaalikauden aikana.

Seurantatutkimus käynnistyy syksyllä 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset
Seurantatutkimuksen kustannuksista vastaa oikeusministeriö yhdessä tutkimuslaitoksen kanssa.

8. Muut tiedot
OM 13/41/2003

2.2 JULKISOIKEUDELLISIA SAAMISIA KOSKEVAN YLEISEN HALLINTO-OIKEUDELLISEN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Arvioidaan tarvetta laatia hallituksen esitys, joka koskee julkisoikeudellisten saatavien vanhentumista, korkoa ja kuittausta sekä perusteettoman edun palautusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Oikeusministeriössä virkatyönä suoritettuja selvityksiä aihealueesta 1980-luvulta alkaen.
Hallintolakihankkeen asiakirjat.
Arviomuistio.

3. Keskeinen sisältö
Viime vuosina on uudistettu muun ohella korkolainsäädäntöä ja vanhentumislainsäädäntöä sekä tehty merkittäviä muutoksia ulosottolainsäädäntöön. Julkisoikeudellisten saamisten osalta on merkittävästi uudistettu lähinnä vain harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskevaa lainsäädäntöä. Muiden julkisoikeudellisten saamisten oikeudelliset peruskysymykset, kuten saatavan vanhentumissääntely, korkoseuraamukset, kuittausedellytykset sekä perusteettoman edun palauttamista koskeva sääntely on voimassa olevassa lainsäädännössä säännelty epäyhtenäisesti ja puutteellisesti.

Lainsäädännön uudistuksella pyritään ratkaisemaan näitä kysymyksiä oikeusjärjestyksen jo tapahtuneeseen kehittämistyöhön soveltuvalla tavalla sekä ottaen huomioon julkisoikeudellisiin saamisiin liittyvät erityissääntely- ja oikeusturvatarpeet.

4. Organisointi
Ensi vaiheessa on laadittu arviomuistio, jonka pohjalta päätetään jatkotoimista.

Valmistelija:
Könkkölä, Justus, asiantuntija

Lisätietoja antaa:
Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7674 (virkavapaana lokakuun 2004 loppuun)

5. Taustatietoja
Julkisoikeudellisten saamisten erityiskysymykset erotettiin hallintolakia valmisteltaessa myöhemmin mahdollisesti toteutettavaksi hankkeeksi.

6. Aikataulu
Arviomuistio on valmistunut elokuussa 2004. Jatkotoimet ja aikataulu ovat harkittavana.

7. Taloudelliset vaikutukset
Taloudellisia vaikutuksia ei voida täsmentää tässä vaiheessa.

8. Muut tiedot

2.3 JULKISEN NOTAARIN TEHTÄVIEN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Yhtenäistää ja kehittää julkisen notaarin tehtäviä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Julkisen notaarin tehtävien kehittämistyöryhmän asettamispäätös 4.10.2002
Julkisen notaarin tehtävien kehittäminen, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:8

3. Keskeinen sisältö
Laatia suositusluontoinen käsikirja julkisen notaarin tehtävistä ja tarvittaessa tehdä ehdotuksia julkisen notaarin tehtävien kehittämiseksi.

4. Organisointi
Työryhmä, jonka kokoonpano on seuraava:
Puheenjohtaja: Maaria Leskelä, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 9381
Sihteeri: Hannu Mäkelä, kehittämispäällikkö, sisäasiainministeriö

Jäsenet:
Raija Ahvamaa, henkikirjoittaja, Turun maistraatti
Harri Kangas: kihlakunnan nimismies, Heinolan kihlakunnanvirasto
Peter Oljemark, henkikirjoittaja, Helsingin maistraatti

5. Taustatietoja
Julkisella notaarilla on julkisesta notaarista annetun lain (287/1960) sekä useissa laeissa annettujen erillisten säännösten mukaan hyvin monenlaisia tehtäviä ja käytännössä on todettu, että menettelyt niiden hoitamisessa vaihtelevat eri maistraateissa. Tästä syystä käytäntöjä tulisi saada yhtenäistettyä. Lisäksi julkisen notaarin tehtävien kehittämiseen saattaa olla tarvetta muutenkin muun muassa kansainvälistymisestä ja siihen liittyvästä asiakkaiden palvelutarpeesta sekä sähköisen asioinnin lisääntymisen vuoksi.

6. Aikataulu
Työryhmän mietinnöstä on saatu lausunnot syksyllä 2003. Jatkotoimet ja aikataulu ovat harkittavana.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 9/021/2002
OM023:00/2002

2.4 UHKASAKKOLAINSÄÄDÄNNÖN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Uhkasakkolain (1113/1990) mukaan uhkasakon asettanut viranomainen voi tuomita uhkasakon maksettavaksi.

Hankkeessa on tavoitteena selvittää, voidaanko hallinnossa käytettävien uhkasakkojen tuomitsemistoiminta keskittää hallintoviranomaisten sijasta hallintotuomioistuimiin, jolloin päätöksenteko saatettaisiin jo ensi asteessa hallintolainkäytön piiriin. Tavoitteena on lisäksi tarkistaa uhkasakkolain ja erityislainsäädännön väliset suhteet ristiriitaisten ja tarpeettomien säännösten karsimiseksi.

Hankkeesta laaditaan arviomuistio, koska hankkeen vaikutukset ulottuvat eri hallinnonaloille. Jatkotoimista päätetään saadun palautteen perusteella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö
Viranomaisten menettely harkittaessa uhkasakon tuomitsemista on hallintomenettelyä, jonka oikeusturvatakeet eivät ole niin kattavia kuin hallintolainkäytössä. Hallintolainkäyttölakiin (586/1996) sisältyvät muun ohella säännökset asianosaisen oikeudesta suullisen käsittelyyn ja todistajien välittömästä kuulemisesta. Näitä menettelytapoja, jotka eivät ole hallintoviranomaisen käytettävissä, voitaisiin käyttää hallintotuomioistuimen tuomitessa uhkasakon maksettavaksi.

Erityislainsäädännön perusteella uhkasakon asettamis- ja tuomitsemistoimivalta voi kuulua hyvin erityyppisille viranomaisille aina ministeriöistä kunnallisiin viranomaisiin saakka. Käytetystä viittaamistavasta ja erityissääntelystä riippuen uhkasakon tuomitsemista koskevasta päätöksestä valitetaan ensi asteena joko hallinto-oikeuteen tai korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Useimmissa tapauksissa muutoksenhakutie on kaksiportainen.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt lausunnossaan 5/1997 vp huomiota siihen, että kielto valittaa erikseen uhkasakon asettamista koskevasta päätöksestä on hallitusmuodon 16 §:n (nykyisen perustuslain 21 §:n) vastainen. Erityislainsäädäntöön sisältyy lukuisia vastaavia kieltoja.

4. Organisointi
Hanketta valmistellaan virkatyönä.

Valmistelija:
Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7674
(virkavapaana vuoden lokakuun 2004 loppuun)

5. Taustatietoja
Hanke liittyy hallintolainkäyttöjärjestelmän yleiseen kehittämiseen.

6. Aikataulu
Arviomuistio valmistuu vuonna 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset
Hankkeella ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

2.5 OIKEUDENKÄYNNIN JULKISUUS HALLINTOLAINKÄYTÖSSÄ

1. Tavoite ja tehtävät
Tarkoituksena on uudistaa hallintolainkäytössä sovellettavat oikeudenkäynnin julkisuutta koskevat säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
- Oikeudenkäynnin julkisuus hallintolainkäytössä. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2003:8.
- Oikeudenkäynnin julkisuus hallintolainkäytössä. Tiivistelmä lausunnoista. Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2004:2.

3. Keskeinen sisältö
Työryhmän mietintö sisältää ehdotukset diaarin, päätöksen ja muiden asiakirjojen julkisuudesta, suullisen käsittelyn julkisuudesta sekä menettelystä julkisuusasian käsittelyssä. Työryhmä on myös tarkastellut erilaisiin lainsäädäntöteknisiin vaihtoehtoihin liittyviä näkökohtia.

Työryhmän ehdotusten tavoitteena on lainsäädäntö, joka turvaa hallintotuomioistuinten päätösten ja niiden perustelujen julkisuuden mahdollisimman laajasti ja ratkaisee julkisuuden ja yksityisyyden suojan välisen ristiriidan asianosaisen oikeusturvan takaavalla tavalla.

4. Organisointi
Valmistelua varten asetettiin 18.12.2002 työryhmä, jonka mietintö valmistui 30.6.2003 (oikeusministeriön työryhmämietintö 2003:8). Mietinnöstä saaduista lausunnoista on laadittu tiivistelmä oikeusministeriössä.

Valmistelija:
Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7692

5. Taustatietoja
Hanke on osa laajempaa oikeudenkäynnin julkisuus -hanketta, jossa on tarkoituksena valmistella säännökset oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa ja hallintolainkäytössä.

6. Aikataulu
Tavoitteena on antaa asiaa koskeva hallituksen esitys vuonna 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset
Hankkeella ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot
OM 38/41/2002
OM030:00/2002

2.6 TOIMEENTULOTURVAN MUUTOKSENHAKUJÄRJESTELMÄN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Tarkoituksena on kehittää toimeentuloturva-asioiden (sosiaalivakuutus- ja sosiaaliavustusasioiden) muutoksenhakujärjestelmää kokonaisuutena, johon kuuluvat muutoksenhaun eri vaiheet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
- Toimeentuloturvan muutoksenhaku. Toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean mietintö. KM 2001:9.
- Vakuutusoikeuden organisaation uudistaminen. Työryhmän ehdotus 14.9.2001.

3. Keskeinen sisältö
Toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean ehdotuksen mukaan kaikissa sosiaalivakuutus- ja sosiaaliavustusasioissa olisi kaksiasteinen muutoksenhakujärjestelmä, jossa ensimmäisenä valitusasteena toimisivat muutoksenhakulautakunnat ja toisena valitusasteena vakuutusoikeus.

Komitean ehdotuksen mukaan muutoksenhakulautakuntia olisi neljä: eläketurvan muutoksenhakulautakunta, toimeentuloturvan muutoksenhakulautakunta, työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta ja tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta.

4. Organisointi
Valmistelija:
Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7692

5. Taustatietoja
Muutoksenhakua toimeentuloturva-asioissa on selvitetty myös hallintotuomioistuintoimikunnassa (Alueelliset hallinto-oikeudet. KM 1997:4), selvitysmies Pentti Arajärven muistiossa (Toimeentuloturvaa koskevan lainsäädännön selkeyttäminen. STM:n monisteita 1998:17) sekä oikeusministeriön toimeksiannosta Tampereen yliopiston julkisoikeuden laitoksella laaditussa selvityksessä (Juha Salomaa: Toimeentuloturvaetuuksien muutoksenhakujärjestelmä. Tampereen yliopisto 1998).

6. Aikataulu
Komitean ehdotusten pohjalta on valmisteltu uusi vakuutusoikeuslaki (132/2003), joka tuli voimaan 1.5.2003. Uudessa vakuutusoikeuslaissa säädetään vakuutusoikeuden osastojaosta, henkilöstöstä ja ratkaisukokoonpanoista eri asiaryhmissä sekä lainvoimaisen päätöksen poistamisesta ja purkamisesta.

Muutoksenhakulautakuntien osalta uudistuksen toteuttaminen edellyttää jatkotyötä erityisesti sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla sekä eräillä muilla hallinnonaloilla. Oikeusministeriö osallistuu muutoksenhakulautakuntia koskevaan jatkotyöhön. Muutoksenhakulautakuntien uudistaminen tulee aikanaan vaikuttamaan myös vakuutusoikeutta koskevaan sääntelyyn. Toteuttamisaikataulua on lähemmin arvioitava jatkotyössä.

7. Taloudelliset vaikutukset
Kokonaisuutena arvioiden uudistuksella ei välittömästi ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, mutta muutokset on otettava huomioon valitusviranomaisten voimavaroja tarkasteltaessa.

8. Muut tiedot
OM0768:00/06/06/1999

2.7 HALLINTOLAINKÄYTÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on jatkaa hallintolainkäytön kehittämistä oikeusministeriön oikeuspolitiikan strategian mukaisesti niin, että oikeusongelmiin saadaan ratkaisu nykyistä joutuisammin, monipuolisemmin ja edullisemmin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
- Hallintolainkäytön kehittämistarpeita. Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän väliraportti 1.5.2000.
- Hallintolainkäytön kehittäminen. Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän loppuraportti 30.11.2001.
- Korkeimman hallinto-oikeuden esitys valtioneuvostolle hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi 10.3.2003.
- Oikeusministeriön arviomuistio 24.4.2003.

- Korkeimman hallinto-oikeuden esitys hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi. Lausuntotiivistelmä. Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2003:34.
- Hallintolainkäytön kehittämisohjelma 2004-2007. Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2004:10.
- Hallituksen esitys eräiksi hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön muutoksiksi (HE 112/2004 vp)

3. Keskeinen sisältö
Tarkoituksena ei ole muuttaa hallintolainkäytön perusteita, vaan kehittää hallintolainkäytön organisaatiota ja menettelyä niiden nykyisistä perusteista lähtien. Kehittämishanke käsittää useita osakysymyksiä:
- valitusoikeus ja valitustiet (valituslupajärjestelmän laajentaminen, päätöksen tehneen viranomaisen valitusoikeus, muutoksenhaun ohjaaminen ministeriöiden päätöksistä alueellisiin hallinto-oikeuksiin, muutoksenhakulautakunnat hallintolainkäytössä)
- muut oikeuskeinot (vaihtoehtoiset riidanratkaisukeinot, julkisyhteisöjen korvausvastuun toteuttaminen hallintolainkäytössä, oikeuskeinot viranomaisen passiivisuutta vastaan)
- menettelyn kehittäminen (suullista käsittelyä ja todistelua koskevien säännösten täsmentäminen, turvaamistoimet ja täytäntöönpano hallintoasioissa, oikaisuvaatimusmenettelyn kehittäminen)

4. Organisointi
Valmistelijat:
Niemivuo, Matti, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 1606 7690
Aer, Janne, hallinto-oikeustuomari, Helsingin hallinto-oikeus
Halila, Leena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö (virkavapaana 31.10.2004 asti)
Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7692
Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, 1606 7674 (virkavapaana lokakuun 2004 loppuun)
Suviranta, Outi, OTT, Suomen Akatemia

5. Taustatietoja
Hallintolainkäyttölaki (586/1996) tuli voimaan 1.12.1996. Hallintolainkäytön kehittämistarpeita on tarkasteltu edellä (kohdassa 2) mainituissa asiakirjoissa sekä lisäksi esimerkiksi oikeusturva-asiain neuvottelukunnan vuosikertomuksissa 2001-2002 ja 2002-2003 sekä tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean mietinnössä (KM 2003:3).

6. Aikataulu
Keväällä 2004 on valmistunut hallintolainkäytön kehittämisohjelma 2004-2007, johon on koottu vireillä olevat hallintolainkäytön kehittämistä koskevat hankkeet sekä hankkeet, joiden on tarkoitus käynnistyä tämän vaalikauden aikana.

Korkeimman hallinto-oikeuden valtioneuvostolle tekemän esityksen pohjalta valmisteltu hallituksen esitys eräiksi hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön muutoksiksi (HE 112/2004 vp) on annettu eduskunnalle kesäkuussa 2004.

Jatkotyössä on tarkoitus laatia vuonna 2005 oikeusministeriön julkaisu, johon laaditaan puheenvuoroja keskeisistä kysymyksistä keskustelun pohjaksi.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM0587:0/6/1/1999

2.8 VALITUSTEN KÄSITTELYN NOPEUTTAMINEN YHTEISKUNNALLISESTI MERKITTÄVISSÄ ASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät
Seurantaryhmän tavoitteena on seurata niiden toimenpiteiden toteuttamista, jotka hallitus iltakoulussaan 10.3.2004 päätti toteuttaa valitusten käsittelyn nopeuttamiseksi yhteiskunnan ja alueiden kehittämisen kannalta merkittävissä asioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
- Oikeusministeriön työryhmän mietintö 2004:1. Valitusten käsittelyn nopeuttaminen yhteiskunnan ja alueiden kehittämisen kannalta merkittävissä asioissa.
- Seurantaryhmän asettamispäätös 30.4.2004.

3. Keskeinen sisältö
Hallitus päätti iltakoulussaan 10.3.2004, että valitusten käsittelyn nopeuttamiseksi kehitetään menettelyä kaavoituksessa ja liikennehankkeissa, kehitetään hallinto-oikeuksien virkarakennetta tuomaripainotteiseen suuntaan, kevennetään hallinto-oikeuksien ratkaisukokoonpanoa sellaisissa asiaryhmissä, joissa se ei vaaranna oikeusturvaa, parannetaan erityisasiantuntemusta hallinto-oikeuksissa, vahvistetaan hallinto-oikeuksien henkilöresursseja, kehitetään hallinto-oikeuksien työmenetelmiä sekä tarkistetaan valituslupajärjestelmää. Nykyisen hallituksen toimikauden ajaksi päätettiin asettaa poikkihallinnollinen työryhmä seuraamaan ehdotusten toteuttamista ja tekemään tarvittaessa lisäehdotuksia.

4. Organisointi
Seurantaryhmän puheenjohtajana toimii osastopäällikkö, ylijohtaja Kari Kiesiläinen oikeusministeriöstä. Ryhmässä ovat oikeusministeriön ohella ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön, korkeimman hallinto-oikeuden, Turun hallinto-oikeuden, Suomen Kuntaliiton, Suomen Kiinteistöliiton, Suomen Luonnonsuojeluliiton sekä rakennuttajajärjestöjen edustajat.

Lisätietoja antavat:
erityisasiantuntija Heikki Jukarainen, oikeusministeriö, p. 1606 7584
lainsäädäntöneuvos Arja Manner, oikeusministeriö, p. 1606 7692

5. Taustatietoja
Hanke perustuu pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan. Oikeusministeriö asetti 19.11.2003 työryhmän valmistelemaan toimenpide-ehdotuksia hallituksen iltakoulukäsittelyä varten. Työryhmän mietintö (2004:1) valmistui 31.1.2004. Hallitus päätti iltakoulussaan 10.3.2004, että valitusten käsittelyn nopeuttamiseksi toteutetaan tällä vaalikaudella ainakin työryhmän ehdottamat toimenpiteet.

6. Aikataulu
Seurantaryhmän toimikausi on 30.4.2004 - 30.9.2006. Sen tulee antaa väliraportti 30.9.2005 ja loppuraportti 30.9.2006.

7. Taloudelliset vaikutukset
Hallinto-oikeuksiin ehdotettujen kahden uuden tuomarinviran perustamiseen tarvittava määräraha on 100 000 euroa vuodessa.

8. Muut tiedot
OM 4/32/2003
OM042:00/2003

3. JULKISUUS JA TIETOSUOJA

3.1 MAKSUPERUSTEET JULKISUUTTA TOTEUTETTAESSA

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on yhdenmukaistaa maksujen perusteita annettaessa asiakirjoja ja tietoaineistoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain perusteella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Julkisuusperiaate ja viranomaisten asiakirjojen jäljenteiden maksullisuus. Työryhmän muistio. Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2004:10.

3. Keskeinen sisältö
Työryhmän tehtävänä oli alunperin selvittää, mitä hinnoitteluperiaatteita sovelletaan valtionhallinnossa pantaessa täytäntöön viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä miten sovellettava hinnoittelu vastaa julkisuuslainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelun tavoitteita. Työryhmän tuli lisäksi arvioida, mikä olisi tarkoituksenmukaisin keino toteuttaa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn tiedonsaannin maksullisuus valtionhallinnossa lakia säädettäessä suunnitellulla tavalla sekä esittää hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotuksensa asiasta. Työryhmän toimeksiantoa laajennettiin siten, että sen selvitys- ja arviointitehtävä koski myös kuntahallinnossa noudatettavia hinnoitteluperiaatteita.

4. Organisointi
Työryhmän puheenjohtajana oli lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin, oikeusministeriö, p. 1606 7693.

5. Taustatietoja
Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaan jokaisella on oikeus saada kopio viranomaisen julkisesta asiakirjasta. Jos asiakirja on vain osittain salassa pidettävä, kopio on annettava asiakirjan julkisesta osasta. Julkisuuslakia valmisteltaessa lähtökohtana oli, että kopion antamisessa julkisuuslain perusteella on kysymys maksuperustelaissa tarkoitetusta julkisoikeudellisesta suoritteesta, josta maksu määrätään omakustannusarvon mukaan.

Nyttemmin on käynyt ilmi, että valtion viranomaisten suoritetuotannon hinnoittelua koskevia maksuperustelain säännöksiä on sovellettu siten, että pääosassa maksuasetuksia tiedon antaminen asiakirjasta on luettu liiketaloudellisesti hinnoiteltaviin suoritteisiin. Näissä tapauksissa asiakirjojen kopiomaksut voivat muodostua suuremmiksi kuin julkisuuslakia säädettäessä tarkoitettiin.

6. Aikataulu
Työryhmän muistio valmistui kesäkuussa 2004. Muistio on lausuntokierroksella. Lausuntojen antamisen määräaika on 15.9.2004. Ehdotuksen jatkovalmistelu tehdään virkatyönä oikeusministeriössä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 6/41/2001

3.2 LUOTTOTIETOLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Tarkoituksena on laatia luottotietoja koskeva lainsäädäntö, joka koskisi myös yrittäjien ja yhteisöjen luottotietoja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Luottotietolainsäädännön kehittämisen vaihtoehdot. Keskustelumuistio. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2003:3.

3. Keskeinen sisältö
Tehtävänä on selvittää yleisen luottotietolainsäädännön kehittämiseen liittyvien toimenpiteiden tarve sekä laatia hallituksen esityksen muotoon laadittu säädösehdotus. Sääntelyn tulee kattaa henkilöluottotiedot, yrityksiä koskevat luottotiedot ja yrityshenkilöitä koskevat luottotiedot. Lisäksi selvitetään, miten ns. positiivisten luottotietojen rekisteröintiä koskevaa sääntelyä voidaan kehittää ottaen huomioon ns. kulutusluottodirektiivin 87/102/ETY vireillä oleva kokonaistarkistus sekä sen aikataulu.

4. Organisointi
Valmistelua varten on asetettu työryhmä. Työryhmän kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja
Lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin, oikeusministeriö, p. 1606 7693

Jäsenet
Lakimies Jaana Meklin, Akava
Johtaja Antti Maijala, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto
Johtaja Lea Mäntyniemi, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto
Ylitarkastaja Heikki Partanen, Tietosuojavaltuutetun toimisto
Johtaja Anja Peltonen, Kuluttajavirasto
Asiamies Matti Räisänen, Kaupan Keskusliitto
Johtava lakimies Tuula Sario, Suomen Kuluttajaliitto
Johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät
Oikeustieteen lisensiaatti Sakari Wuolijoki, Suomen Pankkiyhdistys

Pysyvä asiantuntija
Professori Matti Rudanko, Helsingin kauppakorkeakoulu

Sihteerit
Lainsäädäntöneuvos Leena Vettenranta, oikeusministeriö. p. 1606 7695
Ylitarkastaja Heikki Partanen, tietosuojavaltuutetun toimisto

5. Taustatietoja
Nykyisin on yksityiskohtaisemmin säädetty vain kuluttajan asemassa olevia henkilöitä koskevista luottotiedoista. Henkilötietolain (581/1999) soveltamisesta yrittäjinä tai muutoin yrityselämässä toimiviin vallitsee erilaisia käsityksiä.

6. Aikataulu
Työryhmän muistio uudistuksen suuntaviivoista annettiin maaliskuussa 2003. Siitä on kuultu eri tahoja. Työryhmän lopullisen mietinnön on määrä valmistua vuoden 2004 loppuun mennessä. Työryhmä kuulee lausuntokierroksen jälkeen tapahtuvan valmistelun aikana eri asiantuntija- ja etutahoja tarkoituksena saavuttaa mahdollisimman laaja yksimielisyys uudistuksen konkreettisesta

sisällöstä. Tämä voinee onnistuessaan merkitä sitä, että uudistusta koskeva hallituksen esitys on annettavissa kuluvan vaalikauden aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 10/41/2002
OM 011:00/2002

3.3 SELVITYS VIRANOMAISTEN VÄLISTÄ TIETOJENVAIHTOA KOSKEVASTA LAINSÄÄDÄNNÖSTÄ

1. Tavoite ja tehtävät
Julkisuus- ja salassapitolainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä voitiin vain rajoitetusti yhtenäistää salassa pidettävien tietojen luovuttamista viranomaisten välillä koskevia säännöksiä. Tarkoituksena on selvittää tarpeet ja mahdollisuudet säännellä erityisesti viranomaisten välisen tietojenvaihdon kehittämisestä keskitetyin yleissäännöksin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi
Valmistelija:
Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Selvitys on tarkoitus käynnistää vuoden 2005 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3.4 VALTIONHALLINNON TIETOHALLINNON OHJAUKSEN TEHOSTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on laajentaa tehostaa valtion tietohallinnon ohjausta säätämällä tarkemmin viranomaisten velvollisuuksista huolehtia tietojärjestelmien yhteensopivuudesta, yhteisestä asiakäsittelyjärjestelmistä ja yhteisestä tietoverkkopalvelujen antamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Tietohallinnon normiohjauksen ja sitä koskevan lainsäädännän tarve. Valtiovarainministeriön työryhmämuistioita 13/2001.

3. Keskeinen sisältö
Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) hyvää tiedonhallintatapaa koskevaa 18 §:ää muutettaisiin siten, että valtion viranomaisilla olisi velvollisuus käyttää yhteensopivia tietojenkäsittelyjärjestelmiä, liittyä yhteisiin asiankäsittelyjärjestelmiin ja osallistua yhteisten tietoverkkopalvelujen antamiseen asetuksella säädettävissä tapauksissa.

4. Organisointi
Valmistelija:
Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693

5. Taustatietoja
Valtiovarainministeriö asetti toukokuussa 2002 työryhmän valmistelemaan esityksen laiksi valtionhallinnon tietohallinnon järjestämisestä ja ohjauksesta. Työryhmä katsoi laatimiensa selvitysten perusteella, ettei erillisen tietohallintolain säätäminen ole tarpeen, vaan että tarvittava tietohallinnon ohjaus voidaan saada aikaan muuttamalla lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Mainitun lain 18 § 2 momentti sisältää säännökset oikeudesta antaa asetuksella tarkempia säännöksiä hyvää tiedonhallintapaa ja tietoturvallisuutta koskevista asioista.

6. Aikataulu
Uudistus toteutetaan osana muita julkisuuslain muutoksia.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3.5 TIETOSUOJALAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Tehtävänä on laatia perusmuistio tietosuojalainsäädännön nykytilasta, säädöspoliittisista linjauksista sekä tarvittavista lainsäädäntö- ja muista toimenpiteistä. Muistiota laadittaessa tulee keskittyä keskeisimpiin henkilörekistereihin ja niitä koskevien sääntelyjen analysointiin. Säädöspoliittisia linjauksia tehtäessä on arvioitava erityislainsäädännön tarve sekä erityissääntelyssä noudatettavat periaatteet. Tavoitteena on, että eri hallinnonalojen erityissäädökset ovat yhdensuuntaiset henkilötietolain ja EU:n henkilötietodirektiivin kanssa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi
Valmistelijat:
Vettenranta, Leena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7695
Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Perusmuistio valmistuu syksyllä 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 2/41/2003

4. KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET

4.1 KIELILAIN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät
Uusi kielilaki ja siihen liittyvä lainsäädäntö tuli voimaan vuoden 2004 alusta. Kielilain täytäntöönpanon tavoitteena on uudesta lainsäädännöstä tiedottaminen, viranomaisten kouluttaminen sekä seuranta.

Täytäntöönpanoon kuuluu myös lain nojalla annettavien asetusten ja välttämättömien lakimuutosten valmistelu.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Kielilain valmisteluasiakirjat:
Kielilain uudistamista koskeva muistio
Komitean asettamispäätös OM0469:00/06/06/1999/26.8.1999Kielilakikomitean selvityksiä
Kielilakikomitean mietintö suomen ja ruotsin kielellä (KM 2001:3)
HE 92/2002 vp
PeVM 9/2002 vp
Lait ja asetukset:
Kielilaki 423/2003
Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta 424/2003 sekä lait 425-433/2003
Valtioneuvoston asetus kielilain täytäntöönpanosta (433/2004)

3. Keskeinen sisältö
Oikeusministeriö seuraa kielilain 35 §:n 2 momentin mukaan lain täytäntöönpanoa ja soveltamista sekä antaa suosituksia kansalliskieliä koskevaan lainsäädäntöön liittyvissä kysymyksissä. Tarvittaessa ministeriö tekee aloitteita ja ryhtyy muihin toimenpiteisiin havaitsemiensa epäkohtien korjaamiseksi.

Oikeusministeriö huolehtii kielilakia koskevasta koulutuksesta yhteistyössä muiden tahojen kanssa sekä tiedottaa kielilaista ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä.

Oikeusministeriö valmistelee valtioneuvoston vaalikausittain eduskunnalle annettavan kielilainsäädäntöä koskevan kertomuksen siten, että se annetaan eduskunnalle vaalikauden kolmansien valtiopäivien aikana.

Oikeusministeriön tueksi seurantatehtävien hoitamiseksi on valtioneuvosto asettanut kieliasiain neuvottelukunnan, jonka tehtävistä säädetään kielilain täytäntöönpanosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (433/2004). Neuvottelukunta on asiantuntijaelin, joka toimii oikeusministeriön yhteydessä. Sen toimikausi on 15.6.2004-31.12.2007. Kieliasiain neuvottelukunnan pääsihteerinä toimii oikeusministeriön kielilain täytäntöönpanosta ja seurannasta vastaava virkamies.

Oikeusministeriö vastaa uuteen kielilakiin liittyvästä säädösvalmistelusta.

4. Organisointi
Oikeusministeriö huolehtii kielilain ja siihen liittyvän lainsäädännön täytäntöönpanosta ja seurannasta. Näiden tehtävien suunnittelemiseksi, järjestämiseksi ja hoitamiseksi oikeusministeriön yleiselle osastolle on perustettu hallitusneuvoksen virka ja ylitarkastajan virka. Ministeriön tiedotusyksikössä on tiedottaja, jonka pääasiallisena tehtävänä on huolehtia kielilakiin liittyvästä tiedottamisesta.

Vastuuhenkilöt:
Tallroth, Paulina, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7726
Forssell, Tirsa, ylitarkastaja, oikeusministeriö, p. 1606 7931
Krogell-Haimi, Maj, tiedottaja, oikeusministeriö, p. 1606 7939

5. Taustatietoja
Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelmaan sisältyi kannanotto kielilain uudistamisesta ja tämän perusteella valtioneuvosto käynnisti kielilain ja siihen liittyvän lainsäädännön uudistamisen. Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman tavoitteita on huolehtia kielilain käytännön toteutuksesta.

6. Aikataulu
Oikeusministeriö on keväästä 2003 lähtien kouluttanut viranomaisia ja päättäjiä kielilaista sekä avustanut lain soveltamisessa. Ministeriö tiedottaa kielilaista viranomaisille ja yksityisille muun muassa kielilakiuudistusta koskevilla verkkosivulla.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM0469:00/06/06/1999
OM 16/04/2002

4.2 MAAHAN JA LUONTAISELINKEINOIHIN LIITTYVIEN OIKEUKSIEN JÄRJESTÄMINEN SAAMELAISTEN KOTISEUTUALUEEN VALTIONMAILLA

1. Tavoite ja tehtävät
Tarkoituksena on valmistella ehdotus maahan, veteen, luonnonvaroihin ja perinteisiin luontaiselinkeinoihin liittyvien oikeuksien järjestämisestä saamelaisten kotiseutualueen valtionmailla. Ehdotuksen tulee täyttää ne vähimmäisvaatimukset, jolla Kansainvälisen Työjärjestön (ILO) alkuperäiskansasopimuksen ratifioinnin esteet voidaan poistaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Toimikunnan asettamispäätös OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000
Juhani Wirilander, Lausunto maanomistusoloista ja niiden kehityksestä saamelaisten kotiseutualueella, 8.8.2001
Toimikunnan mietintö KM 2001:14
Lausuntoyhteenveto ja tiivistelmä, 3.5.2002
Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi saamelaisten kotiseutualueen luonnonhoitoalueen neuvottelukunnasta ja laiksi Metsähallituksesta annetun lain muuttamisesta, 18.6.2002
Lausuntoyhteenveto ja tiivistelmä, 18.9.2002

Tarjouspyyntö 22.10.2002 oikeudellis-historialliseksi tutkimukseksi koskien entisten Kemin ja Tornion Lappien alueen asutus- ja väestöhistoriaa, maankäyttöä ja maanomistusoloja.

3. Keskeinen sisältö
Saamelaistoimikunnan tuli selvittää ja tehdä ehdotus siitä, miten saamelaisten kotiseutualueella valtion mailla voidaan yhtäältä turvata saamelaisten alkuperäiskansan oikeudet ylläpitää ja kehittää kulttuurimuotoaan ja perinteisiä elinkeinojaan ja toisaalta ottaa huomioon paikalliset elinolosuhteet ja niiden kehittämistarpeet. Toimikunnan ehdotuksen valmistelua jatkettiin virkatyönä oikeusministeriössä. Luonnos hallituksen esitykseksi asiaa koskevaksi laiksi (18.6.2002, www.om.fi/14510.htm) lähetettiin lausuntokierrokselle ja lausunnoista on laadittu yhteenveto. Tutkimus koskien entisten Kemin ja Tornion Lappien alueen asutus- ja väestöhistoriaa, maankäyttöä ja maanomistusoloja on käynnistetty. Oulun ja Lapin yliopistojen yhteisen tutkimusryhmän määräaika päättyy 31.12.2004.

4. Organisointi
Valmistelijat:
Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7694
Kurkinen, Mirja, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7621

5. Taustatietoja
Suomen lainsäädännön ei ole katsottu vastaavan ILO:n alkuperäiskansasopimuksen n:o 169/1989 määräyksiä lähinnä saamelaisten maahan kohdistuvien oikeuksien osalta. Oikeusministeriö on pyrkinyt aktiivisesti selvittämään asiaa.

Oikeusministeriö päätti 25.5.1999 kutsua hallintoneuvos Pekka Vihervuoren selvittämään maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin liittyvää asiakokonaisuutta saamelaisten kotiseutualueella. Selvitysmies Vihervuori luovutti laatimansa selvityksen oikeusministerille 11.10.1999.

Saamelaistoimikunnan tuli tältä pohjalta edelleen selvittää ja tehdä ehdotus siitä, miten saamelaisten kotiseutualueella valtion mailla voidaan yhtäältä turvata saamelaisen alkuperäiskansan oikeudet ylläpitää ja kehittää kulttuurimuotoaan ja perinteisiä elinkeinojaan ja toisaalta ottaa huomioon paikalliset elinolosuhteet ja niiden kehittämistarpeet.

6. Aikataulu
Ns. Lapin maaoikeustutkimuksen määräaika päättyy 31.5.2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000

5. AHVENANMAA

5.1 ASETUS VALTION VIRKAMIESTEN KIELITAITOVAATIMUKSISTA AHVENANMAAN MAAKUNNASSA

1. Tavoite ja tehtävät
Oikeusministeriön asettama työryhmä on valmistellut ehdotuksen asetukseksi valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksista Ahvenanmaan maakunnassa sekä siihen liittyväksi työjärjestykseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Språkkunskapskraven för statsanställda på Åland – Ahvenanmaalla toimivan valtion henkilöstön kielitaitovaatimukset. Oikeusministeriö/Justitieministeriet. Arbetsgruppsbetänkande 2004:3.

3. Keskeinen sisältö
Ahvenanmaan itsehallintolain 42 §:n 1 momentti edellyttää asetuksen antamista Ahvenanmaalla toimivien valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksista. Siihen asti, kun asetus annetaan, sovelletaan valtion virkamieheltä vaadittavaa kielitaitoa koskevaa lainsäädäntöä sellaisena kun se oli itsehallintolain tullessa voimaan, eli 1.1.1991. Uusi julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annettu laki (424/2003) ei siten ole voimassa Ahvenanmaalla. Ehdotuksella selkeytettäisiin sääntelyä niin, että Ahvenanmaalla olisi voimassa oma asetus, joka Ahvenanmaan erityistarpeet huomioon ottaen sopeutettaisiin valtakunnan uuteen lainsäädäntöön.

4. Organisointi
Valmistelija:
Palmgren Sten, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7745

5. Taustatietoja
Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 42 §:n 1 momentin mukaan valtion palveluksessa olevien kielitaidosta säädetään maakuntahallituksen suostumuksin asetuksella.

6. Aikataulu
Mietintö on ollut lausunnolla keväällä 2004. Asia on kesken Ahvenanmaan maakunnan hallituksessa.

7. Taloudelliset vaikutukset
Esityksellä ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot
OM 31/08/2003

5.2 ASETUS AHVENANMAAN MAAKUNNASSA SUORITETUISTA AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNOISTA JA ASETUS TOISEN ASTEEN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN KOULUTUKSESTA AHVENANMAAN MAAKUNNASSA

1. Tavoite ja tehtävät
Ahvenanmaan maakuntahallitus on tehnyt esityksen ammattikorkeakoulututkintoja koskevien ns. sopimusasetusten antamiseksi. Jatkovalmistelu hoidetaan oikeusministeriössä. Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan sopimusasetukset antaa tasavallan presidentti.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Ålands landskapsstyrelses framställning 12.3.2004 L10/04/1/7.

3. Keskeinen sisältö
Asetuksilla säädettäisiin tutkintojen arvioinnista, niiden antaman pätevyyden tunnustamisesta ja opetushallituksen oikeudesta valvoa opetuksen järjestämistä Ahvenanmaalla.

4. Organisointi
Valmistelija:
Palmgren Sten, lainsäädäntöneuvos, p. 1606 7745

5. Taustatietoja
Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 32 §:n mukaan valtakunnan hallintotehtäviä voidaan siirtää maakunnalle ja maakunnan hallintotehtäviä vastaavasti siirtää valtakunnalle.

6. Aikataulu
Luonnokset ovat olleet lausunnolla ja tarkistettu esitys on valmisteilla lausuntojen johdosta. Asetukset annetaan alkusyksystä 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset
Esityksellä ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot
OM 10/08/2004

5.3 ASETUS ERÄIDEN ULKOMAALAISLAINSÄÄDÄNNÖN MUKAISTEN TEHTÄVIEN HOITAMISESTA AHVENANMAAN MAAKUNNASSA

1. Tavoite ja tehtävät
Ahvenanmaan maakuntahallitus on tehnyt esityksen eräiden ulkomaalaislain mukaisten tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa 6.9.1991 annetun asetuksen (1175/1991) uudistamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Ålands landskapsstyrelses framställning 24.6.2004 L10/04/1/20.

3. Keskeinen sisältö
Nykyisellä asetuksella säädetään Ahvenanmaan työnvälitystoimiston tehtävistä. Suomen uudistuneen ulkomaalaislainsäädännön johdosta asetus on vanhentunut. Ehdotetulla asetuksella siirretään työlupaa koskevia valtion tehtäviä maakunnan hoidettaviksi.

4. Organisointi
Valmistelija:
Palmgren Sten, lainsäädäntöneuvos, p. 1606 7745

5. Taustatietoja
Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 32 §:n mukaan valtakunnan hallintotehtäviä voidaan siirtää maakunnalle ja maakunnan hallintotehtäviä vastaavasti siirtää valtakunnalle.

6. Aikataulu
Luonnoksesta on saatu työministeriön puoltava lausunto. Luonnoksesta on vielä pyydettävä Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunto. Asetus annetaan lokakuussa 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset
Esityksellä ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot
OM 25/08/2004

6. HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS

6.1 HEDELMÖITYSHOIDOT (Ihmisen keinoalkuinen lisääntyminen)

1. Tavoite ja tehtävät
Hedelmöityshoitojen antamisen edellytyksiä sekä toimenpiteen osapuolten ja hoidon avulla syntyneen lapsen oikeudellista asemaa koskeva lainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Oikeusministeriön työryhmän mietintö, Lainvalmisteluosaston julkaisu 12/1988
Oikeusministeriön työryhmän mietintö 1990
Laintarkastuskunnan lausunto 4/1991
Luonnos hallituksen esitykseksi 24.6.1993
Stakesin mietintö 14/1996
Oikeusministeriön työryhmän mietintö 1997
HE 76/2002 vp 5.6.2002
PeVL 59/2002 vp 18.12.2002
StVL 14/2002 vp 15.1.2003
LA 79/2002
ED 18/2002 vp 11.2.2003

3. Keskeinen sisältö
Laissa säädettäisiin sukusolujen ja alkioiden käytöstä hedelmöityshoidossa, hedelmöityshoidon antamisen edellytyksistä, sukusolujen ja alkioiden luovuttamisesta hedelmöityshoitoa varten, sijaissynnytyksestä ja hoidon tuloksena syntyneen lapsen tiedonsaantioikeudesta. Isyyslakiin lisättäisiin säännökset isyydestä hedelmöityshoidon tuloksena syntyneeseen lapseen.

4. Organisointi
Valmistelijat
Astola, Tiina, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 1606 7666
Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665
Söderlund, Désirée, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7663

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Hallituksen esitys peruutettu 11.2.2003. Uusi esitys pyritään antamaan keväällä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset
Vähäisiä vaikutuksia valtion talousarvion sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa.

8. Muut tiedot
135/41/87
OM144:00/06/01/1998

6.2 PERINTÖKAAREN UUDISTAMISTARPEIDEN SELVITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on perintökaaren uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Työryhmän asettamispäätös 25.6.2003
Tiivistelmä alustavista linjauksista (työryhmän alustavia näkemyksiä perintölainsäädännön uudistamistarpeista, esitelty seminaarissa Helsingissä 4.3.2004)
Työryhmän mietintö 3.6.2004 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintöjä 2004:6)

3. Keskeinen sisältö
Tavoitteena on tarpeellisin osin nykyaikaistaa perintökaari. Lainsäädännön tulisi suojata niitä, jotka olivat perittävästä taloudellisesti riippuvaisia, mutta samalla antaa perittävälle mahdollisuus määrätä jäämistöstään edellyttäen, ettei edellä mainittujen asemaa loukata. Pesänselvitys- ja perinnönjakomenettelyä koskevien säännösten tulee osapuolten oikeusturvasta huolehtien edistää pesänselvityksen ja perinnönjaon joutuisaa toimittamista.

4. Organisointi
Valmistelija:
Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7665

5. Taustatietoja
Perintökaari, joka tuli voimaan vuonna 1966, perustuu pääasiallisesti 1930-luvulla suoritettuun lainvalmisteluun. Laki suunniteltiin yhteiskuntaan, joka elinkeino- ja väestörakenteeltaan poikkesi olennaisesti nykyajan Suomesta. Sen vuoksi on tarpeen selvittää, miltä osin perintökaaren säännökset ovat yhteiskunnan muutosten seurauksena vanhentuneet ja ovatko muutokset synnyttäneet uusia suojan arvoisia tarpeita, joihin nykylainsäädäntö ei vastaa.

Perintökaaren uudistustarpeen arviointi kuuluu oikeusministeriön strategisiin hankkeisiin vuosina 2003-2007.

6. Aikataulu
Oikeusministeriö järjesti 4.3.2004 seminaarin työryhmän alustavien näkemysten arvioimiseksi, minkä jälkeen työryhmä on seminaaripalautteen pohjalta laatinut perustellun ehdotuksen niistä kysymyksistä, jotka kaipaavat uudistamista, ja ehdotuksen uudistuksen yleisistä linjauksista. Työryhmän määräaika päättyi 31.5.2004. Työryhmän mietintö lähetetään lausunnolle syyskuussa 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 17/41/2003
OM022:00/2003

6.3 SUOMEN KANSAINVÄLISEN PERHELAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Hankkeen tarkoituksena on uudistaa ja ajanmukaistaa Suomen kansainvälinen perhe- ja perintölainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Työryhmän periaatemuistio (OM:n lainvalmisteluosaston julkaisu 5/1994)
HE 44/2001 vp 27.4.2001
Laki avioliittolain muuttamisesta, laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta, laki perintökaaren muuttamisesta, laki rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain 13 ja 14 §:n muuttamisesta (1226-1229/2001)
Valtioneuvoston asetus avioliittoasetuksen muuttamisesta (139/2002)
Valtioneuvoston asetus eräistä kansainvälisluontoisista suhteista annetun lain soveltamisesta annetun asetuksen eräiden säännösten kumoamisesta (140/2002)

3. Keskeinen sisältö
Hanketta on tarkoitus jatkaa selvittämällä edellytykset käynnistää Suomen kansainvälisen isyyslainsäädännön uudistaminen.

4. Organisointi
Valmistelija
Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

5. Taustatietoja
Ks. myös 6.8.

6. Aikataulu

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

6.4 VERITUTKIMUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät
Veritutkimuksia koskevan lain uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Työryhmän mietintö 2.1.2001
Lausuntotiivistelmä 20.6.2001
HE 56/2004 vp 23.4.2004

3. Keskeinen sisältö
Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki nykyaikaisten lääketieteellisten keinojen käyttämisestä isyyden selvittämisessä, jolla lisättäisiin mahdollisuuksia vahvistaa lapsen ja isän välinen sukulaisuussuhde. Uhkasakkoa ja noutamista koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Isyyslakiin tehtäisiin lain johdosta tarvittavat muutokset.

4. Organisointi
Valmistelija
Söderlund, Désirée, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7663

5. Taustatietoja
Laki eräistä veri- ja muita periytyviä ominaisuuksia koskevista tutkimuksista eli ns. veritutkimuslaki tuli voimaan 1.10.1976. Lain voimaantulon jälkeen lääketieteelliset keinot selvittää lapsen ja isän biologista sukulaisuutta ovat kehittyneet. Uhkasakkoa ja pakkokeinoja koskeva lainsäädäntö on uudistettu. Perusoikeusuudistus on korostanut tarvetta tarkistaa veritutkimuslain säännösten riittävyyttä ja asianmukaisuutta. Veritutkimuslain uudistaminen aiheuttaa tarpeen tarkistaa eräitä isyyslain säännöksiä.

6. Aikataulu
Hallituksen esitys on eduskunnan käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset
Lisääntyneistä mahdollisuuksista selvittää isyyskysymys arvioidaan aiheutuvan valtiolle lisäkuluja enintään 20 000 euroa.

8. Muut tiedot
OM192:00/06/01/2000

6.5 KUOLLEEKSI JULISTAMISESTA ANNETUN LAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Kuolleeksi julistamisesta annetun lain uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Työryhmän asettamispäätös 28.5.2002
Työryhmän mietintö 28.11.2002 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2002:22)
Lausuntotiivistelmä huhtikuu 2003 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:7)
HE 82/2004 vp 7.5.2004

3. Keskeinen sisältö
Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kuolleeksi julistamisesta. Kuolleeksi julistamisen edellytyksiä koskevat säännökset ajanmukaistettaisiin. Väestötietojärjestelmän tietojen ajan tasalla pitämiseen liittyvien kuolleeksijulistamisasioiden käsittely siirrettäisiin käräjäoikeuksilta maistraateille. Samalla menettelysäännökset uudistettaisiin ja Suomen viranomaisten kansainvälistä toimivaltaa kuolleeksijulistamisasioissa laajennettaisiin.

Esitykseen sisältyy lisäksi teknisluonteinen tarkistus säädettyjen määräaikain laskemisesta annettuun lakiin.

4. Organisointi
Valmistelija
Antila, Tuomo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh.1606 7716

5. Taustatietoja
Laki kuolleeksi julistamisesta on annettu 23.4.1901, minkä jälkeen sitä ei ole kattavasti tarkistettu.

6. Aikataulu
Hallituksen esitys on eduskunnan käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset
Uudistus lisää vähäisessä määrin työvoiman tarvetta sisäasiainministeriön hallinnonalalla 10 vuoden kuluttua.

8. Muut tiedot
OM 14/41/2002
OM015:00/2002

6.6 BRYSSEL IIa –ASETUSTA TÄYDENTÄVÄ KANSALLINEN SÄÄNTELY

1. Tavoite ja tehtävät
Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa annettua asetusta (ns. Bryssel IIa –asetus) täydentävien kansallisten säännösten valmistelu.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Neuvoston asetus (EY) N:o 2201/2003
Työryhmän asettamispäätös 14.6.2004

3. Keskeinen sisältö
Tehtävänä on valmistella Bryssel IIa –asetusta täydentävät ja sen voimaantulon johdosta muutoin tarpeelliset kansalliset säännökset.

4. Organisointi
Puheenjohtaja:
Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

Jäsenet:
Antila, Tuomo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7716
Kemppainen, Outi, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7576
Kangasniemi, Eeva, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

Työryhmän jäsen Tuomo Antila toimii samalla myös työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja
Marraskuussa 2003 hyväksyttyä Bryssel IIa –asetusta aletaan soveltaa 1.3.2005. Asetus edellyttää täydentävää kansallista sääntelyä muun muassa siitä, mikä viranomainen Suomessa hoitaa asetuksessa tarkoitetun keskusviranomaisen tehtävät ja mitkä tuomioistuimet ovat Suomessa toimivaltaisia käsittelemään asetuksen mukaiset tuomion tunnustamista tai tunnustamatta jättämistä taikka tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta koskevat asiat.

Lisäksi asetuksen voimaantulon johdosta on lainsäädännön selkeyttämiseksi tarpeen tehdä vähäisiä muutoksia muun muassa avioliittolakiin ja lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettuun lakiin.

6. Aikataulu
Työryhmän määräaika päättyy 15.9.2004. Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle syksyllä 2004. Asetusta aletaan soveltaa 1.3.2005, jolloin myös täydentävien kansallisten säännösten olisi tultava voimaan.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 10/41/2004
OM024:00/2004

6.7 EU-SÄÄDÖS AVIOEROIHIN SOVELLETTAVASTA LAISTA

1. Tavoite ja tehtävät
Avioeroihin sovellettavaa lakia koskevan yhteisösääntelyn tarpeen arvioiminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
8838/00 JUSTCIV 66, 8839/00 JUSTCIV 67

3. Keskeinen sisältö
Selvitetään, olisiko avioeroihin sovellettavasta laista mahdollista laatia yhteisöoikeudellinen säädös ("Rooma III-säädös"). Sääntely täydentäisi ns. Bryssel II a -asetusta, joka voimaantultuaan sääntelee toimivaltaisen tuomioistuimen määräytymistä avioeroasioissa sekä avioeroon liittyvien tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa.
*/

4. Organisointi
Valmistelijat
Antila Tuomo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7716
Helin Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

5. Taustatietoja
Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu
Eurooppa-neuvoston vahvistaman toimintasuunnitelman mukainen aikataulu viisi vuotta. Alustava keskustelu neuvoston työryhmässä käyty keväällä 2000 ja komission pitänyt asiasta kuulemistilaisuuden keväällä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

6.8 LASTEN SUOJELUA KOSKEVA SOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Sopimukseen liittyviä asiakirjoja on Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteessa http://www.hcch.net/e/conventions.
Arviomuistio 6.4.2004 vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen voimaansaattamisesta Suomessa

3. Keskeinen sisältö
Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin 18. istunnossa lokakuussa 1996 valmistui yleissopimus lasten suojelusta (Convention on jurisdiction, applicable law, recognition, enforcement and co-operation in respect of parental responsibility and measures for the protection of children). Sopimuksessa on kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia määräyksiä lapsen huollosta, tapaamisoikeudesta ja holhouksesta sekä lastensuojelusta. Sopimuksessa on myös viranomaisten kansainvälistä yhteistoimintaa koskeva luku.

4. Organisointi
Valmistelija
Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Suomi on yhdessä muiden EU-maiden kanssa allekirjoittanut sopimuksen huhtikuussa 2003. Sopimuksen ratifiointi on tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa avioliittoa ja yhteisten lasten huoltoa koskevissa asioissa koskevan ns. Bryssel II -asetuksen antamisen jälkeen siirtynyt osittain Euroopan yhteisön toimivaltaan. Komissio teki keväällä 2003 aloitteen päätökseksi, jolla jäsenvaltiot valtuutetaan ratifioimaan sopimus yhteisön puolesta. Asiaa käsitellään neuvoston siviilioikeuskomiteassa. Arviomuistio siitä, millä tavoin yleissopimus olisi pantava täytäntöön Suomessa on laadittu 6.4.2004. Lainvalmistelu sopimuksen voimaan saattamiseksi aloitetaan syksyllä 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM149:00/06/01/1998

6.9 AIKUISTEN SUOJELUA KOSKEVA SOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Sopimukseen liittyviä asiakirjoja on Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteessa http://www.hcch.net/e/conventions.

3. Keskeinen sisältö
Yleissopimuksen sisällöstä päätettiin Haagissa 20.9.-2.10.1999 pidetyssä erityiskomission istunnossa, jolla oli diplomaattikonferenssin luonne. Yleissopimus (Convention on jurisdiction, applicable law, recognition, enforcement and co-operation in respect of the protection of adults)

koskee sellaisten aikuisten suojelua, jotka henkilökohtaisten kykyjensä heikentymisen tai riittämättömyyden vuoksi eivät kykene itse huolehtimaan eduistaan.

4. Organisointi
Valmistelija
Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Suomi ei ole toistaiseksi allekirjoittanut sopimusta. Jatkotoimista päätetään myöhemmin.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

6.10 LASTEN OIKEUKSIEN KÄYTTÖÄ KOSKEVA EUROOPPALAINEN YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
ETS no. 160. Yleissopimukseen liittyviä asiakirjoja on Euroopan neuvoston verkko-osoitteessa http://conventions.coe.int/treaty/EN

3. Keskeinen sisältö
Euroopan neuvostossa tehtiin 25.1.1996 yleissopimus lasten oikeuksien käyttämisestä. Sopimus koskee lapsen kuulemista ja lapsen oikeutta saada edustaja lasta koskeviin oikeudenkäynteihin sekä tuomioistuimen ja lapsen edustajan tehtäviä näissä oikeudenkäynneissä.

4. Organisointi
Valmistelija
Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 25.1.1996. Sopimuksen voimaansaattamista tarkoittavan lainsäädännön valmistelua ei ole aloitettu.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM151:00/06/01/1998

6.11 OIKEUSREKISTERIKESKUKSEN JA VÄESTÖREKISTERIKESKUKSEN TYÖNJAON SELKIINNYTTÄMINEN REKISTERIEN YLLÄPIDOSSA

1. Tavoite ja tehtävät
Selvittää avioehtoasiain- ja lahjoitusasiainrekisterien siirtomahdollisuuksia oikeusrekisterikeskukselta väestörekisterikeskukselle ja maistraateille, selvittää keinoja omaisvaraisuustodistuksen hankkimiseen liittyvän asiakaspalvelun parantamiseksi sekä selvittää väestörekisterikeskuksen tietopalvelun parantamiseen liittyviä lainsäädännön muutostarpeita holhousrekisterin osalta sekä laatia niitä koskevat tarpeelliset lakiehdotukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Oikeusrekisterikeskuksen ja väestörekisterikeskuksen työnjakoa rekisterien ylläpidossa selvittelevän työryhmän asettamispäätös 13.2.2003
Avioehto-, holhous- ja eräitä muita rekistereitä koskevan 16.1.2003 pidetyn kokouksen pöytäkirja
Työryhmän toimikautta ja tehtävien tarkistamista koskeva päätös 19.5.2003
Maistraattien eräät henkilörekisterit ja siviilivihkimispalvelujen kehittäminen (Oikeusministeriö, Työryhmämietintöjä 2003:10)
Tiivistelmä lausunnosta (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:8)
HE 123/2004 vp 20.2.2004

3. Keskeinen sisältö
Selvittää rekisterien pitäjien työnjaon muuttamiseen liittyviä toimenpiteitä ja vaikutuksia, etsiä keinoja asiakaspalvelun parantamiseksi omavaraisuustodistusten hankkimisessa ja selvittää lainsäädännön muutostarvetta väestörekisterikeskuksen tietopalvelun parantamiseksi holhousrekisterin osalta.

4. Organisointi
Valmistelija
Maaria Leskelä, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 9381

5. Taustatietoja
Käräjäoikeuksilta siirtyi 1.3.2003 lukien eräitä tehtäviä maistraattien hoidettaviksi. Näitä ovat muun muassa avioehtoasioiden ja läheisten välisten lahjoitusten rekisteröinti. Rekisterien ylläpito säilyy edelleen oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluvalla oikeusrekisterikeskuksella. Luontevaa olisi kuitenkin, että rekisterin ylläpito kuuluisi samalle hallinnonalalle kuin ilmoitusten vastaanotto ja rekisteröinti

6. Aikataulu
Hallituksen esitys on eduskunnan käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset
Rekisterien luominen väestörekisterikeskukseen aiheuttaa kustannuksia sisäasiainministeriön hallinnonalalle. Toisaalta oikeusrekisterikeskuksen kuluja säästynee, jos kyseisiä rekistereitä ei tarvitse huomioida oikeusrekisterikeskuksen uudistaessa ATK-järjestelmiään vuonna 2004.

8. Muut tiedot

6.12 HOLHOUSTOIMILAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Holhoustoimesta annetun lain uudistaminen sekä tulevan toimintakyvyttömyyden varalta annettavaa valtuutusta koskevien säännösten valmistelu.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Työryhmän asettamispäätös 4.11.2003

3. Keskeinen sisältö
Tarkoituksena on tarkistaa ja selkeyttää holhoustoimesta annetun lain säännöksiä siltä osin kuin nykyisen sääntelyn on käytännössä havaittu olevan epätarkoituksenmukaista tai epäselvää.

Tarkoituksena on lisäksi kehittää holhoustoimesta annetun lain mukaisen edunvalvonnan vaihtoehtoja luomalla tulevan toimintakyvyttömyyden varalta annettavaa valtuutusta koskeva sääntely.

4. Organisointi
Puheenjohtaja
Lainsäädäntöneuvos Markku Helin, oikeusministeriö, p. 1606 7665

Jäsenet
Erityisasiantuntija Tuomo Antila, oikeusministeriö, p. 1606 7716
Hallitussihteeri Maaria Leskelä, oikeusministeriö
Henkikirjoittaja Päivi Siekkinen, Hyvinkään maistraatti
Johtava, 1. edunvalvoja Esko Parviainen, Helsingin kaupunki

Työryhmän jäsen Tuomo Antila toimii samalla myös työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja
Laki holhoustoimesta (442/1999) tuli voimaan 1.12.1999. Holhouslainsäädännön uudistamista koskevasta hallituksen esityksestä annetussa lakivaliokunnan mietinnössä (LaVM 20/1998 vp – HE 146/1998 vp) on kehotettu tarkkaan seuraamaan uudistuksen käynnistymistä ja toteutumista sekä, mikäli aihetta ilmenee, välittömästi ryhtymään asian laadun edellyttämiin korjaustoimenpiteisiin.

Oikeusministeriö ja sisäasiainministeriö ovat yhteistyössä toteuttaneet holhoustoimen uudistuksen seurantatutkimuksen. Tässä tarkoituksessa sisäasiainministeriö asetti 14.2.2002 holhoustoimen uudistuksen seurantatutkimuksen ohjausryhmän sekä tilasi 15.11.2002 holhoustoimen uudistuksen seurantatutkimuksen HAUS kehittämiskeskus Oy:ltä. Seurantatutkimuksen ohjausryhmä on 30.6.2003 julkaistussa raportissaan todennut johtopäätöksenään seurantatutkimuksen arviointituloksista, että holhoustoimen uusi organisointi on onnistunut hyvin. Eräiltä osilta oli kuitenkin havaittu tarvetta kehittää lainsäädäntöä. Sen vuoksi seurantatutkimuksen ohjausryhmä muun muassa ehdotti perustettavaksi työryhmän, jonka tehtävänä olisi tehdä säädösmuutosehdotukset holhoustoimilakiin tutkimusraportissa esitettyjen tai muutoin uudistuksesta saatujen kokemusten, esimerkiksi holhoustoimen kehittämistyöryhmässä esiin tulleiden näkökohtien valossa.

6. Aikataulu
Työryhmän määräaika päättyy 30.9.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 31/41/2003
OM028:00/2003

6.13 LAPSEKSIOTTAMISTA KOSKEVAN LAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Lapseksiottamista koskevan lain tarkistaminen

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö
Selvitetään tarve uudistaa menettelyä kansainvälisissä lapseksiottamisasioissa.

4. Organisointi
Valmistelija
Söderlund, Désirée, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7663

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Arviomuistion laatimiselle asetettu määräaika 15.9.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 8/41/2004

7. VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA

7.1 RIKOSVAHINKOLAIN KOKONAISUUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät
Rikosvahinkolain kokonaisuudistus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Arviomuistio 1.12.2003
Muistio kuulemistilaisuudesta 15.1.2004
Muistio 26.1.2004
Työryhmän asettamispäätös 13.2.2004

3. Keskeinen sisältö
Tavoitteena on parantaa erityisesti väkivalta- ja seksuaalirikosten uhrien asemaa selkeyttämällä rikosvahinkolakia, tehostamalla korvausjärjestelmän toimintaa sekä laajentamalla mahdollisuuksien mukaan laissa säädettyä korvaussuojaa. Samalla on tarkoitus panna kansallisesti täytäntöön 29.4.2004 annettu neuvoston direktiivi rikoksen uhreille maksettavista korvauksista 2004/80/EY (OM 3464/45/2001, EU/2002/0086)

4. Organisointi
Puheenjohtaja
Lainsäädäntöneuvos Antti T. Leinonen, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

Jäsenet
Erityisasiantuntija Tuomo Antila, oikeusministeriö, puh. 1606 7716
Asessori Eeva Wahlberg, vakuutusoikeus
Toimistopäällikkö Pekka Syrjänen, Valtiokonttori
Asianajaja Aarno Arvela, Suomen Asianajajaliitto
Aluevastaava Jaana Koivukangas, Rikosuhripäivystys ry.

Työryhmän jäsen Tuomo Antila toimii samalla myös työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja
Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmassa on asetettu tavoitteeksi rikosvahinkojen korvaamisen tehostaminen ja lainsäädännön uudistaminen.

Rikosvahinkojen korvaamisesta säädetään rikosvahinkolaissa (935/1973). Lakiin on sen voimassaoloaikana tehty lukuisia muutoksia, minkä johdosta se on muuttunut sekavaksi ja vaikealukuiseksi. Lisäksi lain sääntely-ympäristö on viime vuosina muuttunut ja lähiaikoina muuttumassa, mikä myös edellyttää lain muutostarpeiden tarkempaa selvittämistä ja tarpeellisin osin lain muuttamista.

Oikeusministeriössä on laadittu rikosvahinkolain uudistamistarpeesta arviomuistio, jonka pohjalta oikeusministeriö järjesti 18.12.2003 kuulemistilaisuuden. Kuulemistilaisuuteen osallistuivat Valtiokonttorin ja vakuutusoikeuden sekä kuuden järjestön edustajat, jotka kaikki pitivät lain uudistamista tarpeellisena.

6. Aikataulu
Työryhmän määräaika päättyy 30.11.2004

7. Taloudelliset vaikutukset
Rikosvahinkolain uudistaminen tulee lisäämään rikosvahinkojen korvausjärjestelmästä valtiolle aiheutuvia kustannuksia. Lisäkustannusten määrä riippuu ratkaisevasti korvaussuojan uudistuksen laajuudesta.

8. Muut tiedot
OM 24/41/2003
OM008:00/2004

7.2 EU-SÄÄDÖS SOPIMUKSEEN PERUSTUMATTOMIIN VELVOITTEISIIN SOVELLETTAVASTA LAISTA (ns. Rooma II)

1. Tavoite ja tehtävät
Sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan asetuksen valmistelu.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
U 82/1998 vp, 10.12.1998
LaVL 13/1998 vp, 26.1.1999
SuV P 47/1998 vp
KOM(2003) 427 lopullinen
U 47/2003 vp 22.10.2003

3. Keskeinen sisältö
Asetuksessa säädettäisiin siitä, minkä valtion lain mukaan muuta kuin sopimukseen perustuvaa korvausvastuuta on arvioitava silloin, kun tapauksella on liittymä kahteen tai useampaan valtioon.

4. Organisointi
Valmistelijat
Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713
Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja
Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintasuunnitelman toimeenpanoon. Hanketta käsiteltiin yleissopimuksen muodossa työryhmätasolla ennen Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa, mutta se keskeytettiin keväällä 2000.

6. Aikataulu
Komissio antoi ehdotuksensa asetukseksi 22.7.2003. Ehdotusta käsitellään neuvoston siviilioikeuskomiteassa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
Dnro1641/45/98
OM453:00/06/01/1998

7.3 SOPIMUSVELVOITTEISIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVAN ROOMAN YLEISSOPIMUKSEN TARKISTAMINEN JA MUUNTAMINEN EU-SÄÄDÖKSEKSI (Rooma I)

1. Tavoite ja tehtävät
Vuonna 1980 tehdyn sopimuksia koskevan ns. Rooma I –lainvalintayleissopimuksen asiallisten muutostarpeiden selvittäminen ja yleissopimuksen mahdollinen muuntaminen yhteisöinstrumentiksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
KOM(2003) 654
E 5/2003 vp

3. Keskeinen sisältö
Rooman yleissopimuksessa määrätään, minkä valtion lain nojalla on arvioitava sopimusvelvoitetta, jolla on liittymiä kahteen tai useampaan valtioon. Komissio antoi 14.1.2003 vihreän kirjan, jonka tavoitteena oli käynnistää keskustelu yhtäältä tarpeesta muuttaa Rooman yleissopimus yhteisön säädökseksi ja toisaalta siitä, onko ja miten yleissopimuksen lainvalintamääräyksiä aiheellista uudistaa.

4. Organisointi
Valmistelija
Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

5. Taustatietoja
Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu
Oikeusministeriö lähetti vihreän kirjan laajalle lausuntokierrokselle, jonka määräaika päättyi 15.8.2003. Komissio järjesti vihreästä kirjasta saaduista kommenteista kuulemistilaisuuden 27.1.2004. Komission ehdotus EU-säädökseksi valmistunee aikaisintaan vuoden 2005 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 15/416/2002
EU/2003/0097

7.4 YLEISSOPIMUS LIIKUTELTAVIIN LAITTEISIIN KOHDISTUVISTA KANSAINVÄLISISTÄ OIKEUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät
Liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvia kansainvälisiä oikeuksia (Convention on International Interests in Mobile Equipment) koskevan yleissopimuksen ja lentokalustoa koskevan pöytäkirjan allekirjoittamis- ja ratifioimistarpeen selvittäminen. Hallitusten välisissä neuvotteluissa valmistellaan parhaillaan myös rautateiden liikkuvan kaluston sekä avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskevia pöytäkirjoja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa http://www.unidroit.org (sen jälkeen valinta "International Interests in Mobile Equipment").
SEK(2002)1308 lopullinen

3. Keskeinen sisältö
Tarkoituksena luoda kansainvälinen rekisteri, johon voitaisiin merkitä liikuteltavaan kalustoon kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia. Tavoitteena on lieventää tällaisen kaluston rahoituksessa ilmenneitä käytännön ongelmia vahvistamalla rahoittajien asemaa. Rahoitusriskin pienentyminen alentaisi luoton hintaa ja muita rahoituskuluja sekä rahoituksen transaktiokustannuksia.

4. Organisointi
Valmistelija
Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Yleissopimus ja lentokalustoa koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa Etelä-Afrikassa marraskuussa 2001. Eräät yleissopimuksen ja pöytäkirjan määräyksistä kuuluvat Euroopan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan. Komissio antoi 17.12.2002 ehdotuksen neuvoston päätökseksi yleissopimuksen ja pöytäkirjan allekirjoittamisesta ja hyväksymisestä yhteisön puolesta (ks. U 3/2003, LaVL 2/2003). Asian käsittely neuvostossa on toistaiseksi pysähtynyt hankkeen asiasisältöön liittymättömistä syistä. Selvitys Suomen tarpeesta ratifioida yleissopimus ja pöytäkirja valmistellaan ja lähetetään lausunnolle syksyllä 2004.

Rautateiden liikkuvan kaluston vakuuskäyttöä koskevaa pöytäkirjaa on valmisteltu kolmessa hallitusten välisessä istunnossa ja diplomaattikonferenssi pöytäkirjan hyväksymiseksi on tarkoitus järjestää viimeistään toukokuussa 2005. Ensimmäinen hallitusten välinen istunto avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskevasta pöytäkirjasta järjestettiin 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
Dnro 3284/45/2001

7.5 LENTOYHTIÖIDEN VAHINGONKORVAUSVASTUUTA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on uudistaa lentokoneiden kolmansille tahoille aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskeva ns. Rooman vuoden 1952 yleissopimus (Convention on Damage Caused By Foreign Aircraft to Third Parties on the Surface).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö
Vuoden 1952 yleissopimus on ainoa kansainvälisoikeudellinen instrumentti, jossa määrätään lentokoneiden maanpinnalla aiheuttamien vahinkojen korvausvastuusta. Tarkoituksena on uudistaa yleissopimus kokonaisuudessaan.

4. Organisointi
Valmistelija
Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

5. Taustatietoja
Vuoden 1952 yleissopimuksen mukaista vastuujärjestelmää ja erityisesti lentoyhtiön korvausvastuun enimmäismääriä pidetään yleisesti vahinkoa kärsineiden kannalta riittämättöminä. Tästä syystä kaksi sopimusvaltiota on äskettäin sanoutunut irti yleissopimuksesta. Suomi ei ole edes ratifioinut yleissopimusta. Yleissopimuksen uudistamista on valmisteltu asiantuntijatyöryhmässä, jonka ehdotuksen pohjalta hallitusten välinen sopimusvalmistelu on tarkoitus aloittaa.

6. Aikataulu
Asian käsittely aloitettiin kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön (ICAO) oikeudellisessa komiteassa 15.-21.3. Diplomaattikonferenssi uuden yleissopimuksen hyväksymiseksi järjestettäneen aikaisintaan vuonna 2006.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 2875/45/2001

7.6 SAATAVIEN SIIRTO KANSAINVÄLISESSÄ KAUPASSA

1. Tavoite ja tehtävät
Yleissopimuksen ensisijaisena tavoitteena on luoda oikeudelliset puitteet lähinnä USA:ssa laajasti käytössä oleville rahoitusmuodoille. Rahoituksen vakuutena käytettäisiin saatavia, jotka siirretään rahoittajalle (esimerkiksi myyjän saatava ostajalta). Saatavat voitaisiin siirtää edelleen useitakin kertoja peräkkäin. Tarkoituksena on kehittää säännöstö, jonka avulla voidaan varmistaa, ettei siirto heikennä velallisen asemaa. Samalla pyritään turvaamaan muiden velkojien oikeudet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Yleissopimukseen liittyviä tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa http://www.uncitral.org. (sen jälkeen valinnat "travaux préparatoires" ja "international payments").

3. Keskeinen sisältö
Soveltamisalan määritelmän ja käytettyjen termien määrittelyn lisäksi sopimus sisältää määräykset saatavien siirron vaikutuksista (muoto, massasiirto, siirtohetki, sopimusoikeudelliset rajoitukset ja vakuuksien siirto), osapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista sekä velallisen aseman turvaamisesta.

4. Organisointi
Avoin

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Yleissopimus hyväksyttiin UNCITRALin 34. istunnossa Wienissä heinäkuussa 2001. Syksyllä 2001 YK:n yleiskokous hyväksyi sen YK:n yleissopimukseksi ja avasi jäsenvaltioiden allekirjoitettavaksi. Suomi ei ole vielä päättänyt allekirjoittamisesta.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM451:00/06/01/1998

7.7 SAATAVIEN PERINNÄSTÄ ANNETUN LAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on tarkistaa perintäkuluja ja velalliselle perinnästä annettavia tietoja koskevia säännöksiä siten, että yhtäältä varmistetaan perintäkulujen kohtuullisuus ja riittävä yhdenmukaisuus ja toisaalta turvataan velallisen oikeus saada velkojalta tiedot velkatilanteesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Arviomuistio 30.4.2003
HE-luonnos 10.11.2003
Lausuntotiivistelmä 20.1.2004
HE 21/2004 vp 12.3.2004

3. Keskeinen sisältö
Lakiin lisättäisiin säännökset siitä, minkälaisista perintätoimista saa vaatia korvauksen kuluttajavelalliselta. Oikeusministeriön asetuksella säädettäisiin yksittäisistä perintätoimista vaadittavien kulujen ja velallisen kokonaiskuluvastuun enimmäismäärät. Lisäksi ehdotetaan

aikarajoja sellaisten maksumuistutusten ja –vaatimusten lähettämiselle, joiden kulut on tarkoitus periä velalliselta. Lakiin lisättäisiin vielä säännökset velallisen oikeudesta saada pyynnöstä velkojalta ajantasaiset tiedot velkatilanteestaan sekä selvitys velkapääomalle kertyneiden korkojen ja kulujen määräytymisestä.

4. Organisointi
Valmistelija
Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672

5. Taustatietoja
Hyväksyessään lain saatavien perinnästä (513/1999) eduskunta edellytti, että hallitus seuraa perimistoimistojen veloituskäytäntöä ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin taulukkomaksujen aikaansaamiseksi. Kuluttajaviraston vuosina 2000 ja 2001 tekemät perintäkuluselvitykset osoittivat, että kulujen vaihteluväli on erittäin suuri.

6. Aikataulu
Hallituksen esitys on eduskunnan käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset
Ei vaikutusta julkistalouteen. Velallisten kulurasitus muuttuu yhdenmukaiseksi ja nykyistä kohtuullisemmaksi. Toisaalta velkojat joutuisivat aikaisempaa useammin kantamaan itse osan perimistoimeksiannoista koituvista kuluista.

8. Muut tiedot
OM 7/41/2003

7.8 ASUNTOKAUPPALAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Asuntokauppalain tarkistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Tiivistelmä OM:n tiedusteluun saaduista vastauksista 20.5.2001.
Työryhmän asettamispäätös 12.2.2002.
Työryhmän mietintö 30.4.2003 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:10)
Lausuntotiivistelmä 2.12.2003 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:33)

3. Keskeinen sisältö
Asuntokauppatyöryhmän mietinnössä ehdotetaan tehtäväksi lukuisia lisäyksiä ja muutoksia asuntokauppalakiin (843/1994). Merkittävimmät uudistukset ja selvennykset koskevat lain yleistä soveltamisalaa, rakentamisvaiheen suojajärjestelmän kattavuutta ja toimivuutta, ennakkomarkkinoinnin yhteydessä suoritettavia varausmaksuja ja käsirahan sijasta käytettäviä vakiokorvausehtoja, perustajaosakkaan tai muun myyjän suorituskyvyttömyyden varalta vaadittavaa kymmenen vuoden rakennusvirhevakuutta, virheilmoituksia sekä asuntoyhteisön asemaa ja oikeuksia silloin, kun uuden asunnon virhe ilmenee yhteisön kunnossapitovastuulle kuuluvassa kiinteistön osassa. Lakiin lisättäisiin myös säännöksiä taloudellisesta virheestä käytetyn asunnon kaupassa sekä pantinhaltijan velvollisuuksista ja vastuusta hänen myydessään panttina olevan asunnon.

Lisäksi mietinnössä ehdotetaan eräitä tarkistuksia kuluttajavalituslautakunnasta annettuun lakiin, kiinteistöjen ja vuokrahuoneistojen välityksestä annettuun lakiin ja maankäyttö- ja rakennuslakiin.

4. Organisointi
Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672
Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7514

5. Taustatietoja
Asuntokauppalaki tuli voimaan 1995. Oikeusministeriö tiedusteli syksyllä 2000 asuntokauppalain tavoitteiden toteutumista yleisesti sekä mahdollisia puutteita, epäselvyyksiä ja muita ongelmia, joita säännösten käytännön soveltamisessa on tullut ilmi. Saaduista vastauksista laadittiin tiivistelmä, jonka pohjalta ministeriössä järjestettiin kuulemistilaisuus.

6. Aikataulu
Työryhmämietinnön jatkovalmistelu on aloitettu kesällä 2004. Hallituksen esitys annettaneen keväällä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 2/41/2002
OM007:00/2002

7.9 VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIIN ARVOPAPEREIHIN LIITTYVIIN TIETTYIHIN OIKEUKSIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVA YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät
Yleissopimuksen tavoitteena on poistaa oikeudellinen epävarmuus siitä, minkä valtion lakia sovelletaan välittäjän hallinnassa olevien arvopapereiden omistusoikeuden luovutukseen ja vakuuskäyttöön liittyviin (esineoikeudellisiin) kysymyksiin. Epävarmuus koskee erityisesti sellaisia arvopapereita, joita hallitaan valtioiden rajat ylittävissä moniportaisissa ketjuissa (indirect holding system).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Yleissopimus on verkko-osoitteessa http://www.hcch.net/e/conventions/text36e.html
Arviomuistio 26.5.2003
Komission ehdotus neuvoston päätökseksi koskien yleissopimuksen allekirjoittamista 16292/03 JUSTCIV 273
Lausuntotiivistelmä 1.9.2003

3. Keskeinen sisältö
Yleissopimuksen tarkoittamiin kysymyksiin sovelletaan sen valtion lakia, jonka säilytyssopimuksen osapuolet ovat valinneet edellyttäen kuitenkin, että välittäjällä on siinä valtiossa yleissopimuksen tarkoittama toimisto.

Yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvat arvopaperit, joihin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Yleissopimus koskee sekä arvopapereita, joita hallitaan moniportaisissa ketjuissa että arvopapereita, joissa sijoittajalla on suora esineoikeus arvopaperiin ja välitön suhde liikkeeseenlaskijaan (direct holding system, mm. Suomen arvo-osuusjärjestelmään

kuuluvat arvopaperit). Suomen arvo-osuusjärjestelmässä yleissopimuksen tarkoittamana välittäjänä pidettäisiin arvopaperikeskusta.

4. Organisointi
Valmistelijat
Leinonen, Antti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

5. Taustatietoja
Yleissopimus on ns. sekasopimus sisältäen sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Yleissopimukseen liittyminen edellyttää sekä EU:n että Suomen lainsäädännön tarkistamista.

6. Aikataulu
Yleissopimuksen teksti hyväksyttiin Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa 13.12.2002. EU:n komissio on tehnyt 5.1.2004 neuvostolle ehdotuksen päätökseksi yleissopimuksen allekirjoittamisesta yhteisön puolesta. Tavoite on, että yleissopimus ratifioitaisiin vuoden 2004 lopussa tai vuoden 2005 alussa.

Tarkoitus on, että EU ja jäsenvaltiot allekirjoittaisivat ja ratifioisivat yleissopimuksen yhtäaikaisesti. Suomen aikataulu on siten riippuvainen EU:n toimista. Suomen liittymisestä yleissopimukseen on pyydetty lausunnot kesällä 2003. Lausunnoista on laadittu tiivistelmä 1.9.2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM028/00/2001
EU290702/0073

7.10 SÄHKÖISEN KAUPANKÄYNNIN OIKEUSSÄÄNTÖJEN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
UNCITRALin sähköisen kaupankäynnin työryhmä (Working Group on Electronic Commerce) käsittelee sähköiseen kaupankäyntiin liittyviä oikeudellisia kysymyksiä. UNCITRALin täysistunnossa heinäkuussa 2001 annettiin työryhmälle tehtäväksi ryhtyä valmistelemaan sähköistä sopimuksentekoa koskevaa kansainvälistä yleissopimusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
UNCITRALin sihteeristön valmistelema työasiakirja A/CN.9/WG.IV/WP. 108 on verkko-osoitteessa http://www.uncitral.org (sen jälkeen valinnat "Working Groups", "WG IV Electronic Commerce").

3. Keskeinen sisältö
Yleissopimukseen on tarkoitus ottaa keskeisiä sähköiseen sopimuksentekoon liittyviä säännöksiä, kuten säännöksiä sähköisten viestien käyttämisestä sopimuksen tekemisessä ja sopimussuhteen aikana (mm. sähköisen tarjouksen ja vastauksen lähettämisen ja vastaanottamisen ajankohdat), muotovaatimusten täyttämisestä sähköisesti, tarjouskehotuksina pidettävistä viesteistä, erehdyksistä sekä sähköisten sopimusehtojen saatavuudesta.

4. Organisointi
Valmistelija
Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Työryhmä aloitti yleissopimuksen valmistelun maaliskuussa 2002. Seuraavan kerran sopimusta käsitellään lokakuussa 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM174:00/06/01/1998

7.11 RAHOITUSPALVELUJEN ETÄMYYNNISTÄ KULUTTAJILLE ANNETUN DIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät
Rahoituspalvelujen etämyyntiä koskevan direktiivin täytäntöön panemiseksi tarvittava lainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/65/EY kuluttajille tarkoitettujen rahoituspalvelujen etämyynnistä ja neuvoston direktiivin 90/619/ETY sekä direktiivien 97/7/EY ja 98/27/EY muuttamisesta.
Työryhmän asettamispäätös 22.11.2002
Työryhmän mietintö 18.11.2003 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:37)
Lausuntotiivistelmä 16.6.2004 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:15)
HE 122/2004 vp 16.6.2004

3. Keskeinen sisältö
Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että rahoituspalvelujen etämyyntidirektiivi pannaan täytäntöön lisäämällä kuluttajansuojalakiin uusi, rahoituspalvelujen ja rahoitusvälineiden etämyyntiä koskeva 6 a luku. Luvun perussisällön muodostaisivat elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvollisuutta ja kuluttajan peruuttamisoikeutta koskevat säännökset. Kulutusluottojen ja vakuutusten peruuttamisesta esityksessä on erityissäännöksiä.

Esityksessä on myös säännöksiä kuluttajan vastuusta silloin, kun tilin tai muun rahoituspalvelun taikka rahoitusvälineen käyttöön oikeuttavaa tunnistetta on käytetty oikeudettomasti.

4. Organisointi
Valmistelijat
Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7514
Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672

5. Taustatietoja
Hallituksen esitys on eduskunnan käsiteltävänä.

6. Aikataulu
Hallituksen esitys on eduskunnan käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 34/41/2002
OM026:00/2002

7.12 KULUTTAJAVALITUSLAUTAKUNNAN SIIRTÄMINEN KTM:N HALLINNONALALTA OM:N HALLINNONALALLE

1. Tavoite ja tehtävät
Kuluttajavalituslautakunnasta annetun lainsäädännön uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Työryhmän asettamispäätös 5.12.2003
Työryhmän mietintö 30.6.2004 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:20)

3. Keskeinen sisältö
Uudella lainsäädännöllä laajennettaisiin lautakunnan toimivaltaa asuinhuoneiston vuokrauksesta ja asumisoikeudesta syntyviin erimielisyyksiin samoin kuin arvopaperisijoittamista koskeviin kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien välisiin erimielisyyksiin. Lautakunnan menettelytapojen uudistamisella tehostettaisiin sen toimintaa ja nopeutettaisiin asioiden käsittelyä.

4. Organisointi
Valmistelija
Lainsäädäntöneuvos Marjo Lahelma, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, puh. 1606 7672

5. Taustatietoja
Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman mukaan kuluttajavalituslautakunta siirretään oikeusministeriön hallinnonalalle.

Kauppa- ja teollisuusministeriön asettama kuluttajariitatyöryhmä ehdotti loppumietinnössään (kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmä- ja toimikuntaraportteja 12/2002) kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain (42/1978) korvaamista uudella lailla, joka mahdollistaisi lautakunnan kehittämisen ja joustavamman toiminnan. Samalla työryhmä ehdotti lautakunnan nimen muuttamista kuluttajariitalautakunnaksi. Työryhmä katsoi myös, että asumisturva-asioita samoin kuin arvopaperisijoittamista koskevat riidat tulee saattaa eräin poikkeuksin kuluttajariitalautakunnan toimivallan piiriin.

Oikeusministeriö asetti joulukuussa 2003 työryhmän valmistelemaan lautakunnan siirtämistä oikeusministeriön hallinnonalalle. Lisäksi sen tehtävänä oli valmistella ehdotus kuluttajavalituslautakuntaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Työryhmä antoi mietintönsä 30.6.2004.

6. Aikataulu
Lautakunta on tarkoitus siirtää oikeusministeriön hallinnonalalle 1.9.2005. Siirron vaatimat muutokset oikeusministeriötä ja kauppa- ja teollisuusministeriötä koskeviin valtioneuvoston asetuksiin tehdään talvella 2005. Lautakuntaa koskeva hallituksen esitys pyritään antamaan keväällä

2005 siten, että lautakunnan toimivallan laajennus ja uudet menettelytapasäännökset voisivat tulla voimaan vuoden 2006 alusta.

7. Taloudelliset vaikutukset
Hallinnonalan vaihto vaikuttaa sekä kauppa- ja teollisuusministeriön että oikeusministeriön talousarvioon.

8. Muut tiedot
OM 33/41/2003
OM035:00/2003

7.13 EU-ASETUSEHDOTUS MYYNNINEDISTÄMISESTÄ SISÄMARKKINOILLA

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on edistää sisämarkkinoiden toimintaa poistamalla myynninedistämiskeinoja, kuten alennuksia, kylkiäisiä ja markkinointiarpajaisia koskevat kansalliset yleiset kiellot ja hyväksymällä muiden myynninedistämistä rajoittavien kansallisten säännösten osalta lainsäädäntöjen vastavuoroisen tunnustamisen periaate.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
KOM(2001) 546 lopullinen
U 87/2001 vp 20.12.2001
TaVL 1/2002 vp 1.3.2002
KOM(2003) 585 lopullinen (komission muutettu ehdotus)

3. Keskeinen sisältö
Asetusehdotuksessa kielletään jäsenvaltioita ja ei-julkisia sääntelyelimiä asettamasta yleistä kieltoa käyttää myynninedistämistä tai siihen liittyvää kaupallista viestintää. Jäsenvaltiot ja ei-julkiset sääntelyelimet eivät myöskään saisi rajoittaa palvelujen vapaata tarjontaa tai tavaroiden vapaata liikkumista sillä perusteella, että myynninedistämiskeinoja käytetään. Myynninedistäjän olisi markkinoinnissaan annettava määrätyt tiedot myynninedistämiskeinoista ja niihin liittyvistä tarjouksista. Lasten ja nuorten suojelemiseksi säädetään eräistä myynninedistämisen rajoituksista.

4. Organisointi
Valmistelija
Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672

5. Taustatietoja
Ehdotus täydentää komission samana päivänä antamaa vihreää kirjaa kuluttajansuojasta Euroopan unionissa (KOM(2001) 531 lopullinen). Vihreän kirjan tarkoituksena oli käynnistää laaja keskustelu EU:n kuluttajansuojapolitiikan tulevasta suunnasta, ja siinä esitettiin vaihtoehtoja yhteisön kuluttajansuojalainsäädännön, erityisesti markkinointilainsäädännön kehittämiseksi. Komissio antoi kesäkuussa 2002 vihreän kirjan seurannasta tiedonannon, jonka pohjalta komissiossa valmisteltiin ehdotus puitedirektiiviksi sopimattomista kaupallisista menettelyistä (ks. kohta 7.14) ja ehdotus asetukseksi kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä (ks. kohta 7.15).

6. Aikataulu
Ehdotuksesta päästiin poliittiseen yhteisymmärrykseen toukokuun 2004 kilpailukykyneuvostossa. Neuvoston yhteinen kanta saataneen vahvistettua syys- lokakuussa 2004, minkä jälkeen ehdotus siirtyy Euroopan parlamentin toiseen käsittelyyn.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
Dnro 3642/45/2001

7.14 EU-DIREKTIIVIEHDOTUS SOPIMATTOMISTA KAUPALLISISTA MENETTELYISTÄ SISÄMARKKINOILLA

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on edistää sisämarkkinoiden toimintaa ja saavuttaa korkea kuluttajansuojan taso yhdenmukaistamalla jäsenvaltioiden säännökset sellaisista hyvän tavan vastaisista tai muuten sopimattomista kaupallisista menettelyistä, jotka vahingoittavat kuluttajien taloudellisia etuja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
KOM(2003) 356 lopullinen
U 31/2003 vp 18.9.2003
TaVL 13/2003 vp 22.10.2003

3. Keskeinen sisältö
Direktiiviehdotus perustuu sopimattomat kaupalliset menettelyt kieltävään yleislausekkeeseen. Menettelyä pidetään sopimattomana, jos se on vastoin ammatillisen huolellisuuden vaatimuksia ja jos se merkittävästi vääristää tai on omiaan merkittävästi vääristämään keskivertokuluttajan, jolle se on osoitettu tai jonka se tavoittaa, taloudellista käyttäytymistä tai, jos menettely on kohdistettu erityisesti tiettyyn kuluttajaryhmään, ryhmän keskivertojäsenen taloudellista käyttäytymistä. Sopimattomina pidetään erityisesti sellaisia menettelyjä, jotka ovat direktiivissä yksityiskohtaisesti määritellyllä tavalla harhaanjohtavia tai aggressiivisia.

4. Organisointi
Valmistelija
Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672

5. Taustatietoja
Ehdotus liittyy läheisesti EU-asetusehdotukseen myynninedistämisestä sisämarkkinoilla (kts. kohta 7.13) sekä EU-asetuksehdotukseen kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä (ks. kohta 7.15).

6. Aikataulu
Käsittely neuvoston työryhmässä alkoi heinäkuussa 2003. Puheenjohtajavaltio Alankomaat on ilmoittanut pyrkivänsä ehdotuksesta poliittiseen yhteisymmärrykseen syyskuun 2004 kilpailukykyneuvostossa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 3/471/2003

EU/2003/0814

7.15 EU-ASETUSEHDOTUS KULUTTAJANSUOJALAINSÄÄDÄNNÖN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA VASTAAVIEN KANSALLISTEN VIRANOMAISTEN YHTEISTYÖSTÄ

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on edistää sisämarkkinoiden toimintaa ja tehostaa kuluttajansuojaa säätämällä kuluttajansuojalainsäädännön noudattamista valvovien viranomaisten keskinäisestä yhteistyöstä ja avunannosta rajat ylittävissä yhteisölainsäädännön rikkomistapauksissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
KOM(2003) 443 lopullinen
U 46/2003 vp 22.10.2003
TaVL 17/2003 vp 18.11.2003

3. Keskeinen sisältö
Asetusehdotuksen tärkeimmät säännökset koskevat jäsenvaltioiden viranomaisten keskinäistä, vastavuoroisuuteen perustuvaa avustamista rajat ylittävissä yhteisön kuluttajansuojalainsäädännön rikkomistapauksissa. Jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on toisen jäsenvaltion viranomaisen pyynnöstä ryhdyttävä toimiin oikeudenloukkauksen lopettamiseksi. Asetuksessa säädetään lisäksi viranomaisten välisestä tietojenvaihdosta sekä valvonnan ja täytäntöönpanon koordinoinnista.

4. Organisointi
Valmistelija
Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672

5. Taustatietoja
Ehdotus liittyy läheisesti EU-direktiiviehdotukseen sopimattomista kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla (ks. kohta 7.14).

6. Aikataulu
Sekä neuvosto että parlamentti pääsivät asetuksen sisällöstä poliittiseen yhteisymmärrykseen huhtikuussa 2004. Asetus hyväksytään neuvostossa A-kohtana, kun kaikki kieliversiot ovat valmiit, todennäköisesti syyskuussa 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 1/471/2003
EU/2003/0949

7.16 EU-KULUTUSLUOTTODIREKTIIVIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on mahdollistaa entistä avoimempien ja tehokkaampien kulutusluottomarkkinoiden luominen ja toisaalta taata sellainen kuluttajansuojan taso, jonka avulla luottojen vapaa liikkuvuus voidaan toteuttaa parhaalla mahdollisella tavalla sekä luotonantajien että kuluttajien kannalta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
KOM(2002)443 lopullinen
U 64/2002 vp 7.11.2002
TaVL 18/2002 vp 12.12.2002

3. Keskeinen sisältö
Komission tarkoituksena on laajentaa kulutusluottoja koskevien säännösten soveltamisalaa. Lisäksi tavoitteena on mm. luotonantajan tiedonantovelvollisuutta koskevien säännösten tarkistaminen sekä luotonantajan tiedonsaannin parantaminen. Ehdotuksessa on säännöksiä myös perinnästä ja vakuussopimuksista.

4. Organisointi
Valmistelija
Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7514

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Euroopan parlamentti on saanut päätökseen direktiiviehdotuksen 1. käsittelyn. Parlamentti teki lukuisia muutosesityksiä ehdotukseen. Komission tarkoituksena oli antaa muutettu direktiiviehdotus kesällä 2004, mutta sen antaminen on viivästynyt. Odotettavissa ei ole, että ehdotuksen käsittely edistyy merkittävästi Alankomaiden puheenjohtajuuskauden aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 40/461/2002
EU/230902/0691

8. YHTIÖOIKEUS

8.1 OSAKEYHTIÖLAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Osakeyhtiölain kokonaisuudistus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Oikeusministeriössä 7.7.2000 laadittu muistio.
Työryhmän asettamispäätös 16.2.2001.
Seurantaryhmän asettamispäätös 7.5.2001.
Työryhmän mietintö 6.5.2003 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2003:4)
Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:39)
Muistio jatkovalmistelusta 12.1.2004

3. Keskeinen sisältö
Osakeyhtiölakityöryhmän mietintö sisältää hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen uudeksi osakeyhtiölaiksi. Tavoitteena on ollut yritysten toimintamahdollisuuksien hallittu lisääminen ilman, että velkojien ja vähemmistöosakkeenomistajien asema olennaisella tavalla muuttuu. Ehdotuksessa on kiinnitetty erityistä huomiota pienten yhtiöiden asemaan.

Työryhmän ehdotus sisältää merkittäviä muutosehdotuksia, joita ovat esimerkiksi siirtyminen aidosti nimellisarvottomaan pääomajärjestelmään, yhtäältä varojen jakamista koskevien säännösten liberalisointi ja toisaalta niiden täsmentäminen, yritysten rakennejärjestelyvaihtoehtojen monipuolistaminen ja itse menettelyjen nopeuttaminen sekä oikeussuojakeinojen täsmentäminen. Ehdotuksessa on pyritty korostamaan osakeyhtiöoikeuden keskeisten periaatteiden merkitystä.

4. Organisointi
Valmistelijat
Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7661
Pulkkinen Pekka T. erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7702
Jauhiainen Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja
Voimassa oleva osakeyhtiölaki (734/1978) tuli voimaan vuonna 1980. Lakia on muutettu useaan otteeseen. Laajin muutos on vuonna 1997 voimaan tullut osittaisuudistus (145/1997), jolla laki muun muassa saatettiin vastaamaan Euroopan yhteisöjen lainsäädäntöä.

Oikeusministeriössä valmistui 7.7.2000 laaja arvio osakeyhtiölain muutostarpeista. Muistiossa tarkastellaan osakeyhtiölainsäädäntöön vaikuttavia muutostekijöitä sekä ehdotetaan osakeyhtiölain uudistamista siten, että se olisi nykyistä joustavampi. Muistiossa myös yksilöidään useita muutettavia asiakokonaisuuksia. Muistiosta pyydettiin lausunnot yli 50 eri taholta. Lausunnoissa pidettiin tilannearvioita yleisesti ottaen oikeana ja suhtauduttiin myönteisesti esitettyyn suunnitelmaan osakeyhtiölain kokonaisuudistuksen toteuttamisesta. Lausunnoissa korostettiin tarvetta samalla yhteensovittaa yhtäältä osakeyhtiölainsäädäntöä sekä toisaalta vero- ja arvopaperimarkkinalainsäädäntöä.

6. Aikataulu
Työryhmän mietinnöstä pyydettiin lausunnot 19.9.2003 mennessä ja niistä on laadittu lausuntotiivistelmä. Oikeusministeriö järjesti 28.1.2004 osakeyhtiölain jatkovalmistelusta keskustelutilaisuuden, johon osallistuivat osakeyhtiölakityöryhmän seurantatyöryhmässä edustettuina olleet tahot. Hallituksen esitys pyritään antamaan keväällä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM014:00/2001
OM 4376/41/2001

8.2 ASUNTO-OSAKEYHTIÖLAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Asunto-osakeyhtiölain uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Arviomuistio 24.7.2003.
Lausuntotiivistelmä 12.2.2004 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:6)
Työryhmän asettamispäätös 18.5.2004
Seurantaryhmän asettamispäätös 28.5.2004

3. Keskeinen sisältö
Uudistuksen lähtökohtana on edistää asunto-osakeyhtiömuotoista asumista siten, että se voidaan järjestää osakkaiden kannalta mahdollisimman tehokkaasti, turvallisesti ja riittävän ennakoitavalla tavalla. Lisäksi pyritään lain selkeyteen ja helppolukuisuuteen. Laissa otetaan myös huomioon osakeyhtiölain kokonaisuudistus ja muu yhtiölainsäädännön kehitys.

Selvitetään lain uudistustarpeet, jotka liittyvät kunnossapitoon, osakkaan muutostöihin sekä osakkaan ja yhtiön vastuuta koskeviin säännöksiin. Samassa yhteydessä on tarkoituksenmukaista käsitellä näihin läheisesti liittyviä vastikesäännöksiä. Lisäksi selvitetään ongelmallisiksi koettujen yksityiskohtaisten säännösten (esim. lain soveltamisala, asunto-osakeyhtiön tarkoitus ja toimiala, osakkaan maksuvelvollisuus, yhtiön perusparannukset, yhtiökokous, yhtiön hallinto) uudistustarve.

4. Organisointi
Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja:
Lainsäädäntöneuvos Jyrki Jauhiainen, oikeusministeriö, puh.1606 7664

Jäsenet:
Erityisasiantuntija Pekka Pulkkinen, oikeusministeriö
Johtava lakimies Helena Kinnunen, Suomen Kiinteistöliitto ry
Asiamies, asianajaja Timo A. Järvinen, Isännöitsijäyritysten liitto ry
Asianajaja Minna Saarelainen, Suomen Asianajajaliitto
Johtava lakimies Tuula Sario, Suomen Kuluttajaliitto ry
lakimies Tapio Nevala, Suomen Kiinteistönvälittäjäliitto ry

Työryhmän sivutoimisena sihteerinä toimii varatuomari, AIT-isännöitsijä Essi Rikalainen, Helsingin Seudun Isännöitsijät Oy. Oikeusministeriö voi osoittaa työryhmän käyttöön muita sihteereitä.

Työryhmä voi kuulla asiantuntijoita.

Seurantaryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja:
Lainsäädäntöjohtaja Tiina Astola, oikeusministeriö, puh. 1606 7666

Jäsenet:
hallitusneuvos Seija Heiskanen-Frösén, ympäristöministeriö
päälakimies Jaana-Maarit Huuhka, Valtion asuntorahasto ARA
apulaisjohtaja Sakari Kauppinen, Patentti- ja rekisterihallitus
henkikirjoittaja Heidi Rantatulkkila, Espoon maistraatti
osastopäällikkö Leena Linnainmaa, Keskuskauppakamari
rakennuslakimies Anna-Liisa Varala, Rakennustarkastusyhdistys RTY ry
asiamies Kirsi Palviainen, Rakennusteollisuus RT ry
lakimies Sakari Wuolijoki, Suomen Pankkiyhdistys r.y.
vahinkovakuutuspäällikkö Hannu Ijäs, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry
johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät ry
puheenjohtaja Herkku Hernesniemi, Asukasliitto ry
KHT Arto Kuusiola, HTM-tilintarkastajat ry

5. Taustatietoja
Asunto-osakeyhtiölaki (AOYL, 809/1991) tuli voimaan vuonna 1992. Perusparannusta, uudistusta, lisärakentamista ja lisäalueen hankkimista koskevaan asunto-osakeyhtiön yhtiökokouksen päätökseen sovellettavien säännösten muutos tuli voimaan vuonna 2001 (316/2001). Muut asunto-osakeyhtiölakiin tehdyt muutokset ovat liittyneet muun lainsäädännön muutoksiin.

Asunto-osakeyhtiöiden ja osakkaiden tekemien korjausten, uudistusten ja lisärakentamisen tarve kasvaa, kun rakennuskanta ja asukkaat ikääntyvät ja asukaskunta, rakennustekniikka, asumispalvelut ja asuinkiinteistöjä koskevat viranomaisvaatimukset muuttuvat. Samat tekijät lisäävät tarvetta myös muihin järjestelyihin ja vastuusuhteiden selventämiseen asunto-osakeyhtiöissä. Muilta osin AOYL on osoittautunut pääosin toimivaksi.

Kesällä 2003 oikeusministeriössä laadittiin virkatyönä arviomuistio, jonka mukaan AOYL:n kiireellisin muutostarve liittyy kunnossapitoa, osakkaan muutostöitä, yhtiön perusparannuksia ja uudistuksia sekä yhtiön ja osakkaan vastuuta koskeviin säännöksiin. Muistiosta järjestettiin syksyllä 2003 laaja lausuntokierros. Kiireellisimpänä pidettiin osakkaan muutostöitä, kunnossapitovastuun jakautumista ja vahingonkorvausvastuuta koskevan sääntelyn selventämistä.

6. Aikataulu
Työryhmän ja seurantaryhmän toimikausi pättyy 30.11.2005.

8. Muut tiedot
OM 11/41/2003
OM035:00/2003

8.3 EUROOPPAYHTIÖ-ASETUKSEN EDELLYTTÄMÄT LAINSÄÄDÄNTÖ-TOIMENPITEET

1. Tavoite ja tehtävät
Eurooppayhtiöasetuksen edellyttämät kansalliset yhtiö- ja kaupparekisterioikeudelliset säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Neuvoston asetus (EY) N:o 2157/2001 eurooppayhtiön (SE) säännöistä
Työryhmän asettamispäätös 15.5.2003
Työryhmän mietintö 2.12.2003 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintöjä 2003:9)
Lausuntotiivistelmä 12.2.2004 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:7)
HE 55/2004 vp 23.4.2004
EV 107/2004 vp

3. Keskeinen sisältö
Tavoitteena on eurooppayhtiöasetusta täydentävä kansallinen yhtiöoikeudellinen sääntely, joka vastaa julkisia osakeyhtiöitä koskevaa sääntelyä ja jossa otetaan huomioon osakkaiden ja velkojien siihen liittyvät tarpeet, että kotipaikka siirretään tai voidaan myöhemmin siirtää toiseen jäsenvaltioon.

4. Organisointi
Valmistelija
Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7664

5. Taustatietoja
Uutta eurooppalaista osakeyhtiömuotoa, eurooppayhtiötä (SE), koskeva asetus tulee voimaan 8.10.2004, mihin mennessä jäsenvaltioiden lainsäädäntöä on muutettava asetuksessa edellytetyllä tavalla.

SE on yhteisömuoto, joka on tarkoitettu osakeyhtiömuodossa harjoitettuun valtiolliset rajat ylittävään toimintaan. SE:n sääntely perustuu ensisijassa asetukseen, jota sovelletaan suoraan jäsenvaltiossa. Useiden yksityiskohtien osalta asetuksessa kuitenkin sallitaan tai edellytetään asetusta täydentäviä kansallisia säännöksiä.

Asetukseen liittyy direktiivi henkilöstöedustuksen järjestämisestä SE:ssä (neuvoston direktiivi 86/2001/EY). Työministeriössä suunnitellaan direktiivin voimaansaattamiseksi tarvittavan kansallisen sääntelyn valmistelua samassa aikataulussa yhteistoimintalainsäädännön uudistushankkeen kanssa.

6. Aikataulu
Lait vahvistettu 13.8.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset
Useassa valtiossa toimivat osakeyhtiöt voivat vähentää hallintokulujaan, kun konsernirakenteesta luopuminen tulee helpommaksi. Tästä hyötyvät erityisesti luvanvaraista rahoitus- tai vakuutustoimintaa harjoittavat suuret yritykset. Muissa yrityksissä säästö on vähäisempää, koska kirjanpitovelvollisuus yleensä jatkuu sivuliikkeiden osalta. Konsernirakenteesta luopuminen helpottaa myös pääoman käytön tehostamista.

Verosääntely vaikuttaa olennaisesti eurooppayhtiön käyttökelpoisuuteen. Verotuksen vaikutuksia ei ole vielä kattavasti arvioitu. Eurooppayhtiömuoto lisännee tarvetta verotuksen kehittämiseen varsinkin, jos vuonna 2004 EU:n jäseniksi tulevien lähivaltioiden verotusta pidetään olennaisesti yritysystävällisempänä.

Talletussuojaa ja sijoittajienkorvausjärjestelmää koskevassa sääntelyssä ei ole esimerkiksi suojajärjestelmien rahoituksen osalta otettu huomioon rajatylittävää sulautumista ja kotipaikan siirtoa toiseen valtioon.

Suuren luottolaitoksen tai vakuutusyhtiön sulautuminen toiseen valtioon rekisteröitävään yritykseen merkitsee Rahoitustarkastuksen ja Vakuutusvalvontaviraston valvontamaksutulojen merkittävää alenemista ja saattaa siten johtaa viraston taloudellisen aseman heikkenemiseen. Rajat ylittävä sulautuminen tai kotipaikan siirto voi johtaa myös valvontatoiminnan rakenteellisiin muutoksiin, koska valvonta siirtyy uuden kotivaltion viranomaisille.

Suomalaisten yhtiöiden henkilöstön kannalta eurooppayhtiömuodolla ei ole yleensä välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot
OM 12/41/2003
OM015:00/2003
OM192:00/09/01/1998

8.4 EU:N DIREKTIIVIEHDOTUS PÄÄOMAYHTIÖIDEN RAJATYLITTÄVISTÄ SULAUTUMISISTA (entinen 10. yhtiöoikeudellinen direktiivi)

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on edistää sisämarkkinoiden toimintaa poistamalla esteet eri jäsenvaltioista olevien pääomayhtiöiden sulautumiselta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
KOM(84) 727 lopullinen
Y 12/1994
TaVL 12/1994 vp 18.10.1994
KOM(2001) 763 lopullinen
KOM (2003) 703 lopullinen
Lausuntotiivistelmä 12.2.2004

3. Keskeinen sisältö
Direktiiviehdotus koskee pääomayhtiöiden rajatylittäviä sulautumisia. Pääomayhtiöllä tarkoitetaan julkisten ja yksityisten osakeyhtiöiden lisäksi muita sellaisia omistajien rajoitetulla vastuulla toimivia oikeushenkilöitä, joita koskevat tiedot ja edustaminen on järjestetty EU:n ensimmäisessä yhtiöoikeudellisessa direktiivissä (ns. julkistamisdirektiivi) tarkoitetulla tavalla. Suomessa soveltamisalaan kuuluisivat osakeyhtiöiden lisäksi ainakin osuuskunnat ja keskinäiset yhtiöt.

Ehdotuksen mukaan rajat ylittävään sulautumiseen sovellettaisiin pääosin kansallisia sulautumissäännöksiä. Sulautumisen rekisteröinnin osalta ehdotus vastaa pääosin eurooppayhtiöasetuksen (ks. edellä 8.3) säännöksiä eurooppayhtiön perustamisesta sulautumisen kautta.

4. Organisointi
Valmistelijat
Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7664
Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7661

5. Taustatietoja
Direktiivin hyväksymistä vaikeuttanevat kysymykset henkilöstön aseman ja verotuksen järjestämisestä. Rajat ylittäviä sulautumisia koskevien verodirektiivien tultua voimaan ongelmaksi jäänevät erot eri maiden yhtiöverotuksessa.

Komission ehdotuksen valmistelussa useat kansalliset asiantuntijat ehdottivat alustavasti kotipaikan siirtämistä koskevan direktiivin soveltamisalan rajoittamista tiettyihin yhteisömuotoihin (nimetyt yhtiömuodot, julkiset ja yksityiset osakeyhtiöt tai vain julkiset osakeyhtiöt) ja kannattivat eurooppayhtiöasetuksen käyttämistä soveltuvin osin mallina direktiivin sääntelylle.

6. Aikataulu
Direktiiviehdotusta käsitellään neuvoston työryhmässä.

7. Taloudelliset vaikutukset
Taloudelliset vaikutukset vastaavat eurooppayhtiön osalta 8.3. kohdassa sanottua. Komission vaikutusarvion mukaan direktiiviehdotus hyödyttäisi ennen kaikkea pk-yrityksiä. Ehdotus mahdollistaisi rajat ylittävän sulautumisen nykyistä selvästi halvemmalla ja yksinkertaisemmin, millä pitäisi olla positiinen vaikutus työllisyyteen ja yritysten kilpailukykyyn.

Jos direktiivi koskee myös muita yhteisömuotoja kuin julkista osakeyhtiötä, sulautumisen seurauksena myös yhteisömuoto voi muuttua osakkaiden, jäsenten tai velkojien kannalta katsottuna. Muutokset ovat sitä merkittävämpiä, mitä vähemmän sääntelyä on harmonisoitu tai mitä epäyhdenmukaisempaa harmonisoimaton kansallinen sääntely muutoin on.

8. Muut tiedot
OM 3/453/2003
OM195:00/09/01/1998

8.5 EU-ASETUSEHDOTUS EUROOPPALAISEKSI KESKINÄISEKSI YHTIÖKSI

1. Tavoite ja tehtävät
Asetuksen tarkoituksena on luoda uusi ylikansallinen keskinäinen yhtiömuoto. Tavoitteena on helpottaa rajat ylittävää yritystoimintaa EU-alueella ja vähentää rajat ylittävään toimintaan liittyviä hallinnollisia ja lainsäädännöllisiä esteitä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
KOM(93) 252 lopullinen
Y 15/1994 vp

3. Keskeinen sisältö
Ehdotus perustuu olennaisesti yhtiön kotipaikan lainsäädännölle, joten eri valtioihin perustuvat keskinäiset eurooppayhtiöt poikkeaisivat sääntelyltään toisistaan. Asetusehdotus sisältää lähinnä keskinäisen eurooppayhtiön perustamiseen liittyviä määräyksiä. Ehdotukseen liittyy henkilöstön edustusta koskeva direktiiviehdotus, jonka osalta valmisteluvastuu on työministeriöllä. Lopullinen sisältö tullee melko pitkälle vastaamaan eurooppayhtiötä koskevaa asetusta.

4. Organisointi
Valmistelijat
Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7661
Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7664

5. Taustatietoja
Ehdotusta on käsitelty neuvoston työryhmässä syyskaudella 1996. Oikeusministeriö on järjestänyt ehdotuksesta kuulemistilaisuuden.

6. Aikataulu
Ehdotuksen käsittelyaikataulusta ei ole tietoa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM193:00/09/01/1998

8.6 EU-ASETUSEHDOTUS EUROOPPAYHDISTYKSESTÄ

1. Tavoite ja tehtävät
Asetuksen tarkoituksena on luoda ylikansallinen, EU-alueella toimiva uusi voittoa tavoittelematon yhdistysmuoto, eurooppayhdistys, jolla helpotetaan rajat ylittävää yhdistystoimintaa EU:n sisällä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
KOM(93) 252 lopullinen
Y 15/1994

3. Keskeinen sisältö
Ehdotus perustuu olennaisesti yhdistyksen kotipaikan lainsäädännölle, jota ei ole harmonisoitu. Viimeisessä julkistamattomassa eurooppayhdistystä (EA) koskevassa asetusehdotuksessa on aineellisia säännöksiä EA:n perustamisesta, oikeushenkilöasemasta, säännöistä, kotipaikasta ja sen siirtämisestä ja rekisteröinnistä, EA:han sovellettavasta laista, EA:n jäsenistä ja jäsenten kokouksesta, toimielimistä ja niiden jäsenten vastuusta, edustamisesta, tilinpäätöksestä ja tarkastuksesta, ylijäämän ja muiden varojen jakamisesta, EA:n purkamisesta ja EA:n muuttamisesta kansallisessa laissa säännellyksi yhdistykseksi.

EA-asetuksen lopullinen sisältö tullee vastaamaan suurelta osin eurooppaosuuskuntaa koskevaa asetusehdotusta. EA:n sisäisten suhteiden määrittely perustuu kuitenkin pääosin EA:n sääntöihin ja kansalliseen sääntelyyn.

4. Organisointi
Valmistelijat
Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7664
Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7661

5. Taustatietoja
Asetuksen hyväksyminen on pääasiassa viivästynyt sen vuoksi, että vuodesta 1996 lähtien EU:ssa pidettiin yleisesti tärkeämpänä saattaa voimaan eurooppayhtiötä ja -osuuskuntaa koskevat asetukset ja niihin liittyvät työntekijöiden osallistumista koskevat direktiivit, joihin liittyi merkittäviä erimielisyyksiä. SE:tä ja eurooppaosuuskuntaa koskevan kiistan ratkaiseminen helpottaa työntekijäosallistumisen järjestämistä EA:ssä.

Asetusta valmistelevassa neuvoston työryhmässä osa jäsenvaltioista epäilee asetuksen tarpeellisuutta. EU-tasoisen yhtiöoikeudellisen sääntelyn tarvetta arvioivassa ns. Winterin raportissa asetusehdotus on vähiten tärkeiden hankkeiden ryhmässä.

6. Aikataulu
Yli kuuden vuoden tauon jälkeen asetusta käsiteltiin neuvoston työryhmässä keväällä 2003. Käsittelyä ei kuitenkaan ilmeisesti jatketa vuonna 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset
Asetuksella ei olisi valtiontaloudellisia vaikutuksia. Asetus mahdollistaisi suomalaisten rekisteröityjen yhdistysten ja muiden voittoa tavoittelemattomien oikeushenkilöiden siirtymisen pois Suomesta.

8. Muut tiedot
OM 1/453/2003
OM191:00/09/01/1998

9. ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS

9.1 KULJETUSVÄLINEITÄ KOSKEVIEN KIINNITYSJÄRJESTELMIEN YHTENÄISTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Yhtenäisen lain säätäminen kuljetusvälineiden velkakiinnitykseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Toimikunnan mietintö (KM 1993:44)

3. Keskeinen sisältö
Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki alusten, ilma-alusten sekä ajoneuvojen kiinnittämistä ja panttaamista velan vakuudeksi. Uudella lailla korvattaisiin nykyiset, eri kuljetusvälineitä koskevat erillislait. Kiinnityskelpoisia olisivat rekisteröidyt ja tyypillisesti elinkeinotoiminnassa käytettävät kuljetusvälineet. Ehdotuksen mukaan kuljetusvälineiden kiinnittämisessä siirrytään panttikirjajärjestelmään, joka on jo käytössä kiinteistöjen osalta. Ehdotetussa laissa olisi säännöksiä muun muassa kiinnitysmenettelystä ja valtion vahingonkorvausvastuusta sekä panttioikeuden sisällöstä.

4. Organisointi
Valmistelija
Jokela, Marjut, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7703

5. Taustatietoja
Kuljetusvälineiden velkakiinnitystoimikunnan mietintö (KM 1993:44). Mietintö on ollut lausuntokierroksella ja siitä on tehty tiivistelmä. Ks. kohta 7.4 Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista.

6. Aikataulu
Jatkovalmistelun aikataulusta ei ole päätetty.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
Dnro 1984/061/91
OM196:00/06/01/1998

9.2 KIINTEISTÖJEN KIRJAAMISJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on, että kirjaamisjärjestelmässä voidaan täysimääräisesti hyödyntää nykyaikaisen tietoyhteiskunnan menetelmiä. Lisäksi tulisi tarpeen mukaan mahdollistaa sähköisten sopimusten ja asiakirjojen käyttö kiinteistön kaupassa ja panttauksessa.

Sähköisten palvelujen käytön tulisi perustua vapaaehtoisuuteen. Menettelytapojen tulisi olla asiakaslähtöisiä, helppokäyttöisiä ja taloudellisia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Toimikunnan asettamispäätös 31.3.2004

3. Keskeinen sisältö
Toimikunnan tehtävänä on selvittää, millaisin sähköisen asioinnin ja tiedonsiirron keinoin voidaan tehostaa kirjaamismenettelyä ja parantaa lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin tietosisältöä. Tehtävänä on myös selvittää tarvetta siirtyä sähköiseen kaupankäyntiin ja sähköisten panttikirjojen käyttöön.

Toimikunnan on selvitettävä eri kehittämisvaihtoehtojen aiheuttamia lainsäädännön muutostarpeita. Tietoteknisiä valmiuksia on arvioitava rinnan oikeudellisten kysymysten kanssa. Toimikunnan on arvioitava myös vaihtoehtojen kustannus- ja organisaatiovaikutuksia samoin kuin niiden mahdollisia toteuttamisaikatauluja. Vaikutuksia on arvioitava viranomaisten sekä yksityishenkilöiden ja yritysten kannalta.

Huomioon on otettava myös muut keinot tehostaa kirjaamismenettelyä ja parantaa asiakaspalvelua.

Toimikunnan on ensiksi laadittava selvitys siitä, voidaanko kiinteistöjen omistajatietojen ajantasaisuutta parantaa eri viranomaisten rekistereistä saatavilla tiedoilla ja voidaanko saantotietojen kulkua nopeuttaa. Tarvittavat ehdotukset lainsäädännön muuttamiseksi on tältä osin laadittava hallituksen esityksen muotoon 31.10.2004 mennessä.

4. Organisointi
Puheenjohtaja
kansleri Leena Kartio

Jäsenet
lainsäädäntöneuvos Marjut Jokela, oikeusministeriö
maanmittausneuvos Arvo Kokkonen, maa- ja metsätalousministeriö
ylijohtaja Pauli Karvinen, Maanmittauslaitos
oikeustieteen lisensiaatti Sakari Wuolijoki, Suomen Pankkiyhdistys r.y.
toimitusjohtaja Jukka Malila, Suomen Kiinteistönvälittäjäliitto ry
käräjätuomari Kimmo Simola, Turun käräjäoikeus

Asiantuntijat
ylitarkastaja Martti Raiskinmäki, oikeusministeriön tietotekniikkatoimisto
ylitarkastaja Jarmo Mattsson, Verohallitus
ylitarkastaja Eila Närhi, Verohallitus
hallitussihteeri Jyrki Hurmeranta, ympäristöministeriö
lakimies Mari Österberg, Kuluttajavirasto
ylitarkastaja Päivi Pösö, Väestörekisterikeskus
maankäyttöinsinööri Matti Holopainen, Suomen Kuntaliitto
henkikirjoittaja Annamari Rouhe, Tampereen maistraatti

Sihteeri
lainsäädäntöneuvos Mika Seppälä, oikeusministeriö

Toimikunnalla on lisäksi oikeus ottaa sivutoiminen sihteeri.

5. Taustatietoja
Kiinteistön kauppaa, panttausta ja kirjaamisjärjestelmää koskevat säännökset ovat maakaaressa (540/1995), joka tuli voimaan 1.1.1997.

Kiinteistötietojärjestelmän omistajatietojen ajantasaisuutta ja sen parantamismahdollisuuksia on selvitetty 9.12.2002 valmistuneessa mietinnössä.

6. Aikataulu
Työryhmän määräaika päättyy 31.10.2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 4/41/2004
OM016:00/2004

9.3 VESILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Vesilakiin liittyvien uudistustarpeiden selvittäminen ja ehdotusten tekeminen tarpeellisiksi katsotuista muutoksista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Toimikunnan asettamispäätös 22.3.2000
Toimikunnan mietintö 16.6.2004, (Oikeusministeriö, Komiteanmietintö 2004:2)

3. Keskeinen sisältö
Toimikunta kiinnittää työssään erityistä huomiota
- vesivarojen käytössä tapahtuneista muutoksista aiheutuvaan tarpeeseen tarkistaa vesilain eri lukujen säännöksiä;
- uusimman kansainvälisen vesioikeuden periaatteiden sekä Euroopan yhteisön uusimman lainsäädännön ja ohjausjärjestelmien sovittamiseen Suomen vesilainsäädäntöön;
- vesitaloushankkeiden lupaharkinnan yhtenäistämismahdollisuuksiin sekä vanhojen vesitalous hankkeiden lupien tarkistamisen edellytyksiin;
- vesitaloushankkeiden toteutus- ja ylläpitokustannusten jakamiseen sekä vesioikeudellisten yhteisöjen sääntelyn ajanmukaistamiseen;
- lain rakenteellisiin ja säädösteknisiin uudistamistarpeisiin;
- vesiasian käsittelystä perittävien maksujen uudistamistarpeisiin; sekä
- yhteiskunnan ja talouden muutoksista aiheutuvaan mahdolliseen tarpeeseen muutoin tarkistaa vesivarojen käytön sääntelyä.

4. Organisointi
Toimikunnan puheenjohtaja
Kotkasaari, Timo, ylijohtaja, osastopäällikkö, maa- ja metsätalousministeriö

Sihteerit
Tolvanen, Jukka Pekka, ylitarkastaja, maa- ja metsätalousministeriö
Salila, Jari, esittelijä, korkein oikeus
Leinonen, Petri, esittelijä, korkein hallinto-oikeus

5. Taustatietoja
Vesilakia (264/1961)on muutettu osittaistarkistuksin useaan otteeseen. Lainsäädännössä tapahtuneiden muutosten johdosta on tullut tarpeelliseksi tarkistaa ja ajanmukaistaa laki kokonaisuudessaan.

6. Aikataulu
Toimikunnan alkuperäinen määräaika päättyi 1.6.2002. Määräaikaa jatkettu 31.5.2004 saakka. Toimikunnan mietinnöstä on pyydetty lausunnot 1.11.2004 mennessä. Lausunnonantajille järjestetään esittelytilaisuus komitean ehdotuksista 21.9.2004

7. Taloudelliset vaikutukset
Hankkeella ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot
OM191:00/06/06/2000

10. MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ

10.1 VAPAAEHTOISTEN VELKASOVINTOJEN SEURANTARYHMÄ

1. Tavoite ja tehtävät
Seurantaryhmän tehtävänä on kerätä tietoa pankkien tekemistä vapaehtoisista velkasovinnoista ja edistää ohjelma-asiakirjan mukaisen tarkoituksen toteuttamista. Ohjelma-asiakirjan tavoitteena on, että sen tarkoittamilla toimenpiteillä voidaan ratkaista pääosa jäljellä olevista yksityishenkilöiden velkaongelmista, jotka ovat peräisin 1990-luvun lamasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Seurantaryhmän asettamispäätös 28.5.2002
Muistio 26.9.2002
Vapaaehtoinen velkasovinto-ohjelma, 1-vuotisraportti 24.10.2003 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:35)

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi
Puheenjohtaja
Kansliapäällikkö Kirsti Rissanen, oikeusministeriö

Varapuheenjohtaja
Toimitusjohtaja Markus Fogelholm, Suomen Pankkiyhdistys r.y.

Jäsenet
Lainsäädäntöneuvos Ilkka Harju, valtiovarainministeriö
Ylijohtaja Bo Göran Eriksson, kauppa- ja teollisuusministeriö
Toiminnanjohtaja Leena Veikkola, Takuu-Säätiö
Ylijohtaja/kuluttaja-asiamies Erik Mickwitz, kuluttajavirasto
Johtava velkaneuvoja Aulikki Pentikäinen, Espoon kaupunki

Sihteeri
Lainsäädäntöneuvos Marjut Jokela, oikeusministeriö, puh. 1606 67703

5. Taustatietoja
Suomen Pankkiyhdistys r.y., oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö sekä Takuu-Säätiö allekirjoittivat 2.5.2002 vapaaehtoisia velkasovintoja koskeva ohjelma-asiakirjan. Sovintoon ovat liittyneet myös Suomen Perintätoimistojen Liitto ry ja

eräät liittoon kuulumattomat perintätoimistot. Edistääkseen velkasovintojen aikaansaamista osapuolet sopivat myös täytäntöönpanon seuraamiseksi perustettavasta erillisestä seurantaryhmästä. Ohjelma-asiakirjan mukaan edustettuina ovat kaikki edellä mainitut osa-puolet, minkä lisäksi siihen kutsutaan Kuluttajaviraston edustaja. Ohjelma-asiakirjassa sovittiin, että puheenjohtajan seurantatyöryhmälle asettaa oikeusministeriö ja varapuheenjohtajan Suomen Pankkiyhdistys r.y.

6. Aikataulu
Seurantaryhmän määräaika päättyy 31.12.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
Dnro12/41/2002
OM017:00/2002

10.2 MAKSUKYVYTTÖMYYSJÄRJESTELMIEN KEHITTÄMISTARPEIDEN ARVIOIMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Oikeusministeriö on asettanut työryhmän arvioimaan maksukyvyttömyysjärjestelmiemme kehittämistarpeita velkavastuusta vapautumisen ja oman asunnon suojaamisen osalta.

Työryhmän tehtävänä on arvioida muun muassa yksityishenkilön velkajärjestelystä saatujen kokemusten, kansainvälisen kehityksen sekä selvitysten perusteella sitä, onko syytä helpottaa velkavastuusta vapautumista ja millä tavoin maksukyvyttömyysjärjestelmiämme siinä tapauksessa olisi tarkoituksenmukaisinta kehittää. Asiaa on tarkasteltava erityisesti yritysten ja yrittäjien toimintaedellytysten kannalta. Työryhmän on tarkasteltava myös oman asunnon käyttöä vakuutena ja mahdollisuutta suojata asuntoa maksukyvyttömyystilanteessa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Oikeusneuvos Pauliine Koskelon selvitys 30.4.2004 ”Henkilökohtainen velkavastuu ja insolvenssimenettelyt” (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:16).
Työryhmän asettamispäätös 11.8.2004

3. Keskeinen sisältö
Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen yrittäjyyden politiikkaohjelmassa todetaan: ”Kehitetään konkurssi-, yrityssaneeraus- ja muuta maksukyvyttömyyslainsäädäntöä elinkelpoisten yritysten tarpeettomien konkurssien välttämiseksi. Selvitetään mahdollisuus henkilökohtaiseen konkurssiin ja oman asunnon saamiseen ns. suojaosuuden piiriin. Konkurssin tehneiden ja muiden maksuhäiriömerkinnöistä kärsivien yrittäjien edellytyksiä uuden yritystoiminnan aloittamiseen parannetaan luottotietolainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä.”

4. Organisointi
Puheenjohtaja
Lainsäädäntöjohtaja Tiina Astola

Jäsenet
Lainsäädäntöneuvos Liisa Lehtimäki, oikeusministeriö
Neuvotteleva virkamies Jorma Immonen, kauppa- ja teollisuusministeriö
Apulaisjohtaja Timo Niutanen, Verohallitus

Apulaisjohtaja, Juhani Sutinen, Finnvera Oyj
Osastopäällikkö Leena Linnainmaa, Keskuskauppakamari
Johtaja Erkki Kontkanen, Suomen Pankkiyhdistys r.y.
Asianajaja Matti Kunnas, Suomen Asianajajaliitto
Johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät ry
Vahinkovakuutuspäällikkö Hannu Ijäs, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry

Pysyvä asiantuntija
Toimitusjohtaja Risto Pirinen, Kauppapuutarha Pirinen Oy

Työryhmän jäsen Lehtimäki toimii samalla myös työryhmän sihteerinä.

Työryhmä voi kuulla asiantuntijoita.

5. Taustatietoja
Hallitusohjelmaan liittyen oikeusneuvos Pauliine Koskelon oikeusministeriölle laatimassa selvityksessä ”Henkilökohtainen velkavastuu ja insolvenssimenettelyt” tarkastellaan henkilökohtaiseen konkurssiin liittyviä sisällöllisiä peruskysymyksiä sekä tarvetta ja mahdollisuuksia kehittää maksukyvyttömyysjärjestelmiämme. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota kansainväliseen kehitykseen ja erityisesti Yhdysvaltain maksukyvyttömyysjärjestelmiin.

Kauppa- ja teollisuusministeriön tilauksesta on yrittäjyyden politiikkaohjelmaan liittyen Vaasan yliopiston rahoitus- ja sijoitusinstituutissa laadittu henkilökohtaista konkurssia ja oman asunnon suojaosuuden piiriin siirtämistä koskeva haastattelututkimus (KTM Julkaisuja 13/2004). Tutkimuksessa arvioidaan, miten velkavastuusta vapautuminen ns. henkilökohtaisen konkurssin avulla ja omistusasunnon suojaaminen ulosotolta vaikuttaisivat yhtäältä rahoitusmarkkinoilla ja toisaalta halukkuuteen ryhtyä yrittäjäksi

6. Aikataulu
Työryhmän määräaika päättyy 31.12.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
Dnro14/41/2004
OM033:00/2004

10.3 YRITYSSANEERAUSLAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Yrityssaneerausta koskevan lainsäädännön tarkistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi
Valmistelijat
Hämäläinen, Riitta, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7673
Lehtimäki, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7719

5. Taustatietoja
Hanke liittyy osaltaan pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan, johon sisältyvän yrittäjyyden politiikkaohjelman mukaan on tarkoitus kehittää konkurssi-, yrityssaneeraus- ja muuta maksukyvyttömyyslainsäädäntöä elinkelpoisten yritysten tarpeettomien konkurssien välttämiseksi.

6. Aikataulu
Keskustelutilaisuus 22.9.2004 ja siihen liittyvä lausuntokierros 8.10.2004

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 18/41/2004
OM037:00/2004

10.4 ULOSOTTOLAIN KOKONAISUUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät
Ulosottolainsäädäntöä uudistetaan virkatyönä laajoin osittaisuudistuksin. Ulosottolainsäädännön kokonaisuudistuksessa on tarkoitus koota ulosottolakiin tärkeimmät täytäntöönpanoa koskevat säännökset ja yhtenäistää eri saatavalajeja koskeva menettely.

Kokonaisuudistuksen keskeisenä tavoitteena on tuloksellinen, nopea ja edullinen sekä velallisen omatoimista suoritusta tukeva ulosotto. Tehokkuustavoitteeseen pääsemiseksi pyritään löytämään keinot, joissa otetaan huomioon velallisen hyväksyttävä vähimmäistoimeentulo sekä asianosaisten oikeusturva, ihmisoikeudet ja perusoikeudet.

Kokonaisuudistuksen 2. vaihe (L 679-692/2003, HE 216/2001 vp) tuli voimaan 1.3.2004. Uudistuksella vähennetään haittoja, jotka aiheutuvat velalliselle ulosoton pitkäkestoisuudesta. Ulosotossa siirryttiin velalliskohtaiseen asioiden hoitoon, jossa yhden velallisen kaikki ulosottoasiat keskitetään samalle ulosottomiehelle.

Kokonaisuudistuksen 3. vaiheen ehdotus on parhaillaan valmisteltavana. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa vuonna 2005.

Myös kokonaisuudistuksen viimeisen eli 4. vaiheen ehdotuksen valmistelu on alkanut. Tarkoitus on uudistaa paikallisia ulosottoviranomaisia koskevat ulosottolain 1 luvun säännökset. Turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanoa ja veron ulosottoa koskevat säännökset tarkistetaan. Myös vuonna 1996 voimaan tulleisiin muutoksenhakusäännöksiin tehdään muutoksia säännösten toimivuutta koskevan selvityksen pohjalta. Vuonna 1895 säädetty ulosottolaki korvattaisiin uudella lailla.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Ehdotus hallituksen esitykseksi ulosottolain muuttamisesta 24.6.2003, lausuntoja ja selvityksiä 2003:18, oikeusministeriö (3. vaihe)
Lausuntopyyntö 25.6.2003, OM 16/41/2003.
Lausuntotiivistelmä 7.1.2004 (Heidi Lindfors), lausuntoja ja selvityksiä 2004:1, oikeusministeriö

3. Keskeinen sisältö
Kokonaisuudistuksen 3. vaiheen ehdotus sisältää ulosmittausta koskevat säännökset (ulosottolain 4 luku) sekä myynti- ja tilityssäännökset (ulosottolain 5 ja 6 luku).

Ehdotuksessa parannettaisiin pienituloisten velallisten suojaa lieventämällä ulosmittauksen määrää ja laajentamalla vapaakuukausijärjestelmää. Toisaalta suurituloisimpien ulosmittausta tiukennettaisiin. Yritystoiminnan jatkamisen edellytyksiä parannettaisiin mm. elinkeinotuloa koskevien säännösten uudistamisella. Lakiin otettaisiin nykyistä tarkemmat säännökset kuolinpesän osuuden ulosmittauksesta. Yhteisomistussuhde voitaisiin purkaa ulosotossa yhteisomistusesineen myynnillä. Vapaa myynti tulisi huutokaupan vaihtoehdoksi, ja ostajan oikeusasema säänneltäisiin. Lisäksi ulosottolakiin otettaisiin nykyistä laajempi säännös alihintaan myynnin estämiseksi. Tilitystä koskevaan 6 lukuun otettaisiin aiempaa tarkemmat säännökset kertyneiden varojen kohdentamisesta sekä uusi tilityksen keskeytyssäännös.

4. Organisointi
Valmistelijat
Linna, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7718
Leppänen, Tatu, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7678

5. Taustatietoja
Uudistuksen 1. vaihe on tullut voimaan 1.12.1996. Tällöin uudistettiin ulosottoviranomaisia ja muutoksenhakua ulosottoasioissa koskevat säännökset (197/1996), lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annettu laki (619/1996) sekä lakkautettiin ulosotonhaltijalaitos (818/1996).

Lisäksi on toteutettu ulosottomenettelyn tehostamista koskeva uudistus (171/1997), velallisen erottamisetua koskeva uudistus (378/1997), veroulosottolain 9 §:n muutos (793/1998), elatusavun perintää koskeva uudistus (673-677/1998) sekä keinotekoisiin järjestelyihin perustuvaa ulosoton välttämistä koskeva uudistus (481/1999).

Laki sakon täytäntöönpanosta (672/2002) tuli voimaan 1.10.2002.

Uudistuksen 2. vaihe on tullut voimaan 1.3.2004.

6. Aikataulu
Uudistuksen 3. vaiheen hallituksen esitys vuoden 2005 aikana.
4. vaiheen ehdotus lausunnolle vuonna 2005 ja hallituksen esitys vuonna 2006.

7. Taloudelliset vaikutukset
Uudistuksen 3. vaiheella ei ole mainittavia vaikutuksia valtion talouteen.

8. Muut tiedot
OM0560:00/06/01/1998
1770/41/2000
16/41/2003

11. RIKOSOIKEUS

11.1 RIKOSLAIN YLEINEN OSA

11.1.2 RIKOSOIKEUDELLISTA VANHENTUMISTA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Hallituksen esitys rikosoikeudellista vanhentumista koskevien säännösten uudistamiseksi annettiin 18.6.1999. Uusi hallituksen esitys annettiin 27.4.2001. Eduskunta hyväksyi lait vuonna 2003.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
HE 27/1999 vp ja 45/2001 vp
PeVL 27/2001 vp
LaVM 32/2002 vp ja 33/2002 vp
EV 300/2002 vp
EK 47/2002 vp

3. Keskeinen sisältö
Uudistettu lainsäädäntö perustuu keskeisiltä osin nykyisiin lakeihin. Tärkein uudistus on mahdollisuus jatkaa vanhentumisaikaa eräissä tapauksissa.

4. Organisointi
Valmistelija
Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja
Esitys on osa rikoslain kokonaisuudistusta. Esityksessä 45/2001 vp ehdotetut lait perustuvat hallituksen esitykseen 27/1999 vp annettuun eduskunnan vastaukseen 6/2001 vp sisältyviin lakeihin, jotka tasavallan presidentti jätti vahvistamatta ja jotka ovat sen vuoksi palautuneet eduskunnan käsiteltäviksi.

6. Aikataulu
Eduskunta hyväksyi vahvistamatta jätetyt lait (297/2003) ja määräsi ne tuleviksi voimaan 1.1.2006. Samalla eduskunta hylkäsi hallituksen esitykseen 45/2001 vp sisältyneet lakiehdotukset.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
DN:o 2100/04/99
OM0221:00/06/01/1998

11.1.3 EHDOTUS KONFISKAATIOTA KOSKEVAKSI EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI

1. Tavoite ja tehtävät
Puheenjohtajavaltio Tanska on tehnyt ehdotuksen puitepäätöksen tekemiseksi rikoksen tuottaman hyödyn ja rikoksella saadun omaisuuden sekä rikoksentekovälineiden menetetyksi tuomitsemisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
15488/1/02 DROIPEN 91 REV 1
U 38/2002 vp
LaVL 17/2002 vp

3. Keskeinen sisältö
Puitepäätöksen tarkoituksena on tehostaa menetetyksi tuomitsemista (konfiskaatiota) siitä, mitä edellyttävät Euroopan neuvostossa vuonna 1990 tehty rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskeva yleissopimus sekä 26.6.2001 tehty Euroopan unionin neuvoston puitepäätös rahanpesusta, rikoksentekovälineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamisesta, jäljittämisestä, jäädyttämisestä tai takavarikoimisesta ja menetetyksi tuomitsemisesta.

4. Organisointi
Valmistelija
Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Puitepäätöksestä on päästy poliittiseen yhteisymmärrykseen OSA-neuvoston kokouksessa 19.12.2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.1.4 LAPSIIN KOHDISTUVIEN SEKSUAALIRIKOSTEN VANHENTUMINEN JA ERÄÄT MUUT RIKOSLAIN MUUTOKSET

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoitus on laatia ehdotus hallituksen esitykseksi, joka koskee (a) rikosoikeudellista vanhentumista, (b) lapsen omavaltaista huostaanottoa ja (c) toiselle kuuluvan henkilötodistuksen käyttämistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

(a) KK 685/2003 vp
LaVM 32/2002 vp
(b) LA 60/2004 vp
(c) Arviomuistio 3.6.2004

3. Keskeinen sisältö

Lapsiin kohdistuville seksuaalirikoksille asetettaisiin erityinen syyteoikeuden vanhentumisajan alkamisajankohta. Kansainvälisen rikostuomioistuimen toimivaltaan kuuluvat rikokset säädettäisiin kaikissa tapauksissa vanhentumattomiksi. Samalla tehtäisiin rikosoikeudellista vanhentumista koskevaan uuteen lainsäädäntöön eräitä muita, lähinnä teknisiä muutoksia. Lapsen omavaltaista huostaanottoa koskevaan sääntelyyn tehtäisiin muutokset, joita niin sanottujen lapsikaappausten

estäminen edellyttää. Toiselle kuuluvan henkilötodistuksen käyttäminen säädettäisiin kattavasti rangaistavaksi.

4. Organisointi

Valmistelija
Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja

Rikosoikeudellista vanhentumista koskevat muutokset on toteutettava ennen vanhentumista koskevien säännösten kokonaisuudistuksen voimaantuloa.

6. Aikataulu

Määräaika esitysehdotuksen laatimiselle on 15.12.2004.
Rikosoikeudellista vanhentumista koskeva kokonaisuudistus tulee voimaan 1.1.2006.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM Täydennetään viikon aikana

11.2 RIKOSLAIN ERITYINEN OSA

11.2.1 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI RASISMIN JA MUUKALAISVIHAN VASTAISESTA TOIMINNASTA

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on rasismiin ja muukalaisvihaan perustuvia rikoksia koskevien jäsenvaltioiden lakien ja asetusten lähentäminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
KOM(2001) 664 lopullinen
15490/1/02 DROIPEN 92 REV 1
U 7/2002 vp
PeVL 26/2002 vp
LaVL 6/2002 vp

3. Keskeinen sisältö
Puitepäätösluonnos sisältää velvollisuuden säätää rangaistavaksi puitepäätöksessä määritellyt rasismiin ja muukalaisvihaan liittyvät rikokset sekä määritellä rangaistukset ja rangaistusten koventamisperusteet. Oikeushenkilön rangaistusvastuu tulisi ulottaa näihin tekoihin ja oikeushenkilöön kohdistuvista seuraamuksista säädettäisiin puitepäätöksessä. Ehdotuksessa on myös syytetoimien käynnistämistä ja lainkäyttövaltaa koskevat artiklat.

4. Organisointi
Valmistelija:
Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7724

5. Taustatietoja
EU on vuonna 1996 hyväksynyt yhteisen toiminnan (96/443/YOS) rasismin ja muukalaisvihan vastaisesta toiminnasta, jonka puitepäätösehdotus tulisi korvaamaan. Puitepäätös täydentäisi rodusta ja etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen direktiiviä (2000/43/EY).

6. Aikataulu
Komissio teki ehdotuksensa 12 päivänä joulukuuta 2001. Asian käsittely on alkanut 24.1.2002 aineellinen rikosoikeus -työryhmässä. Ehdotusta puitepäätökseksi on käsitelty viimeksi OSA-neuvostossa 27.-28.2.2003 sekä artikla 36 -komiteassa 14.4.2003. Puitepäätösluonnosta ei ole tämän jälkeen käsitelty.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.2 EU:N DIREKTIIVIEHDOTUS YHTEISÖN TALOUDELLISTEN ETUJEN RIKOSOIKEUDELLISESTA SUOJASTA

1. Tavoite ja tehtävät
Komissio on 23.5.2001 tehnyt ehdotuksen direktiiviksi yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojaamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
KOM (2001) 272
U 57/2001 vp
LaVL 18/2001 vp

3. Keskeinen sisältö
EU:n jäsenvaltioiden hallitusten välisessä yhteistyössä on hyväksytty yleissopimus Euroopan taloudellisten etujen suojaamisesta sekä siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Ehdotuksen tarkoituksena on, että direktiiviin sisällytettäisiin jäsenvaltioiden hyväksymiin neljään yleissopimukseen liittyvät kriminalisointivelvoitteet. Direktiivi ei siis sisältäisi uusia kriminalisointivelvoitteita, vaan se siirtäisi jo hyväksyttyjen yleissopimusten aineellista rikosoikeutta koskevan sisällön direktiiviin eli I pilariin.

4. Organisointi
Valmistelija

5. Taustatietoja
Suomi on saattanut kansallisesti voimaan kaikki hallitusten välisessä yhteistyössä jo hyväksytyt yhteisön taloudellisia etuja suojaavat yleissopimukset. Mainituista yleissopimuksista kolme on tullut kansainvälisesti voimaan.

6. Aikataulu
Asian käsittely on kesken.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.3 HALLITUKSEN ESITYS LAHJONNAN TORJUMISTA YKSITYISELLÄ SEKTORILLA KOSKEVAN EU:N PUITEPÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA

1. Tavoite ja tehtävät
Puitepäätöksen tavoitteena on lähentää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä yksityisen sektorin lainsäädännön alalla vahvistamalla vähimmäissäännökset sille, mitä jäsenvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä on pidettävä rangaistavina lahjusrikoksina, sekä niistä määrättäville rangaistuksille. Tavoitteena on panna puitepäätös Suomessa täytäntöön saattamalla voimaan tarvittavat rikoslain muutokset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
U 39/2002 vp
LaVL16/2002 vp
Neuvoston puitepäätös 22.7.2002 (2003/568/YOS). Virallinen lehti no L 192, 31/07/2003 s. 0054-0056

3. Keskeinen sisältö
Puitepäätös sisältää velvollisuuden säätää rangaistavaksi puitepäätöksessä määritellyt lahjuksen antamista ja ottamista yksityisellä sektorilla koskevat rikokset sekä määritellä niiden rangaistukset. Oikeushenkilön rangaistusvastuu tulisi ulottaa näihin tekoihin ja oikeushenkilöön kohdistuvista seuraamuksista säädettäisiin puitepäätöksessä. Puitepäätöksessä on myös lainkäyttövaltaa koskevat artiklat.

4. Organisointi
Valmistelija:
Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh 1606 7724

5. Taustatietoja
Puitepäätös korvaa neuvoston 22.12.1998 hyväksymän yhteisen toiminnan lahjonnasta yksityisellä sektorilla (98/742/YOS, EYVL L 358, 31.12.1998 s. 2).

Laki lahjontaa koskevan Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta on annettu 12.7.2002 (603/2002). Sopimukseen sisältyvät myös yksityisen sektorin lahjontaa koskevat säännökset. Sopimuksen vaatimat rikoslain muutokset tulivat voimaan 1.10.2002 (604/2002). Sopimus tuli voimaan 1.2.2003.

6. Aikataulu
Puitepäätös hyväksyttiin 22.7.2003. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet 22.7.2005 mennessä. Ehdotus hallituksen esitykseksi puitepäätöksen täytäntöönpanemisen edellyttämistä rikoslain muutoksista on tarkoitus valmistua syyskuun loppuun 2004 mennessä. Hallituksen esitys annetaan vuonna 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
78/03/2002

11.2.4 ASERIKOKSET

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on laatia ehdotus aserikoksia koskeviksi säännöksiksi. Ehdotus on laadittava hallituksen esityksen muotoon. Rikoslakiin koottaisiin nykyisin ampuma-aselaissa ja järjestyslaissa olevat aseita koskevat rangaistussäännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Työryhmän asettamispäätös 26.8.2003
Työryhmämietintö Aserikosten siirtäminen rikoslakiin (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:38)
HE 113/2004 vp

3. Keskeinen sisältö
Ampuma-aserikokset jaettaisiin törkeysasteeltaan kolmeen portaaseen, ampuma-aserikokseen, törkeään ampuma-aserikokseen ja lievään ampuma-aserikokseen. Muita aserikoksia olisivat vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkominen, vaarallisen esineen hallussapito ja toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapito. Ampuma-aselakiin jäisivät vielä ampuma-aserikkomusta koskevat rangaistussäännökset. Rangaistussäännöksiin ei esitetä asiallisia muutoksia.

Aserikoksia koskevien säännösten siirtämisestä rikoslakiin aiheutuvat tarpeelliset muutokset tehtäisiin myös ampuma-aselakiin, järjestyslakiin ja rikoslain määrättyihin lukuihin. Lisäksi ampuma-aselakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset poliisin oikeudesta tietyin edellytyksin hävittää ampuma-aselaissa tarkoitetut arvoltaan vähäiset aseen osat, kaasusumuttimet, patruunat tai erityisen vaaralliset ammukset. Vastaava muita aseita koskeva hävittämissäännös jäisi järjestyslakiin.

4. Organisointi
Puheenjohtaja
lainsäädäntöneuvos Ilari Hannula, oikeusministeriö, puh. 1606 7724

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Hallituksen esitys Eduskunnalle aserikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi annettiin 11.6.2004. Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
21/41/2003
OMO20:00/2003

11.2.5 YK:N KANSAINVÄLISEN JÄRJESTÄYTYNEEN RIKOLLISUUDEN VASTAISEN YLEISSOPIMUKSEN ENSIMMÄINEN JA TOINEN LISÄPÖYTÄKIRJA SEKÄ SEKSUAALIPALVELUJEN OSTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Oikeusministeriö asetti 28.11.2002 työryhmän, jonka tehtävänä oli ensimmäisessä vaiheessa laatia ehdotus ihmiskauppaa koskeviksi rangaistussäännöksiksi sekä paritusta koskevan rikosoikeudellisen sääntelyn muutoksiksi. Lisäksi työryhmän oli selvitettävä, onko tarpeen säätää seksuaalipalvelujen ostaminen tai myyminen rangaistavaksi teoksi. Toisessa vaiheessa työryhmän oli valmisteltava laittoman maahantulon järjestämistä ja lapsipornografiaa koskevien sääntelyjen muutokset. Lisäksi työryhmän oli toisessa vaiheessa valmisteltava YK:n kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen yleissopimuksen ensimmäisen ja toisen lisäpöytäkirjan kansallinen täytäntöönpano.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
YK:n kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen yleissopimuksen ensimmäinen ja toinen lisäpöytäkirja
YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta
EU:n neuvoston puitepäätös ihmiskaupan torjunnasta, 2002/629/YOS, EYVL L 203, 1.8.2002, s. 1
EU:n neuvoston direktiivi laittomassa maahantulossa, kauttakulussa ja maassa oleskelussa avustamisen määrittelystä, 2002/90/EY, EYVL L 328, 5.12.2002, s. 17
EU:n neuvoston puitepäätös rikosoikeudellisten puitteiden vahvistamisesta laittomassa maahantulossa, kauttakulussa ja maassa oleskelussa avustamisen ehkäisemistä varten, 2002/946/YOS, EYVL L 328, 5.12.2002, s. 1
EU:n neuvoston puitepäätös lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja lapsipornografian torjumisesta, 2004/68/YOS, EUVL L 13, 20.1.2004, s. 44
Ihmiskauppa, paritus ja prostituutio, oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2003:5
Ihmiskauppa, paritus ja prostituutio, tiivistelmä lausunnoista, oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2004:3
Ihmissalakuljetus, lapsipornografia ja Palermon yleissopimuksen lisäpöytäkirjat, oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2003:13
HE 34/2004 vp

3. Keskeinen sisältö
Paritusta koskevaa rangaistussäännöstä muutettiin muun muassa niin, että prostituution markkinoiminen esimerkiksi yhteystietoja välittävällä tuli rangaistavaksi parituksena. Rikoslain 20 lukuun myös lisättiin törkeää paritusta koskeva rangaistussäännös. Rikoslain 25 lukuun lisättiin ihmiskauppaa ja törkeää ihmiskauppaa koskevat rangaistussäännökset.

4. Organisointi
Valmistelija
lainsäädäntöneuvos Jukka Lindstedt, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja
Jäsenvaltioiden oli toteutettava ihmiskauppaa koskevan puitepäätöksen edellyttämät toimenpiteet ennen 1.8.2004.

6. Aikataulu
Laki rikoslain muuttamisesta on vahvistettu (650/2004) ja se on tullut voimaan 1.8.2004.

Tarkoituksena on, että seksuaalipalvelujen ostamisen kriminalisoimista sekä YK:n kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen yleissopimuksen ensimmäisen ja toisen lisäpöytäkirjan täytäntöönpanoa koskeva hallituksen esitys annetaan vuonna 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
32/41/2002
OM028:00/2002

11.2.6 EHDOTUS IHMISKAUPAN VASTAISEKSI EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEKSI

1. Tavoite ja tehtävät
Syyskuussa 2003 on aloittanut toimintansa Euroopan neuvoston ad hoc -työryhmä (CAHTEH), joka valmistelee ihmiskaupan vastaista yleissopimusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
CAHTEH (2004) INFO 4
Oikeusministeriön lausunto 20.11.2003 23/84/2003

3. Keskeinen sisältö
Yleissopimus sisältäisi määräyksiä keinoista estää ihmiskauppaa, uhrien suojelemisesta, rikosvastuusta, tutkinnasta ja oikeudenkäynnistä, kansainvälisestä yhteistyöstä sekä seurantajärjestelmästä.

4. Organisointi
Valmistelijat
Spolander, Mia, lainsäädäntösihteeri, ulkoasiainministeriö, puh. 1605 5298
Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja
Työryhmän työhön osallistuvat ulkoasiain- ja oikeusministeriö.

6. Aikataulu
Yleissopimuksen on määrä valmistua vuoden 2004 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.7 NAAMIOITUMINEN MIELENOSOITUKSESSA

1. Tavoite ja tehtävät
Hankkeen tavoitteena on valmistella ehdotus naamioituneena esiintymisen kriminalisoimisesta mielenosoituksissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Lakialoite 164/2002 vp
EV 295/2002 vp
KK 267/2003 vp
Ehdotus naamioitumiskiellosta mielenosoituksissa. OM:n lausuntoja ja selvityksiä 2004:4
HE 81/2004 vp

3. Keskeinen sisältö
Lisäksi kokoontumislakiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden yhteydessä ei saisi myöskään pitää hallussa esinettä, jonka on perusteltua aihetta epäillä olevan tarkoitettu kasvojen peittämiseen tunnistamista vaikeuttavalla tavalla.

4. Organisointi
Valmistelija:
Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7724

5. Taustatietoja
Vuoden 2002 valtiopäivillä tehtiin lakialoite naamioitumisen kieltämisestä järjestyslaissa (LA 164/2002 vp, ed. Petri Salo ym.). Eduskunta on järjestyslain ja edellä mainitun lakialoitteen käsittelyn yhteydessä hyväksynyt lausuman (EV 295/2002 vp), jonka mukaan hallituksen edellytetään erikseen valmistelevan lakiehdotuksen koskien ”rangaistuksen uhalla sen kieltämistä, että naamioituneena mielenosoituksessa taikka muulla tavalla naamioituneena esiintymällä voidaan yleistä järjestystä häiritä tai turvallisuutta vaarantaa.

6. Aikataulu
Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rikoslain 17 luvun, kokoontumislain ja järjestyksenvalvojista annetun lain 8 §:n muuttamisesta annettiin 7.5.2004. Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

7. Taloudelliset vaikutukset
Hankkeella ei ole sanottavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot
OM030:00/2003
OM 21/42/2003

11.2.8 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI IHMISEN ELINTEN JA KUDOSTEN LAITTOMAN KAUPAN EHKÄISYSTÄ JA TORJUNNASTA

1. Tavoite ja tehtävät
Kreikan tasavallan 13.2.2003 tekemän aloitteen tarkoituksena on saada unionin alueella rangaistavaksi järjestäytyneen rikollisuuden muodossa tapahtuva ihmisen elinten ja kudosten kauppa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
10611/03 DROIPEN 39
U 7/2003 vp
LaVL 4/2003 vp
StVL 1/2003 vp

3. Keskeinen sisältö
Puitepäätösehdotuksen mukaan rangaistavuuden piiriin kuuluisi laaja joukko ihmisen elinten ja kudosten kauppaan liittyviä tekoja. Törkeimmissä teoissa vankeuden rangaistusmaksimin tulisi olla vähintään 5 – 10 vuotta. Myös oikeushenkilö joutuisi vastuuseen sen toiminnan yhteydessä tapahtuneesta laittomasta kaupasta. Ehdotuksen mukaan jäsenvaltion lainkäyttövalta olisi hyvin laaja, esimerkiksi kaksoisrangaistavuutta ei voitaisi edellyttää Suomen ulkopuolella tehdyissä rikoksissa. Puitepäätöksen hyväksyminen edellyttäisi huomattavia muutoksia Suomen rikoslainsäädäntöön. Puitepäätöksessä tarkoitetuista teoista olisi säädettävä erilliset rangaistussäännökset. Myös rikoslain 1 luvun muuttaminen saattaa tulla kysymykseen lainkäyttövaltaan liittyvien kysymysten vuoksi.

4. Organisointi
Valmistelijat
Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725
Kanerva, Janne, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7723

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Puitepäätösehdotuksen käsittely aloitettiin neuvoston alaisessa aineellinen rikosoikeus – työryhmässä 4.3.2003. Koska useiden maiden valtuuskunnat ovat epäilleet puitepäätöksen tarpeellisuutta ja muutenkin kohdistaneet arvostelua puitepäätösluonnoksen sisältöön, asiaa ei ole käsitelty unionin toimielimissä toukokuun 2003 jälkeen. Puitepäätöksen tarpeellisuuden selvittämistä jatketaan.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.9 SIKIÖN, ALKION JA PERIMÄN RIKOSOIKEUDELLINEN SUOJA

1. Tavoite ja tehtävät
Rikoslakiprojektin johtoryhmä asetti kesällä 1998 rikoslain kokonaisuudistukseen liittyen työryhmän valmistelemaan ehdotusta sikiön, alkion ja perimän rikosoikeudellista suojaa koskeviksi säännöksiksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö
Tarkoituksena on rangaistussäännöksin vahvistaa erityislainsäädännön mukaan määräytyvää sikiön, alkion ja perimän suojaa. Rikoslaissa säädettäisiin rangaistus alkiotutkimusta ja muuta lääketieteellistä tutkimusta sekä hedelmöityshoitoa koskevien säännösten rikkomisesta. Luvussa säädettäisiin myös rangaistus luvattomasta raskauden keskeytyksestä.

4. Organisointi

5. Taustatietoja
Hanke on osa rikoslain kokonaisuudistusta. Se perustuu rikoslakiprojektin johtoryhmän luonnokseen sikiön, alkion ja perimän suojan loukkaamista koskeviksi säännöksiksi vuodelta 1989. Hanke liittyy 1.11.1999 voimaan tulleeseen lääketieteellisestä tutkimuksesta annettuun lakiin (488/1999) sekä peruutettuun hallituksen esitykseen sukusolujen ja alkioiden käyttöä hedelmöityshoidossa koskevaksi lainsäädännöksi.

6. Aikataulu
Työryhmän työ käynnistyi syksyllä 1998. Valmistelu on kuitenkin ollut toistaiseksi keskeytyksissä, koska rangaistussäännöksiin liittyvät asiasisältöistä lainsäädäntöä koskevat hallituksen esitykset ovat vielä osittain valmisteilla.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.10 PAHOINPITELYN TOIMENPITEISTÄ LUOPUMISTA KOSKEVAN SÄÄNNÖKSEN KUMOAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Rikoslain 21 luvun 17 § ehdotetaan kumottavaksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Oikeusministeriön lausunto eduskunnan lakivaliokunnalle 3.4.2002
Toimeksianto 12.2.2003
HE 144/2003 vp

3. Keskeinen sisältö
Rikoslain 21 luvun 17 § sisältää pahoinpitelyjä koskevan erityisen toimenpiteistä luopumissäännöksen, jonka mukaan virallisella syyttäjällä on oikeus jättää syyte nostamatta, jos pahoinpitelyssä rikoksen asianomistaja omasta vakaata tahdostaan pyytää, ettei syytettä nostettaisi.

Säännöksen kumoaminen tarkoittaisi sitä, että syyte nostettaisiin erityisesti läheisten henkilöiden välillä tapahtuneista pahoinpitelyistä nykyistä useammin. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain mukaiset yleiset syyttämättäjättämisperusteet säilyisivät ennallaan.

4. Organisointi
Valmistelija
Asko Välimaa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja
Säännöksen kumoaminen sisältyy pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan.

6. Aikataulu
Laki (712/2004) vahvistettiin 30.7.2004 ja se tulee voimaan 1.10.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.11 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI RIKOSOIKEUDELLISESTA SUOJASTA PETOLLISIA JA VILPILLISIÄ MENETTELYJÄ VASTAAN JULKISISSA TARJOUSKILPAILUISSA YHTEISMARKKINOILLA (TARJOUSPETOS)

1. Tavoite ja tehtävät
Puitepäätösehdotuksen tarkoituksena on tehostaa rikosoikeudellista suojaa petoksellista tai vilpillistä menettelyä vastaan julkisissa tarjouskilpailuissa yhteismarkkinoilla.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
6920/00 DROIPEN 9

3. Keskeinen sisältö
Puitepäätös koskee yrityksiä, jotka keskinäisten, lainvastaisten sopimusten avulla yrittävät voittaa julkisia hankintoja koskevia tarjouskilpailuja sisämarkkinoilla. Ehdotetun tunnusmerkistön mukaan julkisia hankintoja koskevaan tarjouskilpailuun osallistuvat yrittäjät tekevät keskenään laittoman sopimuksen. Tämän jälkeen rikoksentekijä tekee laittoman sopimuksen mukaisen tarjouksen sitä pyytäneelle julkiselle laitokselle. Julkisen laitoksen edustaja lahjotaan hyväksymään tehty tarjous, tai hänet taivutetaan tekemään muuta yhteistyötä tarjouksen tekijän kanssa taikka hänet taivutetaan vaikenemaan siitä, että tarjouksen tekijät ovat tehneet keskenään laittoman sopimuksen. Oikeushenkilön rangaistusvastuu tulisi ulottaa koskemaan edellä kuvattuja tekoja.

4. Organisointi
Valmistelija

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Aloitteen käsittely aloitettiin neuvoston alaisessa aineellisen rikosoikeuden työryhmässä keväällä 1999. Käsittely on ollut keskeytyneenä tämän jälkeen.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.12 YHTEISÖPETOSSOPIMUKSEN TOINEN PÖYTÄKIRJA

1. Tavoite ja tehtävät
Tarkoituksena on saattaa voimaan vuonna 1997 hyväksytyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Toinen pöytäkirja EYVL C 221, 19.6.1997
HE 191/2002 vp
EV 184/2002 vp, 1191/2002

3. Keskeinen sisältö
Tasavallan presidentti on 20.12.2002 hyväksynyt pöytäkirjan ja vahvistanut lain pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (1191/2002). Lain voimaantulosta säädetään myöhemmin tasavallan presidentin asetuksella. Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan samanaikaisesti pöytäkirjan kanssa.

4. Organisointi
Valmistelija
Innanen Tanja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, (virkavapaa)

5. Taustatietoja
Pöytäkirja liittyy osana EU:n hankkeisiin, joiden tarkoituksena on suojella EY:n taloudellisia etuja. Suomi on jo liittynyt vuonna 1995 tehtyyn yhteisöpetossopimukseen ja sen ensimmäiseen pöytäkirjaan, joka koskee EY:n taloudellisiin etuihin kohdistuviin rikoksiin liittyvää lahjonnan torjuntaa.

6. Aikataulu
Pöytäkirjan edellyttämät muutokset rikoslakiin sisältyivät rikoslain eräiden talousrikossäännösten muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen (HE 53/2002 vp). Esityksessä ehdotettiin mm. oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottamista EY:n taloudellisiin etuihin kohdistuviin veropetoksiin ja rahanpesun yrityksen sekä salahankkeen törkeän rahanpesun tekemiseksi säätämistä rangaistavaksi. Lait (61 /2003) tulivat voimaan 1.4.2003.

Pöytäkirja tulee voimaan 90 päivän kuluttua siitä kun viimeinen jäsenvaltio, joka oli EU:n jäsen tehtäessä pöytäkirjaa on ilmoittanut pöytäkirjan hyväksymisestä. 12.8.2004 puuttui 3 ilmoitusta. Edellyttää voimaantuloasetusta.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM0292:00/06/01/1998

11.2.13 RIKOKSEN TUOTTAMAN HYÖDYN RAHANPESUA, ETSINTÄÄ, TAKAVARIKKOA JA MENETETYKSI TUOMITSEMISTA KOSKEVAN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on muuttaa ja täydentää Euroopan neuvoston vuoden 1990 yleissopimusta erityisesti rahanpesun ennaltaehkäisemiseen ja terrorismin rahoittamiseen liittyvillä artikloilla. Yleissopimus on tullut voimaan Suomessa 1 päivänä heinäkuuta 1994 (SopS 53/1994).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

PC-R-M (03) 1
PC-RM(2003)2
PC-RM(2003)MISC 1
PC-RM(2004)3
PC-RM (2004)1 Rev. 4

3. Keskeinen sisältö

Kansainvälistä yhteistyötä ja oikeusapua pyritään kehittämään erityisesti kansallisten toimintayksikköjen (FIU eli Financial Intelligence Unit) asemaa painottamalla ja maksuliikennetapahtumien valvontaa tehostamalla. Rahanpesuun kuuluvien tekojen alaa ehdotetaan laajennettavaksi sekä tekomuotojen lisäämisen että oikeushenkilön vastuun mukaan ottamisen kautta. Yleissopimusta ehdotetaan sovellettavaksi myös terrorismin rahoittamiseen. Siihen tulisi uusi luku sopimuksen noudattamisen valvontajärjestelmästä.

4. Organisointi

Valmistelija erityisasiantuntija Janne Kanerva, oikeusministeriö, puhelin 1606 7723

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen muuttamiseen ja täydentämiseen liittyviä kysymyksiä on harkittu ja selvitetty työryhmässä (PC-S-ML), jonka loppuraportti (PC-R-M (03) 1) on valmistunut keväällä 2002. Artikloita koskevat ehdotukset perustuvat pitkälti jo olemassa oleviin kansainvälisiin velvoitteisiin ja suosituksiin.

6. Aikataulu

Yleissopimuksen muuttamista käsitellään Euroopan neuvoston työryhmässä, jonka määräaika päättyy vuoden 2004 lopussa. Todennäköisesti määräaikaa joudutaan jatkamaan seuraavan vuoden puolelle.

7. Taloudelliset vaikutukset

Ainakaan käsittelyn tässä vaiheessa ei ole havaittavissa taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

11.2.14 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI TIETOJÄRJESTELMIIN KOHDISTUVISTA HYÖKKÄYKSISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät
Puitepäätöksen tarkoituksena on lähentää tietojärjestelmiin kohdistuviin vakaviin hyökkäyksiin sovellettavia rikosoikeudellisia säännöksiä erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin osalta sekä tehostaa oikeudellista ja poliisiyhteistyötä tällaisin hyökkäyksiin liittyvien rikosten tutkinnassa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Komission ehdotus KOM (2002) 173
U 37/2002 vp
LaVL 15/2002 vp

3. Keskeinen sisältö
Rangaistavia olisivat tahallinen tietojärjestelmään tunkeutuminen ja tietojärjestelmän häirintä tai tällaisen teon tahallinen yritys. Myös osallisuus, yllytys tai avunanto olisi säädettävä rangaistavaksi sekä ulotettava oikeushenkilön rangaistusvastuu näihin rikoksiin. Puitepäätöksessä on myös seuraamusten ankaruutta koskevia velvoitteita. Puitepäätökseen sisältyy myös lainkäyttövaltaa koskeva artikla.

4. Organisointi
Valmistelija
31.8.2004 saakka Jarmo Hirvonen, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö. puh. 1606 7704

5. Taustatietoja
Euroopan neuvosto on hyväksynyt ja avannut allekirjoituksille marraskuussa 2001 tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen (ETS nro 185). Sopimuksen on allekirjoittanut tähän mennessä 33 valtiota Suomi mukaan lukien. Yleissopimus vastaa pääosin puitepäätöksen sisältöä.

6. Aikataulu
Ehdotuksesta saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys OSA-neuvoston kokouksessa helmikuussa 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.15 HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE EUROOPAN NEUVOSTON TIETOVERKKORIKOLLISUUTTA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN HYVÄKSYMISESTÄ SEKÄ RIKOSLAIN, PAKKOKEINOLAIN, ESITUTKINTALAIN JA KANSAINVÄLISESTÄ OIKEUSAVUSTA RIKOSASIOISSA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät
Sopimuksella ja sen kansallisella voimaansaattamisella pyritään yhteiskunnan suojelemiseen tietoverkkorikollisuudelta, yhtenäistämällä sitä koskevia rangaistussäännöksiä ja tehostamalla kansainvälistä oikeudellista yhteistyötä. Samassa yhteydessä tarkastellaan erityisesti esitutkinta- ja

pakkokeinolainsäädännön muutostarpeita laajemminkin erityisesti ottaen huomioon lakien toimivuus informaatioteknisessä ympäristössä. Tehtävänä on valmistella ehdotus Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen voimaansaattamiseksi tarvittavasta lainsäädännöstä ja mahdollisista muista lakimuutoksista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskeva yleissopimus 23.11.2001 (ETS nro 185)
Työryhmän asettamispäätös 10.12.2002 (37/41/2002)
Työryhmän mietintö 3.6.2003 (2003:6)

3. Keskeinen sisältö
Sopimus sisältää säännöksiä tietotekniikkaan kohdistuvista rikoksista kuten tietomurrosta, viestintäsalaisuuden loukkaamisesta, datan vahingoittamisesta, tietojärjestelmän häirinnästä ja laitteiden ja ohjelmien väärinkäytöstä. Tietotekniikkaa hyväksikäyttäen tehtyjen rikosten osalta sopimuksessa on säännöksiä väärennöksestä, petoksesta, lapsipornografiasta ja tekijän- sekä teollisoikeuksien loukkauksesta. Sopimuksessa käsitellään avunantoa, yllytystä, yritystä sekä yhteisövastuuta liittyen tietoverkkorikollisuuteen. Sopimuksessa on säännöksiä rikosten johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja pakkokeinojen käyttöä koskevasta kansainvälisestä oikeusavusta. Pakkokeinojen osalta sopimuksessa on lisäksi erityiset säännökset dataan kohdistuvista pakkokeinoista. Suomen lainsäädäntö vastaa keskeisiltä osiltaan sopimuksen vaatimuksia. Joitakin muutoksia joudutaan sopimuksen voimaansaattamisen yhteydessä kuitenkin tekemään. Erityisesti laitteiden ja ohjelmien väärinkäyttöä, rikokseen osallisuutta sekä dataan kohdistuvia pakkokeinoja koskevat sopimuksen säännökset edellyttävät kansallisen lainsäädännön muuttamista.

4. Organisointi
Valmistelija
31.8.2004 saakka Jarmo Hirvonen, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7704

5. Taustatietoja
Euroopan neuvosto on hyväksynyt ja avannut allekirjoituksille marraskuussa 2001 tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 23 marraskuuta 2001. Sopimus tulee voimaan, kun viisi valtiota, joista vähintään kolme on Euroopan neuvoston jäseniä, on ratifioinut sopimuksen.

6. Aikataulu
Työryhmän ehdotus hallituksen esitykseksi on lähetetty lausunnolle 25.6.2003.
Lausuntopyynnön määräaika on päättynyt 30.9.2003
Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vuonna 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset
Hankkeella ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot
OM 029:00/2002
37/41/2002

11.2.16 YMPÄRISTÖN SUOJELUA RIKOSOIKEUDELLISIN KEINOIN KOSKEVAN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMINEN JA EU:N YMPÄRISTÖRIKOSPUITEPÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät
Oikeusministeriö asetti 3.12.2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia eduskunnalle ehdotus yleissopimuksen hyväksymiseksi ja suostumuksen antamiseksi eräiden sopimukseen perustuvien varaumien tekemiseen sekä Euroopan unionin ympäristörikospuitepäätöksen täytäntöönpanemiseksi.

Työryhmän oli selvitettävä, edellyttivätkö yleissopimuksen voimaansaattaminen ja puitepäätöksen kansallinen täytäntöönpano voimassa olevan lainsäädännön muuttamista. Työryhmän teki 19.3.2004 antamassaan mietinnössä ehdotukset tarpeellisiksi muutoksiksi rikoslakiin ja muihin lakeihin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Strasbourgissa 4.11.1998 allekirjoitettu Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin
EU:n neuvoston puitepäätös ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin (EYVL L 29, 5.2.2003, s. 29).
U 16/1999 vp
LaVL 4/1999 vp
LaVL 4/2001 vp
LaVL 14/2001 vp

3. Keskeinen sisältö
Yleissopimuksen ja puitepäätöksen tarkoituksena on tehostaa ympäristönsuojelua velvoittamalla jäsenvaltiot harmonisoidaan rikostunnusmerkistöjä, rikosoikeudellisia seuraamuksia ja oikeushenkilöiden rangaistusvastuuta koskevia säännöksiä.

4. Organisointi
Valmistelija:
31.8.2004 saakka Jarmo Hirvonen, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7704

5. Taustatietoja
Koska yleissopimuksen yleinen hyväksyminen EU:n jäsenmaiden piirissä ei näyttänyt todennäköiseltä, Tanska teki helmikuussa 1999 ehdotuksen yhteisiksi toimiksi vakavan ympäristörikollisuuden torjumiseksi. Ehdotuksessa pääosin toistettiin yleissopimukseen sisältyvät määräykset. EU:sta tehdyn sopimuksen tullessa voimaan ehdotus muutettiin sisällöltään jonkin verran muokattuna puitepäätösehdotukseksi.

Yleissopimus ei ole tullut kansainvälisesti voimaan. Ainoastaan Viro on ratifioinut sen.

6. Aikataulu
Työryhmän ehdotus hallituksen esitykseksi lähetettiin lausunnolle 24.3.2004. Lausuntopyynnön määräaika päättyi 30.4.2004. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2004. Puitepäätös on pantava täytäntöön viimeistään 27.1.2005

7. Taloudelliset vaikutukset
Hankkeella ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot
30/41/2003
OM034:00/2003

11.2.17 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI ALUSTEN AIHEUTTAMAN YMPÄRISTÖN PILAANTUMISEN EHKÄISEMISTÄ KOSKEVAN RIKOSOIKEUDELLISEN KEHYKSEN VAHVISTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät
Puitepäätösehdotuksen tavoitteena on pyrkiä lähentämään alusten aiheuttamaa pilaantumista koskevia jäsenvaltioiden lakeja ja asetuksia ja helpottaa ja kannustaa jäsenvaltioiden yhteistyötä näiden rikosten torjumiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
KOM(2003) 227 lopullinen
U 20/2003 vp
LaVL 6/2003 vp
YmVL 12/2003 vp
LiVL 10/2003 vp

3. Keskeinen sisältö
Ehdotus liittyy Euroopan yhteisöjen komission 5.3.2003 tekemään ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja pilaamisrikoksista määrättävistä seuraamuksista, myös rikosoikeudellisista seuraamuksista, KOM(2003) 92 lopullinen. Puitepäätösehdotuksen on tarkoitus täydentää direktiiviehdotusta säätämällä luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille määrättävien enimmäisrangaistusten vähimmäistasosta, sakkorangaistuksista, lainkäyttövallasta, yhteisistä tutkintaryhmistä ja tiedonvaihdosta.

4. Organisointi
Valmistelija
31.8.2004 saakka Jarmo Hirvonen, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7704

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Puitepäätösehdotuksen käsittely on aloitettu neuvoston aineellisen rikosoikeuden työryhmässä heinäkuussa 2003 ja käsittely on kesken.

Direktiiviehdotuksessa saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys neuvoston kokouksessa 14.6.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.18 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI LAITTOMAN HUUMAUSAINEKAUPAN RIKOSTUNNUSMERKISTÖJEN JA SEURAAMUSTEN VÄHIMMÄISSÄÄNNÖKSISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on laittoman huumausainekaupan torjunta hyväksymällä laittomalle huumausainekaupalle yhteiset rikostunnusmerkistöt sekä yhdenmukaistamalla seuraamuksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
10372/01 DROIPEN 60
10321/02 DROIPEN 42
U 58/2001 vp, jatkokirjelmä 27.5.2002
LaVL 22/2001 vp
15102/2/03 DROIPEN 84 CORDROGUE 100 REV 2

3. Keskeinen sisältö
Puitepäätösluonnos sisältää huumausaineiden ja lähtöaineiden määritelmäsäännöksen sekä rikoksen tunnusmerkistösäännöksen. Rikoksen tunnusmerkistö pohjautuisi YK:n vuoden 1988 huumausaineyleissopimukseen hieman soveltamisalaltaan laajennettuna. Myös yllytys, osallisuus ja yritys näihin rikoksiin olisi säädettävä rangaistaviksi. Puitepäätöksessä säädettäisiin myös enimmäisrangaistusten vähimmäistasosta. Oikeushenkilön vastuu olisi ulotettava huumausainekauppaan ja puitepäätöksessä säädettäisiin oikeushenkilölle määrättävistä seuraamuksista. Puitepäätösluonnoksessa on myös lainkäyttövaltaa sekä oikeudellista yhteistyötä koskevat artiklat.

4. Organisointi
Valmistelija
Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö (virkavapaana 1.1.2005 asti)

5. Taustatietoja
Lainsäädäntötoimien tarve huumausaineiden laittoman kaupan torjumiseksi on todettu Wienin toimintasuunnitelmassa (EYVL C 19, 23.1.1999), joka käsittelee Amsterdamin sopimuksen vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamista koskevien määräysten täytäntöön panemista, Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmissä, Euroopan unionin huumausainestrategiassa (2000 - 2004) sekä huumausaineiden torjuntaa koskevassa Euroopan unionin toimintasuunnitelmassa (2000 - 2004).

6. Aikataulu
Puitepäätöksestä saavutettiin 27.11.2003 poliittinen yhteisymmärrys oikeus- ja sisäasiainneuvostossa, mutta siitä päätettiin vielä hankkia uusi Euroopan parlamentin lausunto.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.19 ALKOHOLIRIKOKSIA KOSKEVIEN SÄÄNNÖKSIEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on uudistaa ja tarkistaa vuoden 1968 alkoholilain alkoholirikoksia koskevat säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Alkoholirikokset. Työryhmän mietintö 26.10.2001. Oikeusministeriö.

3. Keskeinen sisältö
Alkoholirikoksia koskevat säännökset uudistetaan rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttujen periaatteiden mukaisesti ja keskeiset säännökset siirretään rikoslakiin. Myös alkoholirikoksiin liittyvät menettämisseuraamuksia koskevat säännökset uudistetaan.

4. Organisointi
Valmistelijat
Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö (virkavapaa 1.1.2005 asti)
Jan Törnqvist, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö. puh. 1606 7700

5. Taustatietoja
Alkoholirikoksia koskevien rangaistussäännösten uudistaminen liittyy rikoslain kokonaisuudistukseen.

Alkoholilakia (1143/1994) uudistettaessa alkoholia koskevien rangaistussäännösten uudistaminen lykättiin tehtäväksi myöhemmin rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Tuolloin voimassa ollut alkoholilaki (459/1968) kumottiin lukuun ottamatta lain 9 lukua sekä 104 ja 105 §:ää, jotka sisältävät alkoholirikosten sääntelyn.

6. Aikataulu
Työryhmän mietinnöstä pyydettiin lausunnot 31.12.2001 mennessä. Hallituksen esitys 13/2004 vp annettiin 27.2.2004. Käsittely on eduskunnassa kesken.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM359:00/06/01/2000

12. SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ

12.1 VANKEUSRANGAISTUSTA JA TUTKINTAVANKEUTTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Valtioneuvosto asetti 23.9.1999 komitean valmistelemaan ehdotusta vankeusrangaistuksia ja niiden täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön uudistamista. Hanke liittyy pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen hallitusohjelmaan. Tavoitteena on uudistaa vankeusrangaistusta, sen täytäntöönpanoa sekä tutkintavankeutta koskevat säännökset.

Komitean tehtävänä oli valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus uudeksi rangaistuksen täytäntöönpanoa ja tutkintavankeutta koskevaksi lainsäädännöksi. Komitean tulee lisäksi selvittää suuntaviivat alemmantasoisen normiston kehittämiseksi. Komitean tulee myös tehdä arvio ehdotettujen muutosten vaikutuksesta vankien kokonaismäärään.

Komitean toimeksiantoa täydennettiin 22.6.2000 siten, että komitean tuli 31.10.2000 mennessä laatia välimietintö vankien muutoksenhakuoikeudesta kurinpitoasioissa. Komitea valmisteli hallituksen esityksen laiksi rangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Komitea luovutti mietintönsä oikeusministeriölle 30.10.2000.

Oikeusministeriö asetti 28.3.2003 työryhmän rikoslakia koskevien pykäläehdotusten jatkovalmistelua varten. Työryhmän määräaikaa pidennettiin 9.5.2002. Oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto asetti 5.9.2002 työryhmän (vankeuslakitiimi) vankeuslakia ja tutkintavankeuslakia koskevien pykäläehdotusten ja niihin liittyvien asetusten jatkovalmistelua varten.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Komitean asettamispäätös 23.9.1999
Komitean toimeksiannon täydentäminen 22.6.2000
Komitean määräajan jatkaminen 30.1.2001
Komitean välimietintö, Vankien muutoksenhakuoikeus, 30.10.2000
Vankeusrangaistuskomitean mietintö 15.6.2001 (KM 2001:6)
Tiivistelmä rikoslain 2 c luvusta annetuista lausunnoista 13.12.2001
Yhteenveto vankeuslaista ja tutkintavankeuslaista annetuista lausunnoista 15.1.2002
Työryhmän asettaminen 28.3.2002
Työryhmän määräajan pidentäminen 9.5.2002
Vankeuslakitiimin asettaminen 5.9.2002
Vankeuslakitiimin määräajan pidentäminen 15.1.2004

3. Keskeinen sisältö
Komitea on valmistellut hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen uudeksi vankeuslaiksi, tutkintavankeuslaiksi sekä uusiksi säännöksiksi ehdonalaisesta vapautumisesta. Keskeisimpiä muutosehdotuksia ovat vankeinhoidon tavoitteiden määritteleminen, toimivaltuuksia koskevan lainsäädännön uudistaminen, sijoittajayksiköiden toiminnan säätely, poistumislupajärjestelmän uudistaminen, rangaistusajan laskemisen uudistaminen, laitosten turvallisuusluokituksen vahvistaminen ja vankien sijoittamista ja siirtoa koskevan menettelyn uudistaminen. Keskeinen ehdotus on myös kaikille vangeille laadittava rangaistusajan suunnitelma, johon vangin sijoittaminen, toiminta rangaistusaikana, siirrot, poistumisluvat ja ehdonalainen vapaus perustuisivat. Vankien muutoksenhakuoikeutta ehdotetaan laajennettavaksi.

Komitea ehdottaa, että poliisin ylläpitämien tutkintavankien säilytystilojen hyväksyminen siirretään sisäasiainministeriölle oikeusministeriöltä ja että poliisivankilassa säilyttämiselle säädettäisiin enimmäisaika. Tuomioistuin päättäisi sijoittamisesta ja tutkintavangille määrättävistä yhteydenpitorajoituksista esitutkinnan aikana. Uutta olisi, että myös tutkintavangille voitaisiin määrätä kurinpitorangaistus.

Ehdonalaisen vapauttamisen pääsääntöjä ei ehdoteta muutettavaksi. Ensikertainen vanki vapautuisi ehdonalaiseen vapauteen suoritettuaan puolet ja tätä useampikertainen kaksikolmasosaa rangaistuksestaan. Kaikki rikoksensa alle 21-vuotiaana tehneet vapautettaisiin heidän suoritettuaan puolet rangaistuksestaan.

Komitea ehdottaa, että vanki voitaisiin sijoittaa vankilan ulkopuolelle valvottuun koevapauteen enintään kuusi kuukautta ennen ehdonalaista vapauttamista. Valvottuun koevapauteen sijoittaminen edellyttäisi, että sijoitus perustuu rangaistusajan suunnitelmaan, vanki sitoutuu päihteettömyyteen ja noudattamaan hänelle annettuja ehtoja.

Nykyinen pakkolaitosjärjestelmä ehdotetaan muutettavaksi koko rangaistusajan suorittamiseksi. Myös elinkautisvankien vapautumista koskevaan säätelyyn ehdotetaan muutoksia. Ehdonalaisen vapauden mahdollisuus tulisi harkittavaksi, kun rangaistuksesta on suoritettu kaksitoista vuotta. Ehdonalaiseen vapauteen päästämisestä päättäisi korkein oikeus. Armahtamista koskeviin säännöksiin komitea ei ehdoteta muutoksia.

4. Organisointi
Valmistelijat
Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7892
Pajuoja, Jussi, hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7819

5. Taustatietoja
Vankeusrangaistusten täytäntöönpanoa koskevaa lainsäädäntöä on muutettu osittaisuudistuksin useaan otteeseen. Lainsäädännössä ja vankiluvun rakenteessa tapahtuneiden muutosten johdosta on tullut tarpeelliseksi uudistaa vankeusrangaistusten täytäntöönpanoa ja tutkintavankeutta koskeva lainsäädäntö kokonaisuudessaan. Oikeusministeriön rikoslakiprojekti laati ehdotuksen vankeutta ja ehdonalaista vapautta koskevan lainsäädännön uudistamisesta (3/1994), joka oli lausunnolla. Tältä pohjalta oikeusministeriössä laadittiin esitysehdotus. Esitystä ei kuitenkaan ehditty antaa keväällä 1999 työnsä päättäneelle eduskunnalle. Rikoslakiprojektin ehdotus ja sen jatkovalmistelu ovat komitean työn lähtökohta.

6. Aikataulu
Komitea luovutti mietintönsä 20.6.2001. Komitean mietintö oli lausuntokierroksella ja sen määräaika oli 3.10.2001. Työryhmän määräaika oli 31.1.2003. Vankeuslakitiimin määräaika on 30.4.2003. Hallituksen esitystä jatkovalmistellaan oikeusministeriössä. Hallituksen esitykset on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 0494:00/06/06/1999
OM 1/69/2002
OM 3/69/2002

12.2 VANKILAAN TOIMITTAMISTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Hankkeen tavoitteena on selvittää, miten järjestelmää, jossa vankeuteen tuomitut toimitetaan vankilaan ja siihen sisältyvää päätöksentekoa täytäntöönpanon lykkäämisessä voitaisiin kehittää. Lisäksi työryhmän tulee selvittää vapaudessa suoritettavien rangaistusten täytäntöönpanon kehittämistarvetta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Oikeusministerin tekemä työryhmän asettamispäätös 10.1.2002
Työryhmän mietintö 11.6.2002

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi
Työryhmän kokoonpano:
Jarmo Littunen, apulaisosastopäällikkö, oikeusministeriö, puheenjohtaja
Tuula Asikainen, kriminaalihuoltojohtaja, kriminaalihuoltolaitos
Jukka Mäkelä, komisario, Helsingin poliisilaitos
Timo Heikkinen, ulosottojohtaja, oikeushallinto-osasto
Ari-Pekka Koivisto, kihlakunnansyyttäjä, Vantaan kihlakunnanvirasto
Paavo Siltanen, oikeudellisen yksikön johtaja, rikosseuraamusvirasto
Juhani Toukola, kihlakunnanvouti, Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto
Anne Hartoneva, hallitussihteeri, oikeusministeriö, sihteeri, puh. 1606 7578

5. Taustatietoja
Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvussa on vankeusrangaistuksen suorittamisen aloittamiseen liittyvät säännökset. Vankeusrangaistuskomitea on mietinnössään (komiteanmietintö 2001:2) ehdottanut uudistettaviksi näitä säännöksiä.

6. Aikataulu
Työryhmän määräaika päättyi 31.5.2002.
Työryhmän mietintö on ollut lausuntokierroksella.
Säädösmuutokset ovat olleet valmisteltavina kriminaalipoliittisella osastolla. Täytäntöönpanon lykkäämistä koskevat säännökset sisältyvät syksyllä 2004 eduskunnalle annettavaan vankeuslakipakettiin.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 005:00/2002

12.3 VANGINKULJETUSTA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

1. Tavoite ja tehtävät
Hankkeen tehtävänä on
1. selvittää poliisin ja vankilaviranomaisten työnjakoa vanginkuljetuksessa sekä vanginkuljetuksen toimivuutta, kustannuksia ja henkilöresurssien käyttöä kummankin hallinnonalan osalta;
2. selvittää mahdollisuudet työnjaon tarkistamiseen sekä kuljetusten ja käräjävartioinnin järjestämiseen ostopalveluina ottaen huomioon vankien perusoikeudet sekä perustuslain säännökset viranomaistoiminnan hoitamisesta;
3. selvittää mahdollisuudet oikeuden istuntojen järjestämiseen rangaistuslaitoksissa, teknisten yhteyksien ja välineiden käyttämiseen vangin henkilökohtaisen läsnäolon korvaamiseksi oikeuden istunnossa sekä tuomioistuinten mahdollisuudet osallistua käräjävartioinnin tarkoituksenmukaiseen hoitamiseen;

4. arvioida kohtien 2 ja 3 edellyttämät henkilöstö- ja muut kustannusvaikutukset sekä organisaatiomuutokset sekä tehdä esitykset tarvittavista toimenpiteistä, niiden vaatimista säädösmuutoksista sekä hallinnonalojen henkilöstö- ja määrärahatarpeista;
5. tehdä esitys vankien kuljetuksenaikaista kohtelua koskevaksi lainsäädännöksi huomioon ottaen vireillä oleva vankeinhoitoa koskeva lainsäädännön kokonaisuudistus.

Työryhmän tulee lisäksi erikseen
6. selvittää pääkaupunkiseudun tuomioistuinkuljetusjärjestelmän ja siihen liittyvien käräjävartiointien työnjaot, kuljetusten määrät ja niiden sitomat henkilöresurssit;
7. tehdä esitys pääkaupunkiseudun vanginkuljetuksen ja käräjävartioinnin järjestämisestä, sen edellyttämistä resurssi- ja muista tarpeista sekä tarvittavista säännösmuutoksista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön kansliapäälliköiden tekemä työryhmän asettamispäätös 10.1.2002
Työryhmän määräajan pidentämispäätös 13.12.2002
Valtioneuvoston asetus vanginkuljetusasetuksen 3 §:n muuttamisesta (308/2002)
Työryhmän mietintö eli Esitys laiksi vanginkuljetuksesta (lausuntoja ja selvityksiä 2003:20)

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi
Työryhmän kokoonpano:
Kimmo Hakonen, lainsäädäntöneuvos, SM poliisiosasto, toimi puheenjohtajana alun perin puheenjohtajaksi nimetyn Anna-Katrina Grönholmin virkavapauden ajan
Ulla Mohell, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö
Mauri Suo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö
Ahti Lempiö, aluejohtaja, rikosseuraamusvirasto
Pasi Oksa, ylitarkastaja, rikosseuraamusvirasto
Heidi Meling, apulaisjohtaja, Vantaan vankila
Yrjö Kahra, vartiopäällikkö, Vaasan vankila
Tarmo Parviainen, ylivartija, Helsingin vankila
Pauli Rekiranta, ylivartija, Kuopion vankila
Risto Karhunen, ylikomisario, SM poliisiosasto
Heikki Lausmaa, lääninpoliisiylitarkastaja, Etelä-Suomen lääninhallitus, poliisiosasto
Pentti Pöyry, ylikomisario, Helsingin poliisilaitos
Anne Hartoneva, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7578

5. Taustatietoja
Vanginkuljetusta koskevat säännökset tulee uusia vastaamaan vankeinhoidon nykyisiä vaatimuksia. Vankeinhoitolaitoksen ja poliisin välinen tehtäväjako selvitetään.

6. Aikataulu
Työryhmän määräaika 30.11.2002, kohtien 6 ja 7 osalta 30.4.2002
Kohtien 1-5 osalta työryhmän määräaikaa jatkettiin 31.5.2003 saakka.
Työryhmän ehdotus on luovutettu oikeusministeriölle ja sisäasiainministeriölle. Ehdotus on ollut lausuntokierroksella syksyllä 2003.
Valmistelutyötä tehdään vankeinhoidon rakennehankkeen yhteydessä.
Asia on jatkovalmistelussa oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 047:00/2001

12.4 MIELENTILATUTKIMUKSESSA OLEVIEN TUTKINTAVANKIEN JA VANKIEN VALVONTAA JA KOHTELUA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN SELKEYTTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Oikeusministeriö asetti 17.12.2002 työryhmän, jonka tehtävänä on
1. tutkia, miten mielentilatutkimuksessa olevien tutkintavankien ja vankien valvontaa ja kohtelua koskevia säännöksiä tulisi selkeyttää,
2. selvittää, miltä osin mielentilatutkimuksessa olevien tutkintavankien ja vankien kohtelussa ja valvonnassa tulisi soveltaa mielenterveyslain säännöksiä ja miltä osin valmisteilla olevan tutkintavankeuslain säännöksiä ja
3. tehdä esitys tarvittaviksi säännöksiksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Työryhmän asettamispäätös 17.12.2002, 10/021/2002
Päätös työryhmän määräajan jatkamisesta, 28.5.2003, 10/021/2002
Työryhmän mietintö, Mielentilatutkimukseen määrättyjen tutkintavankien ja vankien oikeudellinen asema, 15.9.2003 (OM, Lausuntoja ja selvityksiä, 2003:31)

3. Keskeinen sisältö
Mielentilatutkimuksessa oleviin henkilöihin sovelletaan sekä tutkintavankeutta koskevia säännöksiä että mielenterveyslain säännöksiä, mikä on aiheuttanut käytännössä tulkintaongelmia. Tarkoituksena on selventää säätelyä.

4. Organisointi
Työryhmän puheenjohtaja:
Lainsäädäntöneuvos Ulla Mohell, oikeusministeriö, puh. 1606 7892

Jäsenet:
Lääkintöneuvos Sakari Lankinen, Sosiaali- ja terveysministeriö
Lainsäädäntöneuvos Kimmo Hakonen, Sisäasiainministeriö
Ylilääkäri Eira Hellbom, Terveydenhuollon oikeusturvakeskus
Ylitarkastaja Pasi Oksa, Rikosseuraamusvirasto
Lakimies Marja Tohkanen, Terveydenhuollon oikeusturvakeskus, sihteeri

5. Taustatietoja
Hanke on jatkoa oikeusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteiselle työryhmälle, joka sai työnsä valmiiksi vuoden 2001 syksyllä.

6. Aikataulu
Työryhmän määräaika on 30.4.2003. Työryhmän määräaikaa on jatkettu 15.9.2003. saakka. Työryhmän mietintö luovutettu oikeusministeriölle syyskuussa 2003. Työryhmän ehdotukset sisältyvät vankeus- ja tutkintavankeuslakiin, jotka on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

12.5 SOPIMUSHOITO

1. Tavoite ja tehtävät
Oikeusministeriö asetti helmikuussa 2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli sopimushoitotoimikunnan mietinnön ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta laatia ehdotus hallituksen esitykseksi sopimushoidon kokeilemisesta ja siihen liittyvästä lainsäännöstä. Työryhmä jätti mietintönsä oikeusministerille toukokuussa 2003. Sopimushoito olisi päihdehoitoa, joka olisi tarkoitettu niille, joita ei päihdeongelmien vuoksi voida tuomita yhdyskuntapalveluun. Kokeilu toteutettaisiin alueellisesti rajoitettuna.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
KM 2002:3
Sopimushoidon kokeileminen. Oikeusministeriö. Lausuntoja ja selvityksiä 2003:16.

3. Keskeinen sisältö
Sopimushoito on tarkoitettu lähinnä sellaisille rikoksiin syyllistyneille henkilöille, joiden tekemiin rikoksiin alkoholin tai huumausaineen väärinkäytön katsotaan merkittävästi vaikuttaneen ja joiden voidaan olettaa noudattavan heille tuomittua hoito-ohjelmaa. Sopimushoito sisältäisi päihdehuoltolaissa tarkoitettuja päihdehuollon toimenpiteitä ja Kriminaalihuoltolaitoksen valvontaa. Sopimushoito tuomittaisiin yhdyskuntapalvelun tavoin enintään kahdeksan kuukauden ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta, jolloin se on käytettävissä rikoksentekijöille, joita ei päihdeongelmien vuoksi voida tuomita yhdyskuntapalveluun. Sopimushoitoon tuomitseminen edellyttäisi syytetyn suostumusta ja sitoutumista tuomiossa määrättyyn hoitosuunnitelmaan ja muihin ehtoihin. Koska sopimushoito olisi ehdottoman vankeusrangaistuksen vaihtoehto, siihen tulee sisältyä hoitojakso laitoksessa, ellei tämä ole ilmeisen tarpeetonta. Sopimushoidon rikkomisesta seuraisi ehdoton vankeus tai lievissä tapauksissa muu seuraamus. Kokeilu toteutettaisiin yhdeksässä käräjäoikeudessa.

4. Organisointi
Valmistelija:
Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7724

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Asian valmistelu jatkuu virkamiestyönä. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vuoden 2005 keväällä. Sopimushoidon kokeileminen voitaisiin käynnistää aikaisintaan 1.1.2006.

7. Taloudelliset vaikutukset
Sopimushoitokokeilu lisää kriminaalihuoltolaitoksen tehtäviä. Erityisesti sopimushoitoselvityksen ja toimeenpanosuunnitelman tekeminen sekä rangaistuksen suorittamisen valvonta ja muu rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvät tehtävät vaativat lisäyksiä henkilöstöön. Lisäksi sopimushoidon sisällön ja täytäntöönpanon suunnittelu, yhteistyöverkoston luominen ja henkilöstön kouluttaminen edellyttävät lisäresursseja.
Ehdotetuilla kokeilualueilla arvioidaan tulevan vuodessa tuomittavaksi 100 sopimushoitorangaistusta. Sopimushoidon kokeilun kustannukset olisivat vuositasolla noin 0,55 miljoonaa euroa.

8. Muut tiedot
1/41/2003

OM001:00/2003

12.6 NUORTEN SEURAAMUSJÄRJESTELMÄÄ KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN VALMISTELUTYÖRYHMÄ

1. Tavoite ja tehtävät
Oikeusministeriö on 7.10.2003 asettanut työryhmän laatimaan ehdotuksen hallituksen esitykseksi nuorten epäiltyjen rikosasioiden käsittelemistä ja seuraamusjärjestelmää koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Asetetun työryhmän tulee laatia nuorisorikostoimikunnan ehdotusten (KM 2003:2) ja niistä annettujen lausuntojen (lausuntotiivistelmä Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2003:29) perusteella ehdotus hallituksen esitykseksi nuorten epäiltyjen rikosasioiden käsittelemisestä ja heille tuomittavista seuraamuksista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Työryhmän asettamispäätös 7.10.2003

3. Keskeinen sisältö
Työryhmän tulee laatia ehdotukseensa säännökset nuorisorangaistuksesta sisällöllisesti uudistettuna. Nuorisorangaistuksen vakinaistaminen ja laajentaminen koko maahan 1.1.2005 alkaen tehdään oikeusministeriössä virkatyönä, mutta työryhmän on harkittava nuorisorangaistuksen käyttöalan laajentamista 18-20-vuotiaana tehtyihin rikoksiin sekä työpalvelun ja hoidon liittämistä nuorisorangaistukseen.

Työryhmän ehdotuksen tulee sisältää myös säännökset arestista tai muusta elektronisesti valvotusta liikkumavapauden rajoittamisesta, jonka tarkoituksena on estää uusien rikosten tekeminen.

Lisäksi työryhmän tehtävään kuuluu valmistella nuorisorikostoimikunnan työn pohjalta esitutkintaan, syyteharkintaan ja toimenpiteistä luopumiseen, nuoren rikoksentekijän tilanteen selvittämiseen ja ehdollisen vankeuden valvontaan liittyvät lakiehdotukset.

4. Organisointi
Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja:
Apulaisosastopäällikkö Jarmo Littunen, oikeusministeriö, puh. 1606 7783

Jäsenet:
Ylitarkastaja Anne Hujala, sosiaali- ja terveysministeriö
Käräjätuomari Kalevi Julkunen, Joensuun käräjäoikeus
Erityisasiantuntija Janne Kanerva, oikeusministeriö, puh. 1606 7723
ylitarkastaja Heimo Kangaspunta, Kriminaalihuoltolaitos
Komisario Vesa Lilja, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos
Lainsäädäntöneuvos Paula Puoskari, oikeusministeriö
Kihlakunnansyyttäjä Leena Salovartio, Helsingin kihlakunnan syyttäjänvirasto

Pysyvät asiantuntijat:
Julkinen oikeusavustaja, asianajaja Marja Toivio-Kaasinen
Lainsäädäntöneuvos Asko Välimaa, oikeusministeriö
Johtava sosiaalityöntekijä Jorma Huttu, Helsingin kaupunki

Kanerva toimii myös työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Työryhmän toimikausi on 15.10.2003 – 30.9.2004. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa keväällä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset
Työryhmän ehdotuksilla saattaa olla taloudellisia vaikutuksia ja henkilöstövaikutuksia, jotka kuitenkin vasta selviävät työn edetessä.

8. Muut tiedot
OM025:00/2003
OM4/021/2003

12.7 NUORISORANGAISTUKSEN LAAJENTAMISTA JA VAKINAISTAMISTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN VALMISTELU

1. Tavoite ja tehtävät
Tehtävänä on laatia ehdotus hallituksen esitykseksi nuorisorangaistuksen vakinaistamisesta ja laajentamisesta koko maahan alle 18-vuotiaiden tekemien rikosten seuraamuksena vuoden 2005 alusta. Ehdotus on laadittava nuorisorikostoimikunnan mietinnön (KM 2003:2) ehdotusten ja niistä annettujen lausuntojen (lausuntotiivistelmä Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2003:29) perusteella ottaen huomioon rajanveto jäljempänä 5 kohdassa mainitulle työryhmälle kuuluviin asioihin. Valmisteluun kuuluu myös asetuksen laatiminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Toimeksiantopäätös 21.10.2003

3. Keskeinen sisältö
Valmisteltava lainsäädäntö perustuu pääasiallisesti nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annettuun lakiin (1058/1996) ja asetukseen (1066/1996). Tässä vaiheessa tehdään kokeilulakiin verrattuna kuitenkin myös sellaisia muutoksia, joita nuorisorikostoimikunnan mietinnön lausuntopalaute edellyttää ja joiden tekeminen on mahdollista asetettavan aikarajan puitteissa. Nuorisorangaistusta koskevan lain säätämisen lisäksi on tehtävä eräitä muutoksia rikoslakiin.

4. Organisointi
Ehdotuksen hallituksen esitykseksi valmistelee erityisasiantuntija Janne Kanerva (puh. 1606 7723).

5. Taustatietoja
Lokakuun 10 päivänä 2001 asetettu nuorisorikostoimikunta jätti mietintönsä oikeusministeriölle 6.3.2003. Toimikunta ehdotti, että nuorisorangaistus otetaan vakinaiseksi seuraamukseksi rangaistusjärjestelmään ja laajennetaan koko maahan alle 21-vuotiaana tehtyjen rikosten seuraamuksena sisällöllisesti uudistettuna. Nuorisorikostoimikunnan mietintö oli laajalla lausuntokierroksella, josta on laadittu tiivistelmä.

Oikeusministeriö on 12.8.2003 päättänyt nuorisorangaistuksen jatkovalmistelun suuntaviivoista. Nuorisorangaistus vakinaistetaan ja laajennetaan koko maahan vuoden 2005 alusta, tältä osin valmistelu tehdään oikeusministeriössä virkatyönä. Tuomittavien ikärajaa ei tämän valmistelun yhteydessä laajenneta 18-20-vuotiaina rikoksia tehneisiin eikä nuorisorangaistukseen liitetä mahdollisuutta työpalvelun tai hoidon tuomitsemiseen. Nuorisorangaistuksen käyttöalan laajentamista ja sisällöllistä kehittämistä harkitaan oikeusministeriön 7.10.2003 asettamassa nuorten seuraamusjärjestelmää koskevan lainsäädännön valmistelutyöryhmässä.

Nuorisorangaistus on osa pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelman mukaista nuorten seuraamusjärjestelmän kehittämistä. Hallitusohjelman mukaan nuorten rikoksentekijöiden seuraamuksia uudistetaan ja niiden vaikuttavuutta lisätään. Seuraamusjärjestelmää kehitetään nuorten pysyvää rikoksetonta elämänmuutosta tukevaksi.

6. Aikataulu
Hallituksen esitys (HE 102/2004 vp) on annettu Eduskunnalle. Hallituksen esityksessä uuden lainsäädännön ehdotetaan tulevan voimaan vuoden 2005 alusta, jolloin nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain jatkettu voimassaoloaika päättyy. Koska nuorisorangaistuksen laajentamiseen ei olla saamassa vuodelle 2005 sen vaatimaa rahoitusta kokonaisuudessaan, uutta lainsäädäntöä tultaneen soveltamaan vain kokeilualueilla vuoden 2005 alusta ja muualla maassa 1.7.2005 alkaen.

7. Taloudelliset vaikutukset
Nuorisorangaistuksen vakinaistamisella ja laajentamisella koko maahan on Kriminaalihuoltolaitoksen toimintaan liittyviä vaikutuksia. Nuorisorangaistuksen laajenemisen kustannukset ovat vuosina 2005-2008 vuoteen 2004 verrattuna 492 000, 676 800, 991 600 ja 1 550 800 euroa. Nämä kustannukset aiheutuvat ennen kaikkea henkilötyövuosien lisäyksistä, lisäksi huomioon on otettava valvoja apuna olevalle henkilölle maksettavat palkkiot, epäillylle ja tuomitulle maksettavat matkakustannusten korvaukset ja muut nuorisorangaistuksen täytäntöönpanokulut. Vuodelle 2005 ollaan kuitenkin saamassa lisärahoitusta vain 200 000 euroa.

8. Muut tiedot
OM 29/41/2003
OM026:00/2003

12.8 AJONEUVON HALTIJAN VASTUUN TOTEUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on laatia hallituksen esitys rikesakkomenettelyn yksinkertaistamiseksi ns. ajoneuvon haltijan vastuun toteuttamiseksi

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Valtion periaatepäätös 18.1.2001 tieliikenteen turvallisuuden parantamiseksi
Ajoneuvon haltijan vastuu -työryhmän mietintö 14.6.2001
Rikesakkomenettelyn yksinkertaistaminen automaattisessa liikennevalvonnassa – työryhmän mietintö 25.6.2003 (2003:7)

3. Keskeinen sisältö
Ehdotuksen mukaan rikesakkomenettelyä yksinkertaistettaisiin ylinopeusrikkomuksia ja liikennemerkkien vastaista joukkoliikennekaistalla ajoa koskevien tapausten käsittelyssä siten, että

rikesakkomääräys voitaisiin lähettää suoraan ajoneuvon rekisteriin merkitylle haltijalle. Jos haltija kiistää rikkomuksen, hänen tulisi vastustaa rikesakkomääräystä, jolloin asia palautuisi poliisin esitutkintaan, jossa kuljettaja selvitettäisiin, kuten nykyisin. Lisäksi poliisilain säännöksiä esitetään tarkistettaviksi siten, että ne aikaisempaa paremmin soveltuisivat automaattisen liikennevalvonnan uusiin menetelmiin. Myös ajoneuvon rekisteröintisäännöksiin ehdotetaan muutoksia. Työryhmän mietinnössä on myös selvitetty sitä, millä edellytyksillä kunnat voisivat avustaa poliisia automaattisessa liikennevalvonnassa.

4. Organisointi
Valmistelijat
Asko Välimaa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708
Heli Vesaaja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh.1606 7705

5. Taustatietoja
Hankkeen taustalla on valtioneuvoston 18.1.2001 tekemä periaatepäätös tieliikenteen turvallisuuden parantamiseksi sekä 14.6.2001 ja 25.6.2003 julkaistut työryhmien mietinnöt ajoneuvon haltijan vastuun toteuttamisvaihtoehdoista ja ehdotetuista lainmuutoksista (ks. kohta 2).

6. Aikataulu
Hallituksen esityksen on tarkoitus antaa Eduskunnalle lokakuussa 2004.

7. Hankkeen vaikutukset
Uusi järjestelmä mahdollistaisi nykyistä nopeamman, joustavamman ja vähemmän voimavaroja vaativan puuttumisen etupäässä automaattisessa liikennevalvonnassa havaittuihin vähäisiin ylinopeusrikkomuksiin ja liikennemerkkien vastaiseen ajoon joukkoliikennekaistalla. Järjestelmän voidaan arvioida parantavan tieliikenteen turvallisuutta.

8. Muut tiedot
DN:o 35/41/2002
OM027:00/2002

12.9 JOUKKOLIIKENTEEN TARKASTUSMAKSU

1. Tavoite ja tehtävät
Työryhmän tulee tehdä ehdotus joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain muuttamisesta siten, että tarkastusmaksu voitaisiin määrätä joukkoliikenteessä kaikkialla Suomessa samaan tapaan kuin nykyisin pääkaupunkiseudulla

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Työryhmän asettamispäätös 22.12.2003

3. Keskeinen sisältö
Joukkoliikenteen tarkastusmaksulain soveltamisalan laajentamisen lisäksi työryhmä selvittää mahdollisuuksia tehostaa toistuvasti liputta matkustaviin sovellettavaa seuraamusjärjestelmää ja tässä tarkoituksessa muun muassa pohtii erityisen palvelupetosta koskevan rangaistussäännöksen säätämisen aiheellisuutta. Lisäksi työryhmä voi tehdä muita muutosehdotuksia, joita se pitää aiheellisina ja toteuttamiskelpoisina.

4. Organisointi
Puheenjohtaja:
Lainsäädäntöneuvos Ilari Hannula, oikeusministeriö puh 1606 7724

Jäsenet:
Hallitusneuvos Tuula Ikonen, liikenneministeriö
Toiminnanjohtaja Pekka Aalto, Suomen Paikallisliikenneliitto - Finlands Lokaltrafikförbund
Liikenneinsinööri Silja Siltala, Suomen kuntaliitto,
Lakimies Rain Mutka , Helsingin kaupungin liikennelaitos

Ikonen toimii myös työryhmän sihteerinä.

5. Kustannukset ja rahoitus
Työryhmä hoitaa tehtävänsä virkatyönä

6. Taustatietoja
Joukkoliikenteen tarkastusmaksulain tarkastaminen. Liikenneministeriön julkaisuja 14/1992
Suomen paikallisliikenneliiton kirje oikeusministeriölle 4.11.2003

7. Aikataulu
Työryhmän ehdotus hallituksen esitykseksi valmistuu vuoden 2004 syyskuun aikana. Hallituksen esitys annetaan vuonna 2005.

8. Hankkeen vaikutukset
Tarkastusmaksujärjestelmän laajentamisen odotetaan vähentävän matkaliputta matkustamista pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Ilmaismatkustamisesta tulevia tappioita vähennettäisiin myös tarkastusmaksutulojen lisääntymisen kautta.

9. Muut tiedot
OM 36/41/2003
OM040:00/2003

12.10 LAITTOMIEN ÖLJYPÄÄSTÖJEN MAKSUSEURAAMUSJÄRJESTELMÄN TOTEUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Työryhmän tulee tehdä ehdotus hallinnollisesta maksujärjestelmästä, jota sovellettaisiin aluksista tapahtuviin laittomiin öljypäästöihin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Valtioneuvoston periaatepäätös 2002 toimista Itämeren suojelemiseksi
Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelman kohta 10. Ympäristöpolitiikka
Työryhmän asettamispäätös 28.8.2003
Työryhmä luovutti mietintönsä (2004:4) 28.5.2004.

3. Keskeinen sisältö
Mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi alusjätelakia niin, että lakiin lisättäisiin uusi 2 a luku öljypäästömaksusta. Öljypäästömaksu määrättäisiin hallinnollisena seuraamuksena öljyn tai öljypitoisen seoksen päästökiellon rikkomisesta sisäisillä aluevesillä, aluemerellä tai Suomen

talousvyöhykkeellä. Päästöstä olisi oltava objektiivista näyttöä, mutta muuten maksu määrättäisiin tahallisuudesta tai tuottamuksesta riippumatta. Määrältään ja vaikutuksiltaan vähäisestä päästöstä maksua ei määrättäisi.

Maksu määrättäisiin aluksen omistajalle tai laivaisännälle, ja sen suuruus määräytyisi taulukon mukaan päästön määrän ja aluksen koon perusteella. Maksu voitaisiin jättää määräämättä tai maksua voitaisiin alentaa, jos maksuvelvollinen osoittaa, että maksun määrääminen olisi ilmeisen kohtuutonta. Öljypäästömaksun määräisi rajavartiolaitos. Muutosta näissä asioissa haettaisiin valittamalla Helsingin käräjäoikeudessa toimivaan merioikeuteen.

4. Organisointi
Valmistelijat
Halila, Leena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö (virkavapaa 1.11.2004 asti)
Törnqvist, Jan, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 1606 7700

5. Taustatietoja
Valtioneuvosto teki keväällä 2002 periaatepäätöksen toimista Itämeren suojelemiseksi. Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelman kohdan 10. Ympäristöpolitiikka mukaan Itämeren suojeluohjelman toteuttamista jatketaan. Itämeri pyritään saamaan nimetyksi erityisen herkäksi merialueeksi (PSSA). Myös öljy- ja kemikaalikuljetusten sekä muiden vaarallisten kuljetusten aiheuttamia riskejä vähennetään.

Hallituksen iltakoulussa 18.6.2003 on katsottu, että tahallisiin öljypäästöihin syyllistyneelle alukselle tulisi voida määrätä hallinnollinen seuraamus eli sakko. Nykyisen rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän ongelmana on hitaus, syytteen nostamiseksi vaadittavan näytön hankkiminen ja seuraamuksen täytäntöönpano suhteessa kansainvälisen alusliikenteen luonteeseen. Hallinnollisesta seuraamuksesta on iltakoulussa todetun mukaisesti hyviä kokemuksia Ruotsista ja Saksasta. Helsingin komissio on hyväksynyt vuonna 1998 suosituksen päästörikkomusten seuraamusten yhdenmukaistamisesta.

6. Aikataulu
Mietinnöstä on pyydetty lausunnot 31.8.2004 mennessä.
Hallituksen esitys annetaan keväällä 2005.

7. Hankkeen vaikutukset
Uusi järjestelmä mahdollistaisi nykyistä nopeamman ja tehokkaamman puuttumisen havaittuihin laittomiin öljypäästöihin.

8. Muut tiedot
OM20/41/2003
OM021:00/2003

12.11 HALLITUKSEN ESITYS PERHEEN SISÄISESTÄ LÄHESTYMISKIELLOSTA

1. Tavoite ja tehtävät
Oikeusministeriön asettama työryhmä ehdotti mietinnössään 23.1.2001 lähestymiskieltolain täydentämistä siten, että lakia voitaisiin soveltaa myös silloin, kun kiellolla suojattava henkilö ja kieltoon määrättävä henkilö asuvat yhdessä. Tällöin väkivaltaisesti perheenjäseniään kohtaan käyttäytyvä henkilö voitaisiin poistaa yhteisestä asunnosta määräajaksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Työryhmän asettamispäätös 26.4.2000
Työryhmän mietintö 23.1.2001
Lausuntotiivistelmä 17.9.2001
HE 144/2003 vp

3. Keskeinen sisältö
Lähestymiskiellosta annettua lakia ehdotetaan täydennettäväksi niin sanotulla perheen sisäisellä lähestymiskiellolla. Perheen sisäinen lähestymiskielto tarkoittaisi sitä, että kieltoon määrätty henkilö velvoitettaisiin poistumaan yhteisestä asunnosta enintään kolmeksi kuukaudeksi eikä hän saisi ottaa yhteyttä kiellolla suojattaviin henkilöihin. Edellytykset perheen sisäisen lähestymiskiellon määräämiselle olisivat tiukemmat kuin tavallisen lähestymiskiellon määräämiselle. Perheen sisäinen lähestymiskielto edellyttäisi henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen uhkaa, tavallista lähestymiskieltoa korkeampaa todennäköisyyttä siitä, että rikos tulisi tapahtumaan, sekä kokonaisharkintaa. Tarkoitus on, että perheen sisäinen lähestymiskielto tulisi usein määrättäväksi ensin väliaikaisella poliisin pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tekemällä päätöksellä, joka saatettaisiin käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

4. Organisointi
Valmistelija
Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja
Matti Vanhasen hallituksen ohjelman mukaan keinoja puuttua perheväkivaltaan tehostetaan.

6. Aikataulu
Laki (711/2004) vahvistettiin 30.7.2004 ja se tulee voimaan 1.1.2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM0286:00/06/01/2000
OM5/41/2003

13. OIKEUDENKÄYNTI

13.1 RIITA-ASIOIDEN OIKEUSPAIKKASÄÄNNÖSTEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on kartoittaa riita-asioita koskevien oikeuspaikkasäännösten uudistamistarpeet ja -vaihtoehdot.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö
Tarkoituksena on oikeuspaikkaa koskeva sääntelyyn joustavuus ja tarkoituksenmukaisuus sekä asianosaisten määräämisvallan ja sopimusvapauden turvaaminen oikeuspaikan osalta kuitenkin niin, että heikomman osapuolen asema olisi suojattu sellaisissa riita-asioissa, joissa toinen asianosainen

yleensä on heikommassa asemassa toiseen asianosaiseen verrattuna. Uudistamistarvetta arvioitaessa tulisi lisäksi ottaa huomioon kansainväliset tuomioistuimen toimivaltaa yksityisoikeudellisissa asioissa koskevat säännökset ja määräykset.

4. Organisointi

5. Taustatietoja
Oikeuspaikkasäännösten uudistus on ollut vireillä 1980-luvun alusta lähtien. Asiasta on tehty useita ehdotuksia, jotka kuitenkaan eivät ole johtaneet lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Asiasta on työryhmän ehdotus syksyltä 1991. Siinä on erityisesti otettu huomioon Luganossa 16.9.1988 allekirjoitetun yleissopimuksen toimivaltamääräykset. Ehdotuksesta järjestettiin kolme kuulemistilaisuutta joulukuussa 1991.

6. Aikataulu

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
DN:o 1972/45/89

13.2 RYHMÄKANNE

1. Tavoite ja tehtävät
Selvitys ryhmäkanteen käyttömahdollisuudesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Työryhmän asettamispäätös 24.3.2004.

3. Keskeinen sisältö
Jatketaan ryhmäkanteen käyttömahdollisuuden selvittämistä oikeussuojan saatavuuden parantamiseksi erityisesti kuluttajakauppaan, vakiosopimuksiin ja ympäristövahinkoihin liittyvissä asioissa, joissa on asianosaisryhmä, jolla on samasta perusteesta johtuvia vaatimuksia.

4. Organisointi
Puheenjohtaja:
Oikeusneuvos Mikko Könkkölä, korkein oikeus

Jäsenet:
lakiasiainjohtaja Anne Leppälä-Nilsson, Kesko Oyj
osastopäällikkö Leena Linnainmaa, Keskuskauppakamari
vanhempi oikeussihteeri Iiro Liukkonen, korkein oikeus
oikeustieteen kandidaatti Sakari Niemelä, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
johtaja Anja Peltonen, kuluttajavirasto
asianajaja Pekka Puhakka
johtava lakimies Tuula Sario, Suomen Kuluttajaliitto ry
lakimies Arjo Suonperä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Sihteerit:
erityisasiantuntija, Sakari Laukkanen, oikeusministeriö
lainsäädäntösihteeri Marjo Kurki, oikeusministeriö

5. Taustatietoja
Asiasta on työryhmän ehdotus hallituksen esitykseksi (Ryhmäkannelaki, työryhmän 1996 mietintö, LAVO:n julkaisu 3/1997) sekä sitä aikaisemmat perusselvitys ja esitysehdotus.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman oikeuspolitiikkaa koskevassa 14. jaksossa todetaan, että selvitetään ryhmäkanteen käyttömahdollisuus muun muassa kuluttajakauppa-asioissa. Oikeusministeriön strategia-asiakirjassa vuosiksi 2003-2013 (s.8) todetaan tarve parantaa oikeussuojan saatavuutta ryhmiä koskevissa, edellä 3 kohdassa mainituissa asioissa.

Hanke on 11.11.2003 päätetty sisällyttää kansliapäällikköryhmässä tarkasteltaviin säädöshankkeisiin osana hallitusohjelman 14 jaksossa tarkoitettua lainvalmistelun suunnittelun ja johtamisen tehostamista hallituksen strategia-asiakirjan 25.9.2003 8.2. kohdan mukaisesti.

6. Aikataulu
Työryhmän määräaika 31.10.2004
Selvitys vuonna 2004
HE mahdollisesti vuonna 2005

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 5/41/2004
OM015:00/2004

13.3 RIKOSPROSESSIMENETTELYN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävä
Rikosprosessia koskevan lainsäädännön tarkistamishanke. Tavoitteena on edelleen kehittää rikosasioiden menettelynormeja saatujen kokemusten valossa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Työryhmän asettamiskirje 22.5.2001, OM 020:20/2001
Lisätoimeksianto 17.2.2003
Työryhmän loppumietintö 25.11.2003 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2003:11)

3. Keskeinen sisältö
Mietinnössä ehdotetaan rikosasioiden käsittelyä käräjäoikeudessa koskevien säännösten tarkistamista.

Käyttöön otettaisiin kirjallinen, summaarinen rikosprosessi tunnustettuja tekoja varten. Rikosjuttu voitaisiin ratkaista tuomioistuimessa ilman pääkäsittelyä. Tuomio perustuisi kirjalliseen oikeudenkäyntiaineistoon. Menettelyn käyttämisen edellytyksenä olisi syytetyn nimenomainen suostumus sekä tunnustus.

Pääkäsittelyjen peruuntumisten vähentämiseen ja peruutuksista johtuvien haittojen pienentämiseen pyritään useilla erilaisilla keinoilla. Säännöksiä muutettaisiin mm. siten, että pääkäsittelyssä voitaisiin tietyin edellytyksin kuulla vastaajan poissaolosta huolimatta todistajaa tai muuta henkilöä. Jo kuultua henkilöä ei jatkokäsittelyssä enää kuultaisi uudelleen, ellei vastaajalla ole ollut laillista syytä poissaoloon tai tuomioistuin harkitse tätä erityisestä syystä tarpeelliseksi. Pääkäsittelyn lykkäämisaikoja ehdotetaan pidennettäväksi.

Lisäksi mietinnössä ehdotetaan muun muassa teknisten apuvälineiden käyttöönottoa valmisteluistunnossa ja vangitsemisjutuissa, asianomistajan oikeudenkäyntiavustajan ja tukihenkilön määräämisen käyttöalan laajentamista sekä vastaajan mielentilan tutkimista koskevan sääntelyn muuttamista.

4. Organisointi
Valmistelijat
Asko Välimaa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708
Kirsi Pulkkinen, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7722

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Työryhmän loppumietintö luovutettiin 25.11.2003 (Työryhmämietintö 2003:11)
Loppumietinnöstä on pyydetty lausunnot 16.2.2004 mennessä.
Hallituksen esitys annetaan syksyllä 2004

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM020:00/2001
6/41/2003

13.4 POLIISIN OIKEUS PEITETOIMINNASSA OSALLISTUA RIKOLLISEEN TOIMINTAAN ANONYYMI TODISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Työryhmä selvittää mahdollisuutta säätää 1. peitetoiminnassa toimineen poliisimiehen henkilöllisyyden salassa pitämisestä häntä todistajana tai muutoin esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä kuultaessa (ns. anonyymi todistelu) ja 2. peitetoimintaa suorittavan poliisimiehen mahdollisuudesta tehdä henkilön tai henkilöryhmän toimintaan osallistuessaan teko, joka muutoin täyttäisi rikoksen tunnusmerkistön.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Oikeusministeriön lausunto sisäasiainministeriölle ehdotuksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle poliisilain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi, OM 7/43/2004
Työryhmän asettamispäätös 16.6.2004.
Dno puuttuu.

3. Keskeinen sisältö
Anonyymin todistelun osalta selvitystyössä on lähtökohtana se, että mahdollinen säännös sijoitettaisiin oikeudenkäymiskaareen ja sen soveltamisala koskisi kaikkia todistelutarkoituksessa

kuultavia henkilöitä. Työryhmän on harkittava, onko olemassa tilanteita, joissa henkilöllisyyden salassa pitämistä on pidettävä välttämättömänä.

Peitetoimintaan osallistuvan poliisin oikeudesta osallistua rikolliseen toimintaan on arvioitava, minkä tyyppisissä tilanteissa mahdollisuus voisi aktualisoitua, millaiseen intressien punnintaan se perustuisi sekä kuinka vakavia tekoja mahdollisuus kattaisi.

Asettamispäätöksen mukaan erityistä huomiota on kiinnitettävä mahdollisiin perustuslaista johtuviin rajoituksiin ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaan oikeuskäytäntöön.

4. Organisointi
Sisäasiainministeriö ja oikeusministeriö ovat asettaneet työryhmän, jonka kokoonpano on:

Puheenjohtaja
lainsäädäntöjohtaja Jan Törnqvist, oikeusministeriö, p. 1606 7700

Jäsenet
käräjätuomari Liisa Paul, Helsingin käräjäoikeus
valtionsyyttäjä Ari-Pekka Koivisto, valtakunnansyyttäjänvirasto
asianajaja Tuija Turpeinen, Asianajotoimisto Kontturi & Co
poliisijohtaja Jorma Toivanen, sisäasiainministeriö
lainsäädäntöneuvos Asko Välimaa, oikeusministeriö, p. 1606 7708

Sihteerit
lainsäädäntöneuvos Kimmo Hakonen, sisäasiainministeriö
tutkija Wilhelm Norrman, oikeusministeriö, p. 1606 7709
ylitarkastaja Keijo Suuripää, sisäasiainministeriö

5. Taustatietoja
Sisäasiainministeriössä on valmisteilla poliisilain tarkistamista koskeva esitys, joka tulee sisältämään muun muassa ehdotuksia poliisin tiedonhankintaa koskevien säännösten kehittämiseksi. Kyseisen esityksen valmistelun yhteydessä havaittiin, että kysymykset anonyymistä todistelusta ja oikeudesta osallistua rikolliseen toimintaan vaativat lisäpohdintaa ja laajapohjaisempaa jatkovalmistelua.

6. Aikataulu
Työryhmän tulee tehdä hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotuksensa 31.1.2005 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset
Taloudellisia vaikutuksia ei voida tässä vaiheessa täsmentää.

8. Muut tiedot
OM 11/41/2004
OM025:00/2004

13.5 MUUTOKSENHAKU KORKEIMPAAN OIKEUTEEN JA YLIMÄÄRÄINEN MUUTOKSENHAKU

1. Tavoite ja tehtävät
Kehitetään ja selkeytetään muutoksenhakua hovioikeudesta korkeimpaan oikeuteen ja asian käsittelyä korkeimmassa oikeudessa sekä ylimääräistä muutoksenhakua.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Muutoksenhakutoimikunnan jatkomietintö 20.11.2002 (KM 2002:8).

3. Keskeinen sisältö
Menettelysäännöksiä täsmennetään ja ajantasaistetaan. Eräiden selvien virheiden jälkikäteinen oikaiseminen siirrettäisiin asianomaisen tuomioistuimen omaan toimivaltaan.

Mahdollistettaisiin valitusluvan rajaaminen korkeimmassa oikeudessa tarvittaessa oikeuskysymyksen tarkasteluun, jos asian tosiseikasto on jo kattavasti selvitetty hovioikeudessa.

Valtiolliset rikokset siirrettäisiin käsiteltäviksi käräjäoikeudessa ensimmäisenä oikeusasteena hovioikeuden sijasta.

4. Organisointi
Leppänen, Tatu, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7678

5. Taustatietoja
Esitys osaltaan toteuttaa pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman 14. kohdassa asetetun tavoitteen tuomioistuinmenettelyn joustavoittamisesta ja tekemisestä tarkoituksenmukaiseksi kaikissa oikeusasteissa. Esitys annetaan samanaikaisesti kohdassa 14.1 tarkoitetun esityksen kanssa.

6. Aikataulu
Hallituksen esitys syksyllä 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM006:00/2001

13.6 OIKEUDENKÄYNNIN JULKISUUS

1.Tavoite ja tehtävä
Tehtävänä on laatia ehdotus oikeudenkäynnin julkisuutta koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Oikeudenkäynnin julkisuus -toimikunnan mietintö (KM 2002:1)
Oikeudenkäynnin julkisuus hallintolainkäytössä, työryhmämietintö 2003:8

3. Keskeinen sisältö
Toimikunnan mietintö sisältää esityksen uudeksi oikeudenkäynnin julkisuuslaiksi. Esityksessä ehdotetaan oikeudenkäynnin julkisuutta koskeva lainsäädäntö uudistettavaksi kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäynnin julkisuuslaki korvaisi nykyisen oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain. Oikeudenkäynnin julkisuuslaki olisi oikeudenkäynnin julkisuutta sääntelevä yleislaki ja se sisältäisi oikeudenkäynnin julkisuutta koskevat säännökset kaikkien tuomioistuimien ja prosessilajien osalta.

Esityksen tavoitteena on lisätä oikeudenkäyntien avoimuutta ja julkisuutta yleensä sekä parantaa lainkäytön läpinäkyvyyttä kaikissa tuomioistuimissa. Tavoitteena on myös parantaa tuomioistuimien mahdollisuuksia tapauskohtaisen harkinnan perusteella ottaa aikaisempaa monipuolisemmin ja joustavammin oikeudenkäynnissä huomioon sekä oikeudenkäynnin julkisuus, yksityiselämän suoja että muut oikeudenkäynnin julkisuuden toteuttamiseen vaikuttavat seikat. Tavoitteena on lisäksi selkeyttää oikeudenkäynnin julkisuutta koskevaa säännöstöä.

Esityksessä ehdotetaan oikeudenkäynnin julkisuutta lisättäväksi nykyisestä useassa eri suhteessa. Julkisuus lisääntyisi ehdotuksen mukaan erityisesti kokonaan kirjallisena käytävien oikeudenkäyntien osalta. Myös tuomioistuimien ratkaisujen julkisuutta lisättäisiin. Ehdotuksen mukaan tuomioistuimen ratkaisut olisivat aina julkisia, jollei tuomioistuin laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä määräisi ratkaisua joltakin osin salassapidettäväksi. Jos asia olisi yhteiskunnallisesti merkittävä tai se olisi synnyttänyt huomattavaa kiinnostusta julkisuudessa, siitä olisi salassapitomääräyksen antamisesta huolimatta laadittava julkinen seloste. Myös oikeudenkäynnin perustietojen, eli ns. diaaritietojen julkisuutta ehdotetaan eräin osin lisättäväksi.

Yleisöltä suljetun suullisen käsittelyn edellytykset olisivat ehdotuksen mukaan aina harkinnanvaraisia. Nykyisen lain jaottelusta pakolliseen ja harkinnanvaraisesti suljettuun käsittelyyn luovuttaisiin. Uutta olisi myös se, että oikeudenkäynnin julkisuutta voitaisiin rajoittaa todistajan suojeluperusteella. Ehdotettuun lakiin sisältyisivät myös täsmälliset kriteerit sille, milloin suullisen käsittelyn taltiointi esimerkiksi kuvaamalla olisi mahdollista, ja kattavat oikeudenkäynnin julkisuusratkaisua tehtäessä noudatettavat menettelysäännökset.

4. Organisointi
Valmistelijat
Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, 1606 7708
Manner Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, 1606 7692

5. Taustatietoja
Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja siihen liittyvät lait tulivat voimaan 1.12.1999. Sanotun muutoksen yhteydessä 1.4.1985 voimaantullutta oikeudenkäynnin julkisuudesta annettua lakia muutettiin osittain, mutta se jäi pääosiltaan ennalleen. Lakeja säädettäessä eduskunnan hallintovaliokunta ja lakivaliokunta korostivat, että oikeudenkäynnin julkisuussäännökset tulee ottaa erikseen omana asianaan selvitettäviksi ja suoritettavan tutkimuksen perusteella kokonaan uudelleen kirjoitettaviksi (HaVM 31/1998 vp s. 7 ja s. 23 sekä LaVL 13/1998 vp s. 4).
Liittyy edellä mainittuun hankkeeseen 2.5 Oikeudenkäynnin julkisuus hallintolainkäytössä.

6. Aikataulu
Toimikunnan mietintö (KM 2002:1) luovutettiin oikeusministeriölle 7.2.2002.
Lausuntotiivistelmä valmistui syksyllä 2002.
Työryhmän mietintö (2003:8) valmistui 23.6.2003 ja lausuntotiivistelmä 14.1.2004.
Hallituksen esitys annetaan vuonna 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
287:00/06/06/2000

13.7 IMMATERIAALIOIKEUSASIOIDEN KÄSITTELY

1. Tavoite ja tehtävät
Selvitetään immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn liittyvät uudistustarpeet ja tehdään tarvittavat ehdotukset asioihin liittyvien vaatimusten käsittelyn keskittämisestä samaan tuomioistuimeen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Työryhmän asettamispäätös 17.6.2003 OM 15/41/2003

3. Keskeinen sisältö
Tulee selvittää immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn liittyvät uudistustarpeet ja tehdä tarvittavat muutosehdotukset niin, että immateriaalioikeusasiat käsitellään asialähtöisesti tarkoituksenmukaisessa ratkaisuelimessä ja mahdollisuuksien mukaan kaikki näitä oikeuksia koskevat tai niihin perustuvat vaatimukset samassa toimielimessä ja mahdollisimman samanlaisessa menettelyssä. Toimivaltasääntelyn tulee olla sellainen, että se turvaa asiantuntevan käsittelyn ja ratkaisutoiminnan.

Tarkastelu koskee kaikkia immateriaalioikeuksia ja kaikkia menettelyvaiheita ja –lajeja, kuten oikeuksien saamiseen, toteamiseen, luovuttamiseen ja lakkaamiseen samoin kuin oikeuksien toteuttamiseen ja loukkaamiseen liittyviä oikeussuojakeinoja.

Käsittely tulee järjestää niin, että menettely tarjoaa asianmukaiset oikeusturvatakeet. Asiat tulee siten käsitellä tuomioistuimessa, tai jos jokin käsittelyvaihe tapahtuu muussa toimielimessä, on turvattava muutoksenhakumahdollisuus tuomioistuimeen. Asioiden käsittelykokoonpano tulee tarvittavassa laajuudessa järjestää niin, että kysymyksessä olevan alan tekninen erityisosaaminen on käsittelyssä käytettävissä.

4. Organisointi
Työryhmä
Puheenjohtaja:
pääsihteeri, varatuomari Marja-Leena Mansala, IPR University Center

Jäsenet:
tavaramerkkiasiamies Pertti Kolve, Berggren Oy Ab
erityisasiantuntija Sakari Laukkanen, oikeusministeriö, puh. 1606 7568
vanhempi oikeussihteeri Iiro Liukkonen, korkein oikeus
ylituomari Kaisa Meriluoto, markkinaoikeus
käräjätuomari Antti Miettinen, Helsingin käräjäoikeus
asianajaja Eva Nordman
vanhempi hallitussihteeri Marja-Leena Rinkineva, kauppa- ja teollisuusministeriö
toimistopäällikkö Sirkku Seppälä, patentti- ja rekisterihallitus
vanhempi hallitussihteeri Jorma Waldén, opetusministeriö

Sivutoiminen sihteeri: oikeussihteeri Jussi Karttunen.

5. Taustatietoja
Suomen Teollisoikeudellinen Yhdistys ry on keväällä 2003 lähestynyt oikeusministeriötä kirjeellä ehdottaen, että oikeusministeriö ryhtyy selvittämään immateriaalioikeudellisten asioiden keskittämistä yhteen tuomioistuimeen.

Ministeriön strategia-asiakirjassa 12.11.2002 (s. 9) todetaan myös tutkittavan tuomioistuinten toimivaltakysymystä näissä asioissa.

6. Aikataulu
Työryhmän määräaika 31.10.2004

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 017:00/2003

14. OIKEUSLAITOS

14.1 LAKI KORKEIMMASTA OIKEUDESTA

1. Tavoite ja tehtävät
Säädetään korkeimmasta oikeudesta uusi laki, joka on rakenteeltaan nykyistä selkeämpi. Nykyisin korkeimman oikeuden työjärjestykseen sisältyvistä säännöksistä osa siirretään lain tasolle.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Korkeimman oikeuden esitys lainsäädäntötoimeen ryhtymisestä 8.10.1003 nro 2481

3. Keskeinen sisältö
Lakiin korkeimmasta oikeudesta otettaisiin säännökset muun muassa korkeimman oikeuden tehtävistä ja henkilöstöstä. Säännökset asian ratkaisemisesta täysistunnossa ja vahvennetussa jaostossa siirrettäisiin korkeimman oikeuden työjärjestyksestä lakiin. Asetus korkeimmasta oikeudesta kumottaisiin.

4. Organisointi
Hynninen, Erja, hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7610

5. Taustatietoja
Esitys annetaan samanaikaisesti kohdassa 13.5 tarkoitetun esityksen kanssa.

6. Aikataulu
Hallituksen esitys joulukuussa 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
Dnro 20/42/2003

14.2 TUOMAREIDEN PÄTEVÖITYMISJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Uudistuksen tarkoituksena on laatia ehdotus uudeksi tuomareiden pätevöitymisjärjestelmäksi, jonka avulla tuomarit voisivat vastata nykyistä paremmin yhteiskunnan ja tuomioistuinlaitoksen heille asettamiin vaatimuksiin. Samalla pyrittäisiin turvaamaan se, että tuomareilla on korkea ammattitaito ja muut hyvältä tuomarilta vaadittavat ominaisuudet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Tuomarikoulutustoimikunnan mietintö 2000:5
Lausuntoyhteenveto, Lausuntoja ja selvityksiä 2002:1
Tuomarikoulutustyöryhmän mietintö, Työryhmämietintö 2002:6
Tuomariksi pätevöityminen, lausuntoyhteenveto, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:5
Tuomarikoulutustyöryhmän 2 mietintö: ”Tuomarikoulutus”, Työryhmämietintöjä 2004:2
Tuomarikoulutus, lausuntoyhteenveto, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:4

3. Keskeinen sisältö
Tuomarikoulutustyöryhmä 2 ehdottaa säädettäväksi lain tuomarikoulutuksesta. Uusi laki olisi luonteeltaan puitelaki ja se koskisi kouluttautumista yleisten tuomioistuinten, hallintotuomioistuinten ja erityistuomioistuinten tuomarin virkoihin. Tavoitteena on, ettei lakiehdotukseen sisältyvästä tuomarikoulutuksesta tulisi ainoaa tietä tuomarin tehtäviin hakeutumisessa.

Tuomarikoulutus muodostuisi harjoittelusta ja täydennyskoulutuksesta. Harjoittelu koostuisi puolesta vuodesta vuoteen kestävistä harjoittelujaksoista ja tapahtuisi tuomioistuimissa ja muussa oikeudenhoidossa. Harjoittelun kokonaispituus voisi vaihdella koulutettavan aikaisemman työkokemuksen ja opintojen mukaan. Harjoittelijoita ohjattaisiin ja arvioitaisiin jokaisessa harjoittelupaikassa. Harjoittelun sisältö ja pituus määräytyisivät yksilöllisesti tuomarikoulutuslautakunnan kullekin koulutettavalle vahvistamassa henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassa.

Tuomarikoulutuksen siirtymävaiheessa koulutuksen painopiste olisi täydennyskoulutuksessa. Tulevaisuudessa myös niille jo tuomariksi nimitetyille, jotka eivät olisi suorittaneet edellä selostettua harjoittelua tai joille ei olisi aikaisempaa tuomioistuinkokemusta, järjestettäisiin riittävää tuomarin ammattiin perehdyttävää koulutusta. Näin tuettaisiin tuomioistuinlaitoksen ulkopuolella työskennelleiden lakimiesten mahdollisuuksia päästä tuomarin virkaan. Noin kymmenen vuoden pituisen siirtymäkauden aikana tuomareiksi voidaan arvioida nimitettävän kuitenkin pääasiassa nykyisiä esittelijöitä.

Tuomarikoulutuslautakunta vastaisi tuomarikoulutuksesta oikeusministeriön avustamana. Lautakunta valitsisi harjoittelijat laissa säädettyjen valintaperusteiden mukaisesti. Sillä olisi vastuu myös täydennyskoulutuksen järjestämisestä. Tuomarikoulutuslautakunnassa olisi kahdeksan jäsentä, joista puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kaksi jäsentä olisivat tuomareita. Lisäksi lautakunnassa olisi syyttäjien ja asianajajien edustus sekä oikeustieteellistä tutkimusta ja koulutusta edustava jäsen ja oikeusministeriön edustus.

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia tuomioistuinharjoittelua koskeviin säännöksiin. Myös auskultointia tulisi kuitenkin työryhmän mielestä kehittää nykyistä koulutuksellisemmaksi.

Työryhmä on laatinut ehdotuksensa tuomarikoulutustyöryhmän mietinnön (Tuomariksi pätevöityminen, oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:6) ja siitä saadun lausuntopalautteen pohjalta.

4. Organisointi
Työtä jatketaan virkatyönä. Lisätietoja antaa ylitarkastaja Maaria Leskelä, oikeusministeriö, puh. 1606 9381

5. Taustatietoja
Tuomarikoulutustoimikunnan mietinnössä ja siitä saaduissa lausunnoissa pidettiin tarpeellisena uuden tuomareiden pätevöitymisjärjestelmän kehittämistä. Tuomarikoulutustyöryhmä jatkoi työtä toimikunnan esityksen ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella. Työryhmän työstä saadussa lausuntopalautteessa esitettiin arvostelua useisiin työryhmän ehdotuksen kohtiin.Tuomarikoulutustyöryhmän 2 tuli laatia ehdotuksensa edellisen työryhmän mietinnön ja siitä saadun lausuntopalaytteen pohjalta.

6. Aikataulu
Valmistelu jatkuu virkatyönä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 008:00/2002

14.3 KÄRÄJÄOIKEUSLAIN ERÄIDEN SÄÄDÖSTEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Käräjäoikeuslakiin sisällytetään säännökset laamannien virkojen järjestelystä käräjäoikeuksia yhdistettäessä, osaston perustamisesta oikeuspalvelujen antamiseksi suomeksi ja ruotsiksi yhtäläisin perustein sekä käräjäoikeuksien lautamiehille maksettavasta korvauksesta lautamiestehtävän hoitamisen aikana sattuneesta tapaturmasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Käräjäoikeuslakityöryhmän mietintö 16.5.2003 (lausuntoja ja selvityksiä 2003:12)

3. Keskeinen sisältö
Käräjäoikeuslakia ehdotetaan täydennettäväksi säännöksillä siitä, että käräjäoikeudessa voi olla toimintayksikköinä osastoja, lainkäyttöasioissa tarvittavan asiantuntemuksen edellyttämän erikoistumisen turvaamiseksi tai jotta suomen- ja ruotsinkielinen väestö saisi oikeuspalveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan.

Lakiin otettaisiin myös säännökset laamannin virkojen järjestelystä silloin, kun käräjäoikeuksia yhdistetään. Laamannien virat siirtyisivät uuteen yhdistettyyn käräjäoikeuteen ja yhteen virkaan liittyisi viraston päällikkönä toimiminen. Siirtymävaiheessa tämä virka julistettaisiin asianomaisessa käräjäoikeudessa toimivien laamannien haettavaksi.

Edelleen laissa säädettäisiin siitä, että käräjäoikeuksien tuomiopiireistä määrätään valtioneuvoston asetuksella.

Lakiin otettaisiin myös säännös siitä, että lautamiestehtävän hoitamisessa sattuneesta tapaturmasta suoritetaan korvaus samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturmasta tapaturmavakuutuslain mukaan. Näin suoritettava korvaus kuitenkin vain täydentäisi niitä korvauksia, joihin henkilöllä on muuten oikeus.

4. Organisointi
Kiesiläinen Kari, osastopäällikkö, oikeusministeriö, puh 160 67532

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Mietinnöstä on saatu lausunnot kesällä 2003.
Hallituksen esitys on tarkoitus antaa lokakuussa 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
Dnro 1/31/2003

14.4 SOVITTELU TUOMIOISTUIMESSA

1. Tavoite ja tehtävät
Luodaan tuomioistuimien yhteyteen oikeudenkäynnille vaihtoehtoinen sovittelumenettely, jossa riitaa voitaisiin tuomitsemisen sijasta pelkästään sovitella. Menettely eroaisi siten voimassa olevan lain mukaisesta sovinnon etsinnästä riita-asian valmisteluvaiheena.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Sovittelutyöryhmän mietintö 2003:2
HE 114/2004 riita-asioiden sovittelua ja sovinnon vahvistamista yleisissä tuomioistuimissa koskevaksi lainsäädännöksi

3. Keskeinen sisältö
Säädettäisiin laki riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa. Sovittelu merkitsisi vaihtoehtoa oikeudenkäynnille. Menettely perustuisi osapuolten tahtoon ja käytäisiin verraten vapaamuotoisesti, sovinnollista ratkaisua osapuolten lähtökohdista etsien.

Saavutettava sovinto voisi perustua yleisiin kohtuusnäkökohtiinkin ja se voitaisiin haluttaessa vahvistaa tuomioistuimessa niin, että siitä tulisi täytäntöönpanokelpoinen.

Sovittelu toteutettaisiin olemassaolevan käräjäoikeusorganisaation puitteissa ja sovittelijana toimisi asianomaisen tuomioistuimen tuomari.

4. Organisointi
Leppänen Tatu, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7678

5. Taustatietoja
Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman 14. kohdassa edellytetään kehitettävän riita-asioissa tuomioistuimille vaihtoehtoisia, nopeita ja edullisia menettelyjä ja lisätään siten sovittelutoimintaa.

Ministeriön strategia-asiakirjassa 12.11.2002 (s. 10) edellytetään tämän mukaisesti kehitettävän tuomioistuimiin uudenlaisia tuomarivetoisia sovintomenettelyjä.

6. Aikataulu

7. Taloudelliset vaikutukset
Esityksellä ei ole suoranaisia valtiontaloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot
OM013:00/2002

14.5 ASIANAJAJIEN AMMATILLISEN VALVONNAN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Oikeusministeriö asetti 30.1.2002 työryhmän, jonka tehtävänä oli viimeistellä Suomen Asianajajaliiton laatima esitysluonnos eduskunnalle annettavaksi hallituksen esitykseksi asianajajista annetun lain muuttamiseksi. Työryhmän mietintö luovutettiin oikeusministeriölle 18.6.2002. Tavoitteena on uudistaa Suomen Asianajajaliiton kurinpitoasioiden ja palkkioriitoja koskevien asioiden käsittely. Tavoitteena on tehostaa ja järkiperäistää asianajajien ammatillista valvontaa sekä lisätä sen uskottavuutta ja läpinäkyvyyttä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Suomen Asianajajaliiton kurinpitomenettelyn ja palkkioriita-asioiden menettelyn kehittäminen (Asianajajaliiton luonnos oikeusministeriölle hallituksen esitykseksi (14.1.2002, Dnro 2/33/2002)
Työryhmän asettamispäätös 5.2.2002 Dnro 2/33/2002
Työryhmän mietintö (Oikeusministeriön työryhmämietintöjen julkaisusarja 2002:5)
Lausuntoyhteenveto mietinnöstä annetuista lausunnoista
HE 54/2004 vp, OM:n tiedote
Asianajajien ammatillinen valvonta uudistettavaksi, Tillsynen över adkovanternas yrkesutövning revideras

3. Keskeinen sisältö
Työryhmämietinnössä ehdotetaan, että kanteluiden käsittely keskitettäisiin kurinpitolautakunnalle, jonka nimi muutettaisiin eettiseksi lautakunnaksi. Asianajajakuntaan kuulumattomien lautakunnan jäsenten määrää lautakunnassa lisättäisiin. Asianajajakunnan ulkopuoliset jäsenet nimittäisi tuomarinvalintalautakunta. Eettinen lautakunta käsittelisi asiat vastaisuudessa jaostoissa. Menettelyä lautakunnassa koskevat säännökset tulisivat asianajajista annettuun lakiin. Seuraamusjärjestelmää uudistettaisiin poistamalla julkinen varoitus ja sen sijaan säädettäisiin mahdollisuus määrätä seuraamusmaksu.

Asianajajan oikeutta hakea muutosta kurinpitoratkaisuihin esitetään laajennettavaksi.

Asianajajan palkkioon tyytymätön voisi saattaa palkkioriidan eettisen lautakunnan käsiteltäväksi ja palkkioriitavälimiesmenettelystä luovuttaisiin.

4. Organisointi
Valmistelija
Liljeroos, Heikki, hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7608

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Hallituksen esitys annettiin 23.4.2004. Laki on vahvistettu 30.7.2004 tulemaan voimaan 1.11.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
2/33/2002

14.6 TUOMAREIDEN PALKANKOROTUSTEN JA LISÄPALKKIOIDEN KOHDENTAMINEN ERÄISSÄ TAPAUKSISSA

1. Tavoite ja tehtävät
Oikeusministeriö asetti 12.2.2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotukset siitä, miten tuomioistuimessa samanlaisessa tuomaritehtävässä oleville tuomareille kohdennetaan virkaehtosopimusperusteiset korotukset tilanteessa, jossa vain osa saa korotuksen esimerkiksi palkkausluokan tarkistuksena. Työryhmän tehtävänä oli tehdä myös ehdotus siitä, miten tuomioistuimen sisällä määrättyjen vastuullisten tehtävien, joista suoritetaan virkaehtosopimukseen perustuvaa lisäpalkkiota - esimerkiksi johtamislisää - hoidosta päätetään. Työryhmän mietintö, joka oli laadittu toimeksiannon mukaisesti hallituksen esityksen muotoon luovutettiin oikeusministeriölle 30.5.2003.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Eduskunnan oikeusasiamiehen päätös kanteluun tuomareiden johtamislisää koskevassa asiassa 26.6.2001 dnro 1595/4/00
Korkeimman oikeuden päätökset 6.11.2002 nro 2926-2928
Työryhmän asettamispäätös 12.2.2003 nro OM 2/31/2003
Työryhmän mietintö (Oikeusministeriön julkaisusarja lausuntoja ja selvityksiä 2003:13)
Lausunnot mietinnöstä Lausunnonantajia olivat valtiovarainministeriön henkilöstöosasto, AKAVA-JS ry., korkein oikeus, korkein hallinto-oikeus, hovioikeudet, hallinto-oikeudet sekä Espoon, Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Kouvolan, Lahden, Lappeenrannan, Oulun, Porin, Rovaniemen, Tampereen, Turun, Turunseudun ja Vantaan käräjäoikeudet.

3. Keskeinen sisältö
Työryhmämietinnössä ehdotetaan, että tuomareiden nimittämisestä annettuun lakiin lisättäisiin säännös sellaista tilannetta varten, jossa tuomioistuimen alemman palkkausluokan virkoihin kohdennetaan palkankorotus, jonka seurauksena osassa viroista palkkaus kohoaa. Ehdotuksen mukaan nämä virat julistettaisiin kyseisessä tuomioistuimessa alemmassa palkkausluokassa työskentelevien tuomareiden haettavaksi. Nimitysmenettelyn ehdotetaan olevan samanlainen kuin vakinaista tuomaria nimitettäessä.

Työryhmä ehdottaa lisättäväksi tuomareiden nimittämisestä annettuun lakiin säännökset lisäpalkkiota saavan tuomarin määräämisestä käräjäoikeudessa ja hallinto-oikeudessa. Ehdotuksen mukaan korkein oikeus määräisi käräjäoikeuden osaston johtajana toimivan tuomarin laamannin tekemästä perustellusta esityksestä. Korkein hallinto-oikeus puolestaan määräisi hallinto-oikeuden jaoston johtajana toimivan tuomarin ylituomarin perustellusta esityksestä. Osaston ja jaoston johtajan tehtävään voitaisiin määrätä vain asianomaisessa tuomioistuimessa työskentelevä tuomari, jolla on johtamistaitoa.

Työryhmän ehdottamaan asiasisältöön tehdään ne muutokset, jotka saatujen lausuntojen perusteella arvioidaan tarpeellisiksi. Esityksen asiasisältöön ja laajuuteen voi vielä vaikuttaa myös seuraavaa sopimuskautta koskevat työmarkkinaratkaisut.

4. Organisointi
Valmistelija
Penttinen, Ahti, hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7547

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Hallituksen esitys annetaan syksyllä 2004 tai keväällä 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 2/31/2003

14.7. HALLINTO-OIKEUKSIEN RATKAISUKOKOONPANOJEN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Oikeusministeriö päätti asettaa työryhmän selvittämään hallinto-oikeuksien ratkaisukokoonpanoja koskevien säännösten kehittämistä.

Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus hallinto-oikeuksien ratkaisukokoonpanojen joustavoittamiseksi ja keventämiseksi. Lähtökohdaksi on asetettava eri kokoonpanojen tehokas ja kustannuksia säästävä työnjako oikeusvarmuudesta tinkimättä.

Työryhmän tulee selvittää vaihtoehtoiset kokoonpanomallit hallinto-oikeuksien toiminnan tehostamiseksi ja lisäresurssitarpeen vähentämiseksi. Näitä ovat ainakin
- yhden tuomarin toimivalta,
- niin sanotun kevennetyn kokoonpanon käyttöönottaminen joissakin asioissa ja
- asiantuntijajäsenen kuuluminen kolmen jäsenen ratkaisukokoonpanoon.

Työryhmän tulee laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Asettamispäätös 2/32/2004

3. Keskeinen sisältö
Hallinto-oikeuksiin saapui vuonna 2003 yhteensä 20.836 asiaa. Vuodelle 2004 siirtyi 14.784 asiaa. Osa hallinto-oikeuksista on ruuhkautunut ja käsittelyajat ovat pidentyneet. Vuonna 2003 kaikkien hallinto-oikeuksien keskimääräinen käsittelyaika oli 9,4 kuukautta.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Nykyisessä hallinto-oikeuksien työtilanteessa tämä ei toteudu riittävän hyvin. Oikeusvarmuuden säilyttämiseksi korkealla tasolla ja valitusten käsittelyn nopeuttamiseksi hallintotuomioistuinten toimintaedellytyksiä tulee parantaa.

Hallinto-oikeuksien ratkaisukokoonpanoa koskeva hallinto-oikeuslain 12 §:n säännöksen mukaan hallinto-oikeus on päätösvaltainen kolmijäsenisenä, jollei laissa erikseen toisin säädetä. Lisäksi kokoonpanoon osallistuu tavallisimmin vielä esittelijä.

Säännökset eivät mahdollista asian laadun tai sen merkityksen huomioon ottamista asianosaisen oikeusturvan kannalta hallinto-oikeuksien kokoonpanossa. Lähes kaikissa asioissa on sama kokoonpano.

Mikäli jotkin asiat voitaisiin ratkaista keveämmissä, lisäisi se tuomarien mahdollisuutta keskittyä enemmän vaativiin asioihin ja hallinto-oikeuksien henkilövoimavarat ja ratkaisukapasiteetti voitaisiin kohdistaa tarkoituksenmukaisemmin asioihin joissa oikeusturvan tarve on suurin.

Tarkasteltaviksi tulevat ensisijaisesti kokoonpanovaihtoehtojen lisääminen ja keventäminen. Oikeusturvaodotukset ja -vaatimukset ovat kuitenkin erityyppisissä asioissa erilaisia. Hallinto-oikeuksien ratkaisukokoonpanojen keventämistä voidaan harkita sellaisissa oikeudellisesti yksinkertaisissa asiaryhmissä, joissa se ei vaarantaisi oikeusturvaa. Kokoonpanoja keventämällä eräissä asiaryhmissä voitaisiin hallinto-oikeuksien voimavaroja kohdentaa nykyistä paremmin oikeusturvan kannalta merkittävien asioiden käsittelemiseen.

4. Organisointi
Työryhmän kokoonpano:
Puheenjohtaja
Ahti Rihto, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus
Jäsenet:
Pirkko Ignatius, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus
Kari Kiesiläinen, osastopäällikkö, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto
Hannu Renvall, ylituomari, Turun hallinto-oikeus
Janne Aer, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto
Maija-Liisa Marttila hallinto-oikeustuomari, Oulun hallinto-oikeus
Anja Talja, hallinto-oikeustuomari, Helsingin hallinto-oikeus
Heikki Jukarainen, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto
Irmeli Rautaharkko, hallinto-oikeussihteeri Vaasan hallinto-oikeus
Sihteerit
Janne Aer, erityisasiantuntija
Heikki Jukarainen, erityisasiantuntija

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Työryhmän määräaika 31.10.2004

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
Päivitetty 1.6.2004

15. KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS

15.1 LUGANON SOPIMUKSEN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät
Euroopan unionin neuvosto asetti marraskuussa 1997 ad hoc-työryhmän valmistelemaan Brysselin ja Luganon yleissopimuksien tarkistamista. Neuvosto otti tiedoksi työryhmässä saavutetun kompromissiratkaisun toukokuun OSA-neuvostossa 1999.

Amsterdamin sopimuksen voimaantulo 1 päivänä toukokuuta 1999 muutti oikeusperustan Brysselin yleissopimuksen tarkistamiselle. Neuvoston asetus annettiin 22.12.2000.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla.

3. Keskeinen sisältö
Luganon yleissopimus on tarkoitus niin pitkälle kuin mahdollista muuttaa sisällöltään Bryssel I-asetuksen kaltaiseksi.

4. Organisointi
Suomen edustajat
Möller, Gustaf, oikeusneuvos, korkein oikeus
Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Yhteisön ja muiden sopimusvaltioiden kuin EU:n jäsenvaltioiden välisten neuvottelujen edistäminen tarkistetun Luganon yleissopimuksen tarkistaminen (Lugano II) on yhä kesken.

7. Taloudelliset vaikutukset
Asetuksella ei ole taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot
DN:o 102/42/9

15.2 RIITAUTTAMATTOMIA VAATEITA KOSKEVAN EUROOPPALAISEN TÄYTÄNTÖÖNPANOMÄÄRÄYKSEN KÄYTTÖÖNOTTO, EHDOTUS EU:N ASETUKSEKSI

1. Tavoite ja tehtävä
Tavoitteena on parantaa tuomioiden vastavuoroista tunnustamista siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Aloite on julkaistu Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä EUVL L 143, 30.4.2004, s. 15
U 35/2002 vp

LaVL 21/2002 vp

3. Keskeinen sisältö
Ehdotus sisältää säännöstön, jonka perusteella asetusehdotuksessa tarkemmin määritellyt riidattomat saatavat, jotka on tuomioistuimen päätöksellä vahvistettu toisessa jäsenvaltiossa, voidaan tunnustaa ja panna täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa suoraan ja siten ilman eksekvatuurimenettelyä. Jotta tämä olisi mahdollista, jäsenvaltioiden oikeuslaitosten keskinäisen luottamuksen lisäämiseksi asetusehdotus sisältää tiettyjä prosessioikeudellisia vähimmäisvaatimuksia.

Nykyisin tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa riita-asioissa jäsenvaltioiden välillä sääntelee 1 päivänä maaliskuuta 2002 voimaan tullut tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annettu Bryssel I –asetus. Ehdotettu asetus merkitsisi soveltamisalallaan merkittävää pidemmälle menemistä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen osalta.

4. Organisointi
Suomen edustaja
Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Asetus annettiin 21.4.2004. Se tulee täysimääräisesti voimaan 21.10.2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
EU/180402/0308

15.3 OIKEUSAPUDIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät
Oikeusapudirektiivi saatetaan Suomessa valtion sisäisesti voimaan. Direktiivin tavoitteena on, että unionin kansalaiset ja muut jäsenvaltioissa yhteisöjen oikeuden nojalla oleskelevat saavat tehokkaasti oikeusapua ollessaan asianosaisena toisessa jäsenvaltiossa käsiteltävässä riita-asiassa. Oikeusapua annettaisiin rajat ylittävissä riita-asioissa niille asianosaisille, joilla on kotipaikka toisessa jäsenvaltiossa, samoilla edellytyksillä kuin niille asianosaisille, joiden kotipaikka on tuomioistuinvaltiossa. Oikeuskäsittelyyn oikeusavun myöntää ja sitä antaa tuomioistuinvaltio.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
U 10/2002 vp
LaVL 7/2002 vp
Neuvoston direktiivi 2003/8/EY, annettu 27 päivänä tammikuuta 2003, oikeussuojakeinojen parantamisesta rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäisvaatimukset (EYVL L 26 s. 41)
Ehdotus oikeusapudirektiivin täytäntöönpanosta (OM Lausuntoja ja selvityksiä 2004:21)
Oikeusapudirektiivin täytäntöönpano 2004:21

3. Keskeinen sisältö
Direktiivissä vahvistetaan oikeusapua koskevat vähimmäisvaatimukset rajat ylittävissä riita-asioissa. Apua annetaan jäsenvaltiossa käytävissä oikeudenkäynneissä samoin edellytyksin unionin kansalaisille ja yhteisön alueella laillisesti oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille. Avun saannin edellytyksenä on avun tarve niin, ettei hakija kykene itse vastaamaan oikeudenkäynnin kustannuksista. Oikeusturvavakuutukseen tai muuhun vastaavaan järjestelyyn turvautuminen voidaan säätää oikeusavun saamiseen nähden ensisijaiseksi menettelyksi. Oikeusavusta päättää ja apua antaa se jäsenvaltio, jossa oikeudenkäynti käydään. Avun saaja vapautuu suorittamasta oikeudenkäyntimaksuja ja asiamiehensä palkkiota.
Suomen lainsäädäntö täyttää lähes sellaisenaan direktiivin vaatimukset. Direktiivin johdosta oikeusapulakiin tehtäisiin neljä pienehköä muutosta.

4. Organisointi
Leppänen Tatu, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7678
Muilu Merja, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7564

5. Taustatietoja
Direktiivi toteuttaa osaltaan Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien 30 kohtaa.

6. Aikataulu
Direktiivi on pantava täytäntöön 30.11.2004 mennessä.
Hallituksen esitys syysistuntokaudella 2004

7. Taloudelliset vaikutukset
Direktiivillä ei ole merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot
OM 13/41/2004
OM027:00/2004

15.4 HALLITUKSEN ESITYS OIKEUSAPUHAKEMUSTEN TOIMITTAMISTA KOSKEVAN EUROOPPALAISEN YLEISSOPIMUKSEN LISÄPÖYTÄKIRJAN VOIMAANSAATTAMISEKSI

1. Tavoite ja tehtävät
Oikeusministeri on 4.10.2001 allekirjoittanut maksutonta oikeudenkäyntiä tarkoittavien hakemusten toimittamista koskevan eurooppalaiseen yleissopimuksen lisäpöytäkirjan. Esityksen tavoitteena on edellä mainitun lisäpöytäkirjan kansallinen voimaansaattaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Maksutonta oikeudenkäyntiä tarkoittavien hakemusten toimittamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen lisäpöytäkirja (ETS 179).
HE 83/2004 vp

3. Keskeinen sisältö
Pöytäkirjan tarkoituksena on tehostaa yleissopimuksen soveltamista täsmentämällä sopimuspuolten velvoitteita keskusviranomaisten yhteistyötä sekä asianajajien ja hakijoiden yhteydenpitoa koskevien määräysten osalta.

4. Organisointi
Valmistelijat
Muilu, Merja, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7564
Paaermaa Pekka, tarkastaja, oikeusministeriö, puh. 1606 7938

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Tasavallan Presidentti on vahvistanut lait 16.6.2004. Voimaantulosta säädetään myöhemmin Tasavallan Presidentin asetuksella.

7. Esityksen vaikutukset
Esityksellä ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

15.5. EUROOPPALAISEN MAKSUSUORITUSMÄÄRÄYSMENETTELYN KÄYTTÖÖNOTTO, EHDOTUS EU:N ASETUKSEKSI

1. Tavoite ja tehtävä
Asetusehdotuksen tavoitteena on säätää uusi summaarinen velkomusmenettely tuomioistuimissa riidattomia siviilioikeudellisia saatavia varten.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
KOM (2004) 173
U 36/2004 vp

3. Keskeinen sisältö
Asetus sääntelisi menettelyn, jota noudatettaisiin kun kantaja velkoo yksityisoikeudellista saatavaa vastaajalta. Menettely olisi komission ehdotuksen mukaan rinnakkainen jäsenvaltioissa voimassa oleville tai myöhemmin säädettäville velkomisprosesseille. Kysymys olisi uudesta vaihtoehtoisesta menettelystä nykyisten järjestelmien rinnalle. Ehdotettu menettely muistuttaa jossakin määrin meillä ennen vuonna 1993 toteutettua uudistusta voimassa ollutta maksamismääräysmenettelyä.

4. Organisointi
Suomen edustaja
Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Neuvottelut asetusehdotuksesta aloitettiin toukokuussa 2004 ja ne ovat kesken. Asetusehdotus kuuluu yhteispäätösmenettelyn piiriin.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
EU/2004/0811

15.6 HALLITUKSEN ESITYS EU:N VUODEN 2000 OIKEUSAPUSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMISEKSI

1. Tavoite ja tehtävät
EU:n jäsenvaltiot ovat 29.5.2000 hyväksyneet yleissopimuksen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa. Esityksen tavoitteena on saattaa kansallisesti voimaan kyseinen yleissopimus sekä toteuttaa yleissopimuksen edellyttämät muutokset Suomen lainsäädäntöön.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (EYVL C 197, 12.7.2000),
Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen selitysmuistio (EYVL C 379, 29.12.2000)
HE 185/2002 vp. Raukesi.
HE 31/2003 vp
EV 92/2003 vp

3. Keskeinen sisältö
Yleissopimus sisältää määräykset muun muassa oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiannosta, oikeusapupyyntöjen toimittamisesta, todistajien kuulemisesta video- tai puhelinkokouksen avulla, yhteisistä tutkintaryhmistä, peitetutkinnasta sekä telekuuntelusta.

4. Organisointi
Valmistelija
Innanen, Tanja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö (virkavapaa)
Monto, Mikko, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7704

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Yleissopimuksen väliaikainen soveltaminen alkoi 25.5.2004 lukien. Sopimus ei vielä olet tullut kansainvälisesti voimaan.

7. Taloudelliset vaikutukset
Esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot
OM 5/41/2002, 24/04/2002
OM003:00/2002

15.7 HALLITUKSEN ESITYS EU:N VUODEN 2000 OIKEUSAPUSOPIMUKSEEN TEHDYN PÖYTÄKIRJAN VOIMAANSAATTAMISEKSI

1. Tavoite ja tehtävät
EU:n jäsenvaltiot ovat 16.10.2001 hyväksyneet pöytäkirjan vuoden 2000 yleissopimukseen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa. Esityksen tavoitteena on saattaa kyseinen pöytäkirja kansallisesti voimaan sekä toteuttaa pöytäkirjan edellyttämät muutokset Suomen lainsäädäntöön.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehtyyn yleissopimukseen liitettävä pöytäkirja (EYVL C 326, 21.11.2001).
EU:n vuoden 2000 rikosoikeusapuyleissopimuksen pöytäkirja, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:9

3. Keskeinen sisältö
Pöytäkirja sisältää rikostutkintaan liittyviä oikeusapumääräyksiä muun muassa pankkitilitietojen toimittamisesta ja tilitapahtumien valvonnasta sekä vero-, tulli-, valuutta- ja poliittisia rikoksia koskevien perusteiden poistamisesta.

4. Organisointi
Valmistelija
Monto, Mikko, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7712

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Hallituksen esitys on tarkoitus antaa syksyllä 2004.
EU:n vuoden 2000 rikosoikeusapuyleissopimuksen pöytäkirjasta (Lausuntoja ja selvityksiä 2004:9) pyydetty lausunnot 19.4.2004 mennessä.

7. Esityksen vaikutukset
Pöytäkirjan määräykset pyynnön vastaanottaneen valtion alueella sijaitsevissa pankeissa olevien tilien selvittämisestä sekä mahdollisuudesta suorittaa pankkitilien valvontaa pyynnön esittäneen valtion pyynnöstä tulevat aiheuttamaan jonkin verran lisäresurssien tarvetta ja taloudellisia kustannuksia Suomessa pyynnöt täytäntöönpaneville tahoille.

8. Muut tiedot
2/481/2004
OM012:00/2004

15.8 HALLITUKSEN ESITYS EU:N OMAISUUDEN JA TODISTUSAINEISTON JÄÄDYTTÄMISTÄ KOSKEVAN PUITEPÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA

1. Tavoite ja tehtävät
Ranska, Ruotsi ja Belgia tekivät 30.11.2000 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen puitepäätökseksi omaisuuden jäädyttämistä ja todistusaineiston säilyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Ranskan, Ruotsin ja Belgian ehdotus puitepäätökseksi
U 49/2001 vp
LaVL 12/2001 vp
Neuvoston puitepäätös 2003/577/YOS, EYVL L196, 2.8.2003

3. Keskeinen sisältö
Puitepäätös perustuu Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien kohtaan 33, jonka mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteesta tehdään oikeudellisen yhteistyön kulmakivi rikosasioissa. Puitepäätöksen mukaan jäsenvaltiossa tehty omaisuuden jäädyttämispäätös pannaan

täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa siten, että tämä jäsenvaltio yksinkertaisessa menettelyssä vahvistaa toisessa jäsenvaltiossa tehdyn jäädyttämispäätöksen eikä uutta jäädyttämispäätöstä tarvitse tehdä. Päätös pannaan täytäntöön samalla tavoin kuin kotimainen päätös. Puitepäätös tarkoittaa osittaista luopumista kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta.

4. Organisointi
Oikeusministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan puitepäätöksen edellyttämiä kansallisia täytäntöönpanotoimia.

Puheenjohtaja:
Lainsäädäntöjohtaja Jan Törnqvist, oikeusministeriö, puh. 1606 7700

Jäsenet:
Robin Lardot, poliisiylijohtaja, sisäasiainministeriö
Marja Kartila, rikostarkastaja, keskusrikospoliisi
Johanna Hervonen, ylitarkastaja, valtakunnansyyttäjänvirasto
Hanna Vuojela, yliarkastaja, valtiovarainministeriö
Asko Välimaa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

Sihteerit:
Mikko Monto, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7712
Kirsi Pulkkinen, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7722

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Puitepäätös on hyväksytty 22.7.2003. Puitepäätöksen edellyttämät toimenpiteet on toteutettava ennen 2.8.2005. Euroopan neuvoston 25.3.2004 hyväksymän julkilausuman mukaan täytäntöönpanotoimet tulisi olla suoritettu 31.12.2004 mennessä.

Puitepäätös edellyttää lainsäädäntömuutoksia.

Työryhmän tulisi tehdä ehdotus hallituksen esitykseksi 30.9.2004 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
EU/090101/0049
OM 5/481/2004
OM035:00/2004

15.9 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI VASTAVUOROISEN TUNNUSTAMISEN PERIAATTEEN SOVELTAMISESTA SAKKORANGAISTUKSIIN

1. Tavoite ja tehtävät
Ranskan tasavalta, Ruotsin kuningaskunta ja Yhdistyneet kuningaskunnat tekivät 11 päivänä heinäkuuta 2001 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan a alakohdan ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen puitepäätöksen tekemiseksi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamiseksi sakkorangaistuksiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Ranskan tasavallan, Ruotsin kuningaskunnan ja Yhdistyneen kuningaskunnan ehdotus puitepäätökseksi (10710/01 COPEN 37) ja ehdotuksen selitysmuistio (10710/01 COPEN 37 ADD 1).
U 55/2001 vp
LaVL 1/2002 vp

3. Keskeinen sisältö
Puitepäätösehdotus koskee lopullisten taloudellisia rangaistuksia koskevien päätösten täytäntöönpanoa toisessa EU:n jäsenvaltiossa. Ehdotuksessa tarkoitetut tuomiot tunnustettaisiin ilman muodollisuuksia ja pantaisiin täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa samalla tavoin kuin kotimaiset päätökset. Puitepäätös tulee aiheuttamaan muutoksia Suomen lainsäädäntöön, sillä toisessa valtiossa määrätyn sakon täytäntöönpano on nykyään mahdollista vain pohjoismaiden välillä.

4. Organisointi
Suomen edustajat
Monto, Mikko, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh, 1606 7712
Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja
Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien 33 kohdan mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteesta tehdään oikeudellisen yhteistyön kulmakivi rikosasioissa. Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanoa koskevan neuvoston 29 päivänä marraskuuta 2000 hyväksymän toimenpideohjelman toimenpiteen 18 mukaan olisi laadittava väline, jolla varmistetaan sellaisten lopullisten sakkojen periminen tuomitun asuinvaltiossa, jotka toinen jäsenvaltio on määrännyt luonnolliselle tai oikeushenkilölle.

6. Aikataulu
Ehdotuksesta on saavutettu yhteisymmärrys. Ehdotus hyväksytään lopullisesti kun kaikkien jäsenvaltioiden parlamenttivaraumat ovat poistuneet.

7. Muut tiedot
EU/240701/0610

15.10 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI ERÄISTÄ RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ EUROOPAN UNIONIN ALUEELLA NOUDATETTAVISTA OIKEUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät
Ehdotuksen tarkoituksena on luoda vähimmäissäännöt epäillyn ja syytetyn oikeuksien turvaamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä Euroopan unionin alueella. Tavoitteena on lisätä jäsenvaltioiden luottamusta toistensa järjestelmiin ja siten luoda paremmat edellytykset päätösten ja tuomioiden vastavuoroiselle tunnustamiselle.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
KOM (2004) 328 lopullinen
9318/04 DROIPEN 17

U 43/2004 vp

3. Keskeinen sisältö
Ehdotus sisältää vähimmäissäännöt epäillyn ja syytetyn oikeuksista rikosoikeudellisissa menettelyissä Euroopan unionin alueella. Ehdotus koskee epäillyn ja syytetyn oikeutta oikeudelliseen neuvontaan, oikeutta maksuttomaan tulkkaukseen ja käännöksiin, epäillyn yhteydenotto-oikeutta sekä oikeutta saada tietoa oikeuksistaan. Lisäksi ehdotuksessa on säännökset ikänsä tai psyykkisen tai fyysisen tilansa vuoksi erityishuomiota tarvitsevien epäiltyjen oikeuksista.

4. Organisointi
Valmistelija
Pulkkinen, Kirsi, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7722

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Ehdotuksen valmistelu alkaa syyskuussa 2004 EU:n neuvoston aineellisen rikosoikeuden työryhmässä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
EU/2004/1036

15.11 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI OMAISUUDEN MENETETYKSI TUOMITSEMISTA KOSKEVIEN PÄÄTÖSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA

1. Tavoite ja tehtävät
Tanska teki 13.6.2002 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan a kohdan ja ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen puitepäätökseksi menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa. Ehdotus perustuu Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Tanskan ehdotus puitepäätökseksi
U 52/2002 vp
LaVL 20/2002 vp

3. Keskeinen sisältö
Puitepäätös koskee tuomioistuinten tekemien lopullisten menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten täytäntöönpanoa toisessa EU:n jäsenvaltiossa. Konfiskaatiopäätökset tunnustettaisiin vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mukaisesti ilman muodollisuuksia ja pantaisiin täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa samalla tavoin kuin kotimaiset päätökset.

4. Organisointi
Valmistelija
Pulkkinen, Kirsi, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7722

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Puitepäätöksestä on keväällä 2004 saavutettu poliittinen yhteisymmärrys oikeus- ja sisäasiainneuvostossa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
EU/120702/0515

15.12 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI NE BIS IN IDEM -PERIAATTEEN SOVELTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät
Kreikan tasavalta on 13 päivänä helmikuuta 2003 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 29 artiklan, 31 artiklan d alakohdan ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla tehnyt ehdotuksen puitepäätöksen tekemiseksi ne bis in idem periaatteen soveltamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Kreikan tasavallan ehdotus puitepäätökseksi
U 2/2003 vp
LaVL 1/2003 vp

3. Keskeinen sisältö
Puitepäätösehdotus koskee lopullisten, rikoksen tai hallinnollisen rikkomuksen johdosta, toisessa jäsenvaltiossa annettujen päätösten niin sanottua ne bis in idem –vaikutusta (oikeusvoimavaikutus), sekä toisessa jäsenvaltiossa vireillä olevan menettelyn niin sanottua lis pendens –vaikutusta (vireilläolovaikutus). Sellaisen teon johdosta, josta jo on annettu lopullinen päätös jossain jäsenvaltiossa, ei saisi enää nostaa syytettä toiseen kertaan toisessa jäsenvaltiossa. Jos useassa jäsenvaltiossa olisi samanaikaisesti vireillä samaa asiaa koskeva menettely valittaisiin vain yksi jäsenvaltio käsittelemään asiaa ja menettelyt muissa jäsenvaltioissa keskeytyisivät.

4. Organisointi
Suomen edustajat
Monto, Mikko, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh, 1606 7712
Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja
Ehdotus perustuu Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 pidetyssä Eurooppa-neuvostossa hyväksyttyihin puheenjohtajan päätelmiin, neuvoston 29 päivänä marraskuuta 2000 Tampereen päätelmien mukaisesti hyväksymään toimenpideohjelmaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanemiseksi rikosasioissa sekä neuvoston ja komission 3 päivänä joulukuuta 1998 hyväksymään niin sanottuun Wienin toimintasuunnitelmaan parhaista tavoista panna täytäntöön Amsterdamin sopimuksen määräykset vapauteen turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamisesta.

6. Aikataulu
Ehdotuksen käsittely päätettiin keskeyttää toistaiseksi heinäkuussa 2004.

7. Muut tiedot
EU/2003/0252

15.13 KESKINÄISTÄ OIKEUSAPUA RIKOSASIOISSA KOSKEVAN EUROOPPALAISEN YLEISSOPIMUKSEN TOINEN LISÄPÖYTÄKIRJA

1. Tavoite ja tehtävät
Euroopan neuvostossa on 8 päivänä marraskuuta 2001 hyväksytty eurooppalaisen rikosoikeusapusopimuksen toinen lisäpöytäkirja. Suomi allekirjoitti pöytäkirjan EN:n oikeusministerikokouksessa 9. lokakuuta 2003. Tarkoituksena on saattaa pöytäkirja kansallisesti voimaan vuonna 2006.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö
Pöytäkirjan tarkoituksena on tehostaa sen osapuolina olevien valtioiden välistä yhteistyötä kansainvälisessä rikosoikeusavussa. Pöytäkirja sisältää määräyksiä muun muassa oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiannosta postitse, todistajien kuulemisesta video- tai puhelinkokouksen avulla sekä rajat ylittävistä tutkintamenetelmistä kuten rajan yli tapahtuvasta tarkkailusta ja peitetoiminnasta.

4. Organisointi
-

5. Taustatietoja

6. Aikataulu
Suomi on allekirjoittanut toisen lisäpöytäkirjan 9. lokakuuta 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

15.14 SOPIMUKSET EU:N JA USA:N VÄLILLÄ RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVASTA LUOVUTTAMISESTA JA KESKINÄISESTÄ OIKEUSAVUSTA RIKOSASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät
Tavoitteena on laatia ehdotus hallituksen esitykseksi 25.6.2003 EU:n ja USA:n välillä allekirjoitettujen, rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista ja keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevien sopimusten hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
11716/03 CATS 49 USA 71, 10409/03 CATS 35 USA 58, 9153/03 CATS 28/USA 41
E 30/2002 vp

3. Keskeinen sisältö
Sopimusten tarkoituksena on kehittää rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista sekä keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaa yhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden ja USA:n välillä. Sopimusten EU-oikeudellinen oikeusperusta on unionisopimuksen (SEU) 24 artikla. Suomi on tehnyt SEU 24 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen, jonka mukaan sopimukset eivät sido sitä, ennen kuin se on saattanut loppuun valtiosääntönsä edellyttämät menettelyt. Koska sopimukset sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, eduskunnan on hyväksyttävä ne perustuslain 94 §:n mukaisesti.

4. Organisointi
Valmistelija
Katariina Jahkola, lainsäädäntöneuvos (virkavapaa)
Heli Vesaaja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7705

5. Taustatietoja
Huhtikuussa 2002 EU:n neuvosto valtuutti SEU 24 ja 38 artiklan nojalla puheenjohtajavaltion käymään neuvotteluja EU:n ja USA:n välillä tehtävistä luovuttamis- ja oikeusapusopimuksista. Sopimukset allekirjoitettiin 25.6.2003. Allekirjoittamisen jälkeen kunkin jäsenvaltion ja USA:n kanssa tullaan vielä neuvottelemaan kahdenväliset asiakirjat sopimusten soveltamisesta. Suomen osalta kahdenväliset neuvottelut on saatettu loppuun ja sopimukset allekirjoitetaan syksyn aikana.

6. Aikataulu
Ehdotus hallituksen esitykseksi on tarkoitus saada valmiiksi syksyllä 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 23/41/2003
OM024:00/2003

15.15 EHDOTUS NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEKSI EUROOPPALAISESTA TODISTEIDEN LUOVUTTAMISMÄÄRÄYKSESTÄ ESINEIDEN, ASIAKIRJOJEN JA TIETOJEN HANKKIMISEKSI RIKOSOIKEUDENKÄYNTEJÄ VARTEN

1. Tavoite ja tehtävät
Euroopan yhteisöjen komissio on 14 päivänä marraskuuta 2003 tehnyt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan sekä 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen puitepäätöksen tekemiseksi eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosoikeudenkäyntejä varten.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat
Komission ehdotus neuvoston puitepäätökseksi eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosoikeudenkäyntejä varten KOM(2003) 688 lopullinen
U 4/2004 vp
LaVL 8/2004 vp

3. Keskeinen sisältö
Ehdotuksessa neuvoston puitepäätökseksi sovelletaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta eurooppalaiseen todisteiden luovuttamismääräykseen esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosoikeudenkäyntejä varten. Tarkoituksena on nopeuttaa ja tehostaa oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa ja korvata nykyinen keskinäisen oikeusavun järjestelmä Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti. Puitepäätösehdotuksen on tarkoitus täydentää 22 heinäkuuta 2003 tehtyä neuvoston puitepäätöstä omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa.

4. Organisointi
Valmistelijat
Heli Vesaaja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7705
Marjo Kurki, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7697

5. Taustatietoja
Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien 33 kohdan mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteesta tehdään oikeudellisen yhteistyön kulmakivi rikosasioissa. Päätelmien 36 kohdan mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen pitäisi koskea myös ennen oikeudenkäyntiä annettuja määräyksiä, erityisesti sellaisia, joiden avulla toimivaltaiset viranomaiset voisivat helposti turvata todisteita ja takavarikoida helposti siirrettävää omaisuutta; jäsenvaltioiden tuomioistuinten pitäisi voida ottaa huomioon jonkin muun jäsenvaltion viranomaisten laillisesti keräämät todisteet ottaen huomioon siellä noudatettavat periaatteet.

6. Aikataulu
Puitepäätösehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä on alkanut kesäkuussa 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot
EU/2003/1363